

**ANKARA-ANAFARTALAR BÖLGESİ BİRİNCİ ULUSAL MİMARLIK
DÖNEMİ KONUTLARI KAPSAMINDA İLHAN AYDIN APARTMANI
(ALTAN SOKAK NO:6) RESTORASYON ÖNERİSİ**

Rumeysa KAYA

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT 2023

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Rumeysa KAYA

03/02/2023

ANKARA-ANAFARTALAR BÖLGESİ BİRİNCİ ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ
KONUTLARI KAPSAMINDA İLHAN AYDIN APARTMANI (ALTAN SOKAK NO:6)

RESTORASYON ÖNERİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Rumeysa KAYA

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ocak 2023

ÖZET

Milli Mücadele dönemi ülkede sosyal, kültürel, ekonomik birçok dengede değişiklikler yaşanmıştır. Mimariye de yansıyan dönemin etkileri Ulusal Mimarlık Dönemi olarak adlandırılmış ve kamudan sivile tüm yapılarda kendine yer bulmuştur. Atatürk'ün 1919'da Ankara'ya gelişi ile kent ülkenin önemli bir merkezi konumuna yerleşmiş ve Ulusal Mimarlık Dönemi izlerinin de ilk buradan yayılmasına olanak sağlamıştır. Meclisin de açılması ile doğacak konut ihtiyacı için yeni yollar aranmıştır. Bu çalışmada dönemin yapılarının mimari özellikleri ile yeni çözüm olan apartman yapıları incelenmiştir. Anafartalar Bölgesi'nde yer alan İlhan Aydın Apartmanı'nın bu nitelikleri görebildiğimiz önemli yapılardan biri olarak korunma ihtiyacı tespit edilmiş ve yapı hakkında belgelenmeye dair bir veriye rastlanmadığı için literatüre katmak adına seçilmiştir. Çalışma kapsamında İlhan Aydın Apartmanı'nın mevcut durumu detaylı bir biçimde belgelenmiş, değişimler tespit edilmiş, döneme ait diğer yapılarla karşılaştırması yapılarak ve gerekli belgeler toplanarak restitüsyonu hazırlanmıştır. Sonunda yapının özgünlüğüne uygun, bulunduğu çevrede korunması ve yaşaması açısından işlevsel bir öneri ile fiziksel müdahale kararları geliştirilmiştir.

Bilim Kodu : 80106

Anahtar Kelimeler : Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi, Ankara, Restorasyon, Apartmanlar

Sayfa Adedi : 274

Danışman : Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU DEMİRCİ

İkinci Danışman : Doç. Dr. Can GÜNGÖR

İLHAN AYDIN APARTMENT (ALTAN STREET NO: 6) RESTORATION
PROPOSAL, WITHIN THE SCOPE OF THE FIRST NATIONAL ARCHITECTURE
PERIOD RESIDENCES IN ANKARA-ANAFARTALAR REGION

(M. Sc. Thesis)

Rumeysa KAYA

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

January 2023

ABSTRACT

During the National Struggle period, there were changes in many social, cultural and economic balances in the country. The effects of the period, which were also reflected in the architecture, were called the National Architecture Period and found a place in all buildings from public to civil. With Atatürk's arrival in Ankara in 1919, the city became an important center of the country and allowed the traces of the National Architecture Period to spread from here for the first time. New ways have been sought for the housing need that will arise with the opening of the parliament. In this study, the architectural features of the buildings of the period and the new solution apartment buildings were examined. İlhan Aydın Apartment Building, located in the Anafartalar Region, has been identified as one of the important buildings where we can see these qualities, and the need for preservation has been determined and since there is no documentation about the building, it has been selected for inclusion in the literature. Within the scope of the study, the current situation of İlhan Aydın Apartment was documented in detail, the changes were determined, its restitution was prepared by comparing it with other buildings belonging to the period and by collecting the necessary documents. Finally, a functional proposal and physical intervention decisions were developed in terms of the originality of the building and its preservation and living in its environment.

Science Code : 80106

Key Words : First National Architecture Period, Ankara, restoration, apartments

Page Number : 274

Supervisor : Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU DEMİRCİ

Co-Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Can GÜNGÖR

TEŞEKKÜR

Tez sürecimde değerli katkılarıyla yardımcı olan sevgili danışmanlarım Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU DEMİRCİ ve Doç. Dr. Can GÜNGÖR'e, süreç boyunca tanıştığım/denk geldiğim ve yardımcı olabilecekleri tüm imkanları önüme seren ilgili kurumlardaki personellere, uzak yollardan gelerek saha çalışmamda zorlu sürecime eşlik eden dostum Ayşe KARADAĞ'a, ölçüm ve belgeleme işleri başta olmak üzere hep yanımda olan biricik kardeşim Fatih KAYA'ya, Ulus'un merkezinde beni yalnız bırakamayan anneme, destekleriyle motivasyonumu artıran abime ve sevgili eşine, bana olan inancını her daim hissettiğim babama ve son olarak oldukça inişli çıkışlı bu birkaç yıl içerisinde pes etmeyerek tezin sonuna ulaşan kendime teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xii
HARİTALARIN LİSTESİ.....	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xvii
1. GİRİŞ.....	1
2. ANKARA-ANAFARTALAR BÖLGESİ ÖZELLİKLERİ	5
2.1. Coğrafi Konum.....	5
2.2. İklim Ve Bitki Örtüsü.....	5
2.3. Ankara'nın Tarihsel Gelişimi.....	6
2.4. Anafartalar Bölgesi Apartmanlaşma Dönemi	11
2.4.1. Apartmanların ortaya çıkışı.....	11
2.4.2. Ankara'daki ilk apartmanlar.....	14
3. İLHAN AYDIN APARTMANI'NIN KONUMU VE GENEL ÖZELLİKLERİ.....	23
3.1. Yapının Tarihi.....	23
3.2. Yapının Konumu ve Yakın Çevresine Dair Bilgiler	28
4. İLHAN AYDIN APARTMANI'NIN GÜNCEL DURUM TESPİTİ	33
4.1. Yapının Tespiti.....	33

	Sayfa
4.1.1.Yöntem	33
4.1.2. Rölöve çizimleri.....	34
4.2. Yapının Tanımlanması.....	34
4.2.1. Genel tanımlama	34
4.2.2. Dış tanımlama	35
4.2.3. İç tanımlama.....	40
4.2.4. Taşıyıcı elemanların analizi	73
4.2.5. Mimari elemanlar.....	74
4.2.6. Fiziksel durum.....	80
5. RESTİTÜSYON	85
5.1. Yöntem.....	85
5.2. Karşılaştırmalı Çalışma.....	85
5.2.1. Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi apartmanları.....	85
5.2.2. Yerleşim ve kütle özelliklerinin değerlendirilmesi.....	90
5.2.3. Plan şemalarının değerlendirilmesi.....	92
5.2.4. Yapım tekniği ve malzeme kullanımı.....	94
5.2.5. Cephe özellikleri/elemanları	97
5.3. Restitüsyon Analizi	112
5.3.1. Kaynak kullanımı.....	112
5.3.2. Değerlendirme.....	115
6. RESTORASYON	121
6.1. Yaklaşım-Yeni İşlev.....	121
6.2. Mekan Kullanımı.....	122
6.3. Müdahaleler	124

	Sayfa
6.3.1. Temizleme	124
6.3.2. Sağlamaştırma	125
6.3.3. Bütünleme	126
6.3.4. Yeniden yapım-yenileme.....	127
6.3.5. Çağdaş ek	128
6.4. Uygulama Aşaması	130
7. SONUÇ VE ÖNERİLER	131
KAYNAKLAR	135
EKLER.....	139
EK-1. Rölöve çizimleri	140
EK-2. Değişim ve bozulma analizleri	183
EK-3. Restitüsyonda kaynak kullanımı analizleri	209
EK-4. Restitüsyon çizimleri	223
EK-5. Restorasyonda müdahale kararları	247
EK-6. Restorasyon çizimleri	260
ÖZGEÇMİŞ	274

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Ankara'nın Tarihi Süreçte Gelişimini Sağlayan Uygarlıklar.....	6
Çizelge 5.1. Karşılaştırmalı Çalışma	103

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 5.1. Apartmanların Görünümlerinin Durumları	90
Şekil 5.2. Plan Örnekleri	92
Şekil 5.3. Planlar	93
Şekil 5.4. Planlar	94

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. 1711 yılına ait P.Tournefort Gravürü	8
Resim 2.2. II. Meclis Binası 1924	19
Resim 2.3. Ankara Palas 1924-28	19
Resim 2.4. Ziraat Bankası 1926-1928.....	20
Resim 2.5. Tekel Başmüdürlüğü 1928.....	20
Resim 2.6. İş Bankası 1929.....	21
Resim 2.7. II. Evkaf Apartmanı 1928-1930.....	21
Resim 2.8. Harikzadegan Apartmanları 1922.....	22
Resim 2.9. Çocuk Esirgeme Kurumu Kira Apartmanı 1929	22
Resim 3.1. Sulu Han'ın yıkılmadan önceki fotoğrafından apartmanın görünümü.....	25
Resim 3.2. İlhan Aydın Apartmanı'nın 1994 yılı fotoğrafları.....	25
Resim 3.3. 10.07.1986 tarih ve 2458 sayılı kararı ile tescilinin devamına karar verilen yapılar arasında görülen 306 envanter no'lu İlhan Aydın Apartmanı	26
Resim 3.4. İlhan Aydın Apartmanı'nın tapu senedi.....	27
Resim 3.5. Sokak görünümleri	32
Resim 4.1. Güney cephe fotoğrafları.....	38
Resim 4.2. Batı cephe fotoğrafları.....	40
Resim 4.3. B01 dükkan mahalinden görseller	43
Resim 4.4. Z01 dükkan mahali görseller	44
Resim 4.5. Z02 giriş holü görseller	45
Resim 4.6. Z03 depo mahali görseller.....	46
Resim 4.7. 101 merdiven holü görseller	47
Resim 4.8. 102 nolu odaya ait görseller	48

Resim	Sayfa
Resim 4.9. 103 nolu odaya ait görseller	49
Resim 4.10. 104 nolu odaya ait görseller	50
Resim 4.11. 105 nolu odaya ait görseller	51
Resim 4.12. 106 nolu odaya ait görseller	52
Resim 4.13. 107 nolu WC'ye ait görseller	52
Resim 4.14. 108 nolu banyoya ait görseller	53
Resim 4.15. 109 nolu odaya ait görseller	54
Resim 4.16. 110 nolu mutfağa ait görseller	55
Resim 4.17. 111 nolu koridora ait görseller	56
Resim 4.18. 201 nolu merdiven holüne ait görseller	57
Resim 4.19. 202 nolu odaya ait görseller	57
Resim 4.20. 203 nolu odaya ait görseller	58
Resim 4.21. 204 nolu odaya ait görseller	59
Resim 4.22. 205 nolu odaya ait görseller	60
Resim 4.23. 206 nolu odaya ait görseller	61
Resim 4.24. 207 nolu WC'ye ait görseller	61
Resim 4.25. 208 nolu odaya ait görseller	62
Resim 4.26. 209 nolu odaya ait görseller	63
Resim 4.27. 210 nolu odaya ait görseller	63
Resim 4.28. 211 nolu koridora ait görseller	64
Resim 4.29. 301 nolu koridora ait görseller	65
Resim 4.30. 302 nolu odaya ait görseller	66
Resim 4.31. 303 nolu odaya ait görseller	67
Resim 4.32. 304 nolu odaya ait görseller	68

Resim	Sayfa
Resim 4.33. 305 nolu odaya ait görseller.....	69
Resim 4.34. 305 nolu odaya ait görseller.....	70
Resim 4.35. 307 nolu WC'ye ait görseller.....	70
Resim 4.36. 308 nolu odaya ait görseller.....	71
Resim 4.37. 309 nolu odaya ait görseller.....	72
Resim 4.38. 310 nolu hole ait görseller.....	72
Resim 4.39. Çatıya ait görseller.....	73
Resim 4.40. Kapı görselleri.....	75
Resim 4.41. Kapı görselleri.....	75
Resim 4.42. Kapı görselleri.....	76
Resim 4.43. Zemin kat ve birinci kat pencere görselleri.....	76
Resim 4.44. İkinci kat pencere görselleri.....	77
Resim 4.45. Üçüncü kat pencere görselleri	77
Resim 4.46. Merdiven görselleri	78
Resim 4.47. Korkuluk görselleri.....	78
Resim 5.1. Ulusal Mimarlık Dönemi konutlarının iyi, orta ve kötü durumundan örnekler.....	90
Resim 5.2. Pencere-Kapı Örnekleri.....	98
Resim 5.3. Çıkma Örnekleri	99
Resim 5.4. Balkon Örnekleri	100
Resim 5.5. Süsleme Örnekleri	101
Resim 5.6. Üst Örtü Örnekleri	102
Resim 5.7. 109 nolu oda tavanı	113
Resim 5.8. 109 nolu oda zemini	113
Resim 5.9. 206 nolu odanın tavanı	114

Resim	Sayfa
Resim 5.10. 206 nolu odanın balkon kapısı	114
Resim 5.11. 108 veya 208 nolu banyo mahalinin zemini	114
Resim 5.12. Zeminde kapıların kısalarak eğime uyumlu gitmesi	116
Resim 5.13. Pencere altı kirişin cephelerde devamlılığı	116
Resim 5.14. Mevcut kapı	117
Resim 5.15: 1994 tarihinde yapının giriş kapısı	117
Resim 5.16. Karşılaştırmalı çalışma sonucu ulaşılan apartman giriş kapıları	117
Resim 5.17. Tamamlanan iç kapı	118
Resim 5.18. İç kapı örnekleri.....	118
Resim 5.19. Dış kapı örnekleri	119

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita	Sayfa
Harita 2.1. 19.yy sonu Ankara Merkezi İşlev Dağılımı.....	9
Harita 2.2. 1881 yangınında hasar gören alanlar	14
Harita 2.3. 1917 yangınında hasar gören alanlar	15
Harita 2.4. Ankara 1924 Şehremaneti Haritası.....	16
Harita 2.5. Ankara 1924 Lörcher Planı	17
Harita 3.1. Ankara 1924 Şehremaneti Haritası Yapı Çevresi İşaretlenmiş Hali	24
Harita 3.2. Ankara 1929 Tarihli Düzenlenmiş Kadastral Harita'dan Kesit	24
Harita 3.3. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde Konum Parsel Bilgisi	28
Harita 3.4. Ulus Tarihi Kent Merkezi Yapı Kategorileri Analizi	30
Harita 3.5. Ulus Tarihi Kent Merkezi Yapıların Kat Sayısı Analizi	31
Harita 5.1. Ulus Tarihi Kent Merkezi İşlev Durumu	86
Harita 5.2. Anafartalar Bölgesi Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Apartmanlarının Mevcut İşlev Durumu.....	87
Harita 5.3. Anafartalar Bölgesi Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Apartmanlarının Üst Katlarının Kullanım Durumu	89
Harita 5.4. Anafartalar Bölgesi Apartmanların Konumları.....	91
Harita 5.5. Ulus Tarihi Kent Merkezi Yapım Tekniği Analizi.....	96
Harita 6.1. Ulus Bölgesi İnceleme.....	122

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

cm

Santimetre

m

Metre

m²

Metrekare

Kısaltmalar

Açıklamalar

ABB

Ankara Büyükşehir Belediyesi

KUDEB

ABB Koruma Uygulama Denetim Şube Müdürlüğü

KVKBK

Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu

VGM

Vakıflar Genel Müdürlüğü

1. GİRİŞ

Ankara ili, Anadolu'nun merkezinde yer alarak çeşitli uygarlıklar için yaşam veya geçiş alanı olmuş ve zaman içerisinde askeri, ticari ve idari birçok görev üstlenmiştir. Bu sebeple de günümüzde farklı zaman dilimlerinde farklı medeniyetlerin kendisine bıraktığı izlerle yaşamını sürdürmektedir. Fakat kentin değişim ve dönüşüm süreci; bazı izlerin yeraltında kalmasına, bazılarının yok olmasına, bazılarının atıl alanlar haline dönüşmesine ve sadece bir kısmının korunarak ulaşmasına sebep olmuştur. Kent yerleşiminin Kale çevresinde başlaması ve uygarlıklar/topluluklar değiştikçe ilk bu bölgeye yerleşimin olması, en çok iz ve katmanın da bu alanda yer almasını ve kentin merkezi konumuna mevcut adıyla Ulus'un yerleşmesini sağlamıştır. Lakin Ulus, kentin en gözde ve canlı noktası olma görevini Erken Cumhuriyet Dönemi'nin akabinde sonlandırmış, merkez yenişehire doğru kayarken, Ulus da günümüzdeki karakterine bürünmeye başlamıştır.

Tez kapsamında incelenen Anafartalar Caddesini içine alan yakın çevre, günden güne eskiyerek ve atılarak değerini kaybeden Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının en yoğun bulunduğu bölge konumundadır. Bu yapılar inşa edildikleri dönemde çok beğenilen ve talep gören yapılar olmalarına rağmen, zaman içinde bu bölgenin de niteliksiz ticaret ve depolama faaliyeti ile istenmeyen dönüşümüne uygun olarak mekan, mimari eleman ve işlev bağlamında istenmeyen dönüşümlere uğramışlardır. Bu bağlamda zemin katların ticaretle sürekli kullanımına karşıt olarak üst katlar ya atıl kalmış, veya depolama gibi istenmeyen işlevlerle kısıtlı kullanılacak şekilde işlev değiştirmiştir. Tez konusu olarak seçilen İlhan Aydın Apartmanı da bu örneklerden birini oluşturmaktadır. Erken cumhuriyet devrinde genellikle özel iştirakçiler tarafından bu bölgede yoğunlaşacak şekilde yapılan apartmanların özgün ve dönem izlerini taşıyan örneklerinden biri olması yanı sıra, niteliksiz ticaret işlevi ile sürekli değişen ve dönüşen köhneme sürecinde bulunan bir yapı olması seçim için en önemli kriterleri oluşturmuştur.

Ayrıca yapılan araştırmalar doğrultusunda alana dair Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının belirlendiği Betül Özcan'ın "Ankara Anafartalar Caddesi ve Çevresindeki Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları" isimli tezi, dönem yapılarının ve çevre mahalle caddelerdeki yapıların detaylı irdelendiği Nihan Büşra Aydın'ın "A Survey on plan typologies in apartment blocks: the case of Necatibey Neighbourhood, Ankara (1920s-

1960s)” tezi ile Gamze Kefu’nun “A Study on Anafartalar Street-Ankara and a group of apartment houses defining it as a problem of conservation” tezi incelenmiştir. Fakat tez konusu olan İlhan Aydın Apartmanı’na dair bilgiler sadece Betül Özcan’ın tezinde yer almakla birlikte, tek yapı ölçeğinde Anafartalar bölgesinde aynı döneme ait hiçbir yapının restorasyon önerisinin geliştirilmediği fark edilmiştir. Bu noktada diğer dönem yapısı olan apartmanlara referans olabilmesi adına bu tez büyük önem arz etmektedir.

Tezin amacı; daha önce üzerine hiç araştırma ve çalışma yapılmadığı tespit edilen, Anafartalar Caddesi Altan Sokak No:6’da yer alan İlhan Aydın’ın mülk sahibi olduğu apartman yapısının korunabilmesi için yapının güncel durumunun incelenmesi ve belgelenmesi, özgün halinin tespit edilmesi, daha önce yapılan müdahaleler varsa incelenerek yapının koruması için uygun önerilerin geliştirilmesidir.

Yapının, mevcut harap ve kullanılmayan hali, bölgedeki insanların neden olduğu hasarlar ve uzun süreli doğal etkenler gibi sebeplerden dolayı günden güne özgünlüğünü yitirmesi ve yok olması durumu söz konusudur. Bu bağlamda çalışma kapsamında öncelikli olarak mevcut durumunun detaylı bir biçimde geleneksel ve optik sistemin ortak kullanıldığı bütünlük yöntemi ile araştırma ve belgeleme yapılmıştır. Bu noktada yapının ilk iki katı dükkan olmakla birlikte bodrum katta dükkan sahiplerinin izni sağlanamadığı için bu katta odalara girilememiştir. Çatı bölümünde döşemenin sehimli hali, üzerinde yürüme durumunda tehlike arz ettiği için burada da çoğunlukla fotoğraf üzerinden çizimler ileletilmiştir. Sonrasında özgün durumunun tespiti için bölgede bulunan diğer Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi’ne tarihlenen konut yapıları ile karşılaştırmalı çalışmalarının yapılması ve kaynak taraması gerçekleştirilmiş ve sonrasında kaynak kullanımı analizi ile birlikte restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Apartmanın tespit edilen değişim ve bozulmalarına göre, fiziksel müdahaleler ile özgününe ve öneri kullanımına en uygun hali projelendirilmiş ve restorasyon önerisi yapılmıştır.

Tüm bu çalışma, tez kapsamında 7 bölümde, aşağıdaki sıra ile sunulmaktadır.

İlk bölümde tezin konusu, amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilmiştir.

İkinci bölümde, Ankara ili, Altındağ ilçesi, Anafartalar Bölgesinin özelliklerini belirlemek amacıyla sosyokültürel, coğrafi ve tarihsel gelişimine ilişkin araştırmalar yapılmış ve

kaynaklar incelenmiştir. Ulus genelinde bulunan kültür varlıkları yanı sıra,dönemin batılılaşma eseri olan yeni tip konutu olan apartmanlar değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde, yapının tarihi ve yakın çevresinin analizi yer almaktadır.

Dördüncü bölümde, yapının günümüzdeki durumunun tespiti için, yerinde yapılan ölçüm ve görsel veriler doğrultusunda belgeleme yapılmaktadır. Yapının mekan ve elemanları, cepheleri tanımsal analizlerinde incelenmiş, değişme ve bozulmalar belgelenmiş; rölöve sunulmuştur.

Beşinci bölümde, yapıdaki izler ve karşılaştırmalı çalışma doğrultusunda, yapıdaki değişim ve müdahaleler saptanarak restitüsyona ön hazırlık yapılmış, restitüsyon çalışmasının süreci anlatılmış, restitüsyon önerisi sunulmuştur.

Altıncı bölümde apartmanın mevcudiyetini koruyabilmesi amacıyla, sürdürülebilir fiziksel müdahale ve uygun işlevin belirlenmesine yönelik çalışmalar ile geliştirilen restorasyon önerileri yer almıştır.

Yedinci bölüm ise sonuç ve öneri bölümü olarak adlandırılarak çalışmanın sonuçları ve değerlendirilmesi yapılarak çalışma özetlenmiştir.

2. ANKARA-ANAFARTALAR BÖLGESİ ÖZELLİKLERİ

2.1. Coğrafi Konum

Ankara ili, 38.43-40.41 kuzey enlemleri ve 30.51-34.05 doğu boylamları içerisinde yer almaktadır (Çavuş, 2014). Şehir, yaklaşık 26.897 km² alanı kaplamakta, deniz seviyesinden 890 m yüksekte ve İç Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır (URL-1). Ülkenin merkezinde bulunmasının yanı sıra Türkiye'nin başkenti olma özelliği göstermektedir. Kuzeyinde Çankırı ve Bolu illeri, doğusunda Kırşehir ve Kırıkkale illeri, güneyinde Konya ve Aksaray illeri, batısında ise Eskişehir ile çevrilidir. Akyurt, Altındağ, Ayaş, Balâ, Beypazarı, Çamlıdere, Çankaya, Çubuk, Elmadağ, Etimesgut, Evren, Gölbaşı, Güdül, Haymana, Kalecik, Kazan, Keçiören, Kızılcahamam, Nallıhan, Mamak, Polatlı, Pursaklar, Sincan, Şereflikoçhisar, Yenimahalle olmak üzere 25 ilçeye sahiptir (URL-2).

Anafartalar Bölgesi olarak belirtilen alan, Ankara ilinin Altındağ ilçesinde bulunan Anafartalar Caddesi'nin çevresini içermektedir. Anafartalar Caddesi; Hisar Parkı Caddesi'nden Talatpaşa Bulvarı'na topografyanın gerekli kıldığı ölçüde kıvrılarak uzanmakta, ortasında bir bölümü ayrılarak Denizciler Caddesi olarak devam etmektedir.

2.2. İklim Ve Bitki Örtüsü

Ankara ili geniş bir alan kaplaması dolayısıyla çeşitli iklimlere ev sahipliği yapmaktadır. Kuzey bölümünde Karadeniz ikliminin yağışlı ve ılıman halleri, güney bölümünde ise step-bozkır iklimi görülmektedir. Kentte genel olarak karasal iklim hakim olup kışları soğuk, yazları sıcak geçmektedir. Gece-gündüz, yaz-kış sıcaklık farkları yüksektir, yıl içerisinde sıcaklık 40°C ile -25°C arasında değişmektedir. Ortalama sıcaklık 11,7 olarak belirlenmiştir. Kışın, sis olaylarına rastlamak oldukça muhtemeldir. Kuzeydeki ilçeler, Karadeniz ikliminden etkilendiği için yağış rejimi de Ankara'nın geri kalanından farklı olup, güneye doğru inildikçe yağışlarda azalma görülmektedir. Yıllık ortalama 389,1 mm olan yağış miktarı, 300 mm ve 540 mm arasında değişmektedir. Don olayları 60-117 günde, kar ise yaklaşık yılda sadece bir ayda gözlenebilmektedir. Hakim rüzgar yönü, Ankara'nın farklı arazi yapılarına sahip olması nedeniyle bölgeye göre değişmektedir. Ankara Merkez'de ise hakim rüzgarın yönü, kuzeydoğudur. Mart ve nisan aylarında

rüzgarlar kuvvetli eser. Kentin kuzey bölümündeki iklim etkisiyle gelişen geniş ormanlar haricinde, büyük bir bölümü bozkır bitkileri ile kaplıdır. Yüzölçümünde ormanlık alanların payı %10, çayır ve mera alanların payı %15tir (URL-3, URL-4).

2.3. Ankara'nın Tarihsel Gelişimi

Ankara ili, Anadolu'nun merkezinde yer alarak çeşitli uygarlıklar için yaşam alanı veya geçiş alanı olmuş; zaman içerisinde askeri, ticari ve idari görevler üstlenmiştir. Günümüzde farklı zaman dilimlerinin kendisine bıraktığı izlerle yaşamını sürdürmektedir. Tarih öncesi dönemden başlamak üzere Hitit ve Frig Uygarlığı, Lidya, Helenistik ve Büyük İskender Dönemleri, Galatlar, Roma ve Bizans Uygarlığı sonrasında Anadolu'nun Türkleşmesi ile birlikte Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Ahiler Dönemi, Osmanlı İmparatorluğu'na ev sahipliği yapmış Ankara, son olarak Cumhuriyet Dönemi'nden yapılarla karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 2.1. Ankara'nın Tarihi Süreçte Gelişimini Sağlayan Uygarlıklar

M.Ö. 12000 – M.Ö. 2000	Tarih Öncesi Dönem
M.Ö. 2000 – M.Ö. 25	Hitit Uygarlığı
	Frig Uygarlığı
	Lidya, Helenistik ve Büyük İskender
	Galatlar
M.Ö. 25 – M.S. 1071	Roma Uygarlığı
	Bizans Uygarlığı
M.S. 1071 – GÜNÜMÜZ	Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Ahiler Dönemi
	Osmanlı İmparatorluğu
	Cumhuriyet Dönemi

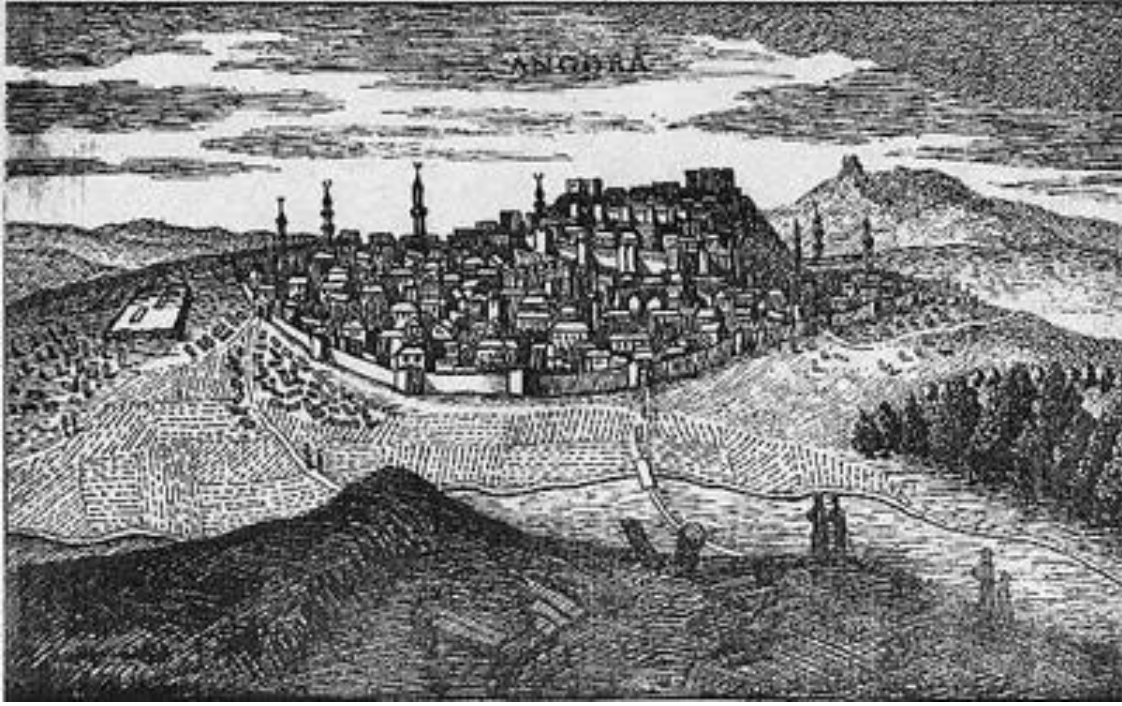
Ankara'da Tarih Öncesi Döneme ait bulunan kalıntılar, prehistorik hayatın varlığını ispatlamaktadır. Hiçbir ize rastlanmasa da Hitit Uygarlığı'nın varlığı kent çevresindeki höyükler yardımıyla tahmin edilmektedir. Frig Uygarlığı ise çeşitli kalıntılar, Gordion kenti ve tümülüslerle Ankara'daki varlığının keşfedilmesini sağlamıştır. Yaşam alanları göz önüne alındığında Lidya, Helenistik ve Büyük İskender Dönemleri'nin de Ankara'da varlığını sürdürdüğü bilinmektedir fakat herhangi bir iz henüz bulunamamıştır. Galatlar Dönemi'nde kentin başkent özelliği taşıdığı ve önemli bir ticaret alanı olduğu bilinmektedir. Çeşitli mezarlar, bu dönemde Akropolis olduğu tahmin edilen tepenin üzerinde bulunan Augustus Tapınağı, Jülien Sütunu ve Anıtı, Roma Hamamı Roma

Uygarlığı'ndan günümüze ulaşan önemli tarihi değerlerdir. Çoğu izin kaybolmasında ilk önemli nokta, Bizans İmparatorluğu'nun uğradığı saldırılara karşın çevredeki yapıları tahrip ederek kaleyi güçlendirmek istemesidir. Bu nedenle devşirme malzeme kullanımı Bizans Dönemi'nde yoğun olarak görülmektedir fakat günümüze ulaşmayı başaran kale dışında tek Bizans yapısı Clemens Kilisesi'dir (Kadıoğlu, Gökay & Mitchell, 1988; Yurdugüzel, 2017).

1071 Malazgirt Savaşı ile birlikte Anadolu'nun türkleşmesi sürecinde Ankara'nın da 1073 yılında ele geçirilmesiyle mimari yapılar çeşitlilik kazanmaya başlamıştır. Anadolu Selçuklu Dönemi'nden itibaren külliye, cami, kervansaray, medrese, darphaneler, bimaristan gibi dini ve sosyal içerikli yapıların inşa edildiği görülmektedir. Kale güçlendirme de savunma açısından diğer uygarlıklara benzer şekilde önem taşımıştır (Yurdugüzel, 2017). Ticaret ve zanaat bu dönemde ciddi bir paya sahiptir, bu sayede gelişen Ahilik; Selçuklu ve Osmanlı Dönemleri'nde kentte imar, ticaret, zanaat, askerlik, eğitim ve dini konularda etkin rol oynamıştır. Ankara, zaman içerisinde yönetimi çok uzun sürmeyen İlhanlılar, Eretna Beyliği ile de karşılaşmıştır. Yapılar daha sade ve devşirme malzeme oranı düşük olarak inşa edilse de tavan işçilikleri ve bezemeler döneme has özellikler olarak kendini göstermektedir. Tarımsal verimin düşük olması kentin ticaret kenti niteliği kazanmasında önemli bir yere sahiptir. 13-14. yüzyıllarda kale dışında öncelikle ticari maksatlı yapıların ve dini yapıların kale dışına, kervan yoluna en yakın sur kapısı civarına inşa edilmeye başlaması, Ankara kentinde kale dışı yerleşimin artmasını sağlamıştır (Tunçer 2001).

Osmanlı İmparatorluğu ele geçirene kadar Ankara, bir sınır kenti özelliği taşımaktadır. Hanların, Atpazarı'nın, Bedesten'in Kale çevresinde yer alması nedeni ile Osmanlı Dönemi'nde de bu bölge ticaret merkezi özelliğini korumuştur. Artan nüfus, gelişen refah, güvenliğin sağlanması gibi sebeplerle kale dışında genişlemenin önu iyice açılmıştır. Selçuklu Dönemi'nde dini merkezlerin çevresine kurulan mahalle düzenine ek olarak, Osmanlı'da bir meslek çevresinde oluşan mahalleler görülmekte ve bu esnafa verilen önemi göstermektedir. Kervansaraylarla yürütülen ticari işler yerini 16-17. yüzyılda hanlara bırakmıştır. Ana geçim kaynağını sof ticareti, dokumacılık, pamuk ticareti gibi dallar oluşturmaktadır. Celali isyanlarının Anadolu'da tehlike arz eden hali 17.yy'da şehirde yeni bir surun inşa edilmesine sebep olmuştur. 1711 tarihli Tournefort gravüründe (Resim 2.1) yeni surların varlığı da görülebilmektedir. İsyandar sonucu, sof

ticareti, çarşı ve mahalleler, ticari alanlar zarar görmüştür. Sof ticaretini zayıflatan diğer nedenler ise bend deresine akıtılan pislikler, Ankara geçisinin ihracı çalışmaları ve en sonunda İngiltere'nin sanayi üretimi ile sofu daha hızlı ve ucuz üretmeye başlamasıdır. İmparatorluğun çöküş döneminde kent ticari niteliğini de kaybetmeye başlamıştır. Yaşanan sıkıntılar, surların yıkımı ve malzemelerin satımı ile sonuçlanmıştır (Tunçer 2001).

Resim 2.1. 1711 yılına ait P.Tournefort Gravürü (URL-5)

1850'lerden sonra kentteki ürünleri düşük vergilerle dış pazarlara dağıtarak zengin olan rumlar ve köylülere ürünleri toplayan ermeniler ile zanaat erbabı müslüman türklerin oluşturduğu iki farklı sosyal grup oluşmuştur (Harita 2.1) (Aktüre, 1978). 1873-1875 yılları arası yaklaşık 18bin kişinin ölmesine neden olan kıtlık, 1881 ve 1917 yıllarında çıkan yangınlar çöküşün Ankara'daki yansımalarıdır. Yangınlar ile önemli ticari alanların yok olsa da dini, sosyal nitelikli yapılardan bazıları günümüze ulaşmayı başarmıştır (Tunçer 2001). 1892'de demiryolunun Ankara'ya ulaşması kenti canlandırmak için yeni bir adım olmuştur. Demiryolu; tüketim mallarının artmasına, farklı birçok mağazanın açılmasına ön ayak olmuştur. Esnaf Çarşıları 16.-17. yy'daki gibi Atpazarı, Hasanpaşa Hanı çevresinde, sokaklara tanımlanan belirli ürünleri satma geleneklerini sürdürmüştür. Dış ticaretin ve batının işlenmiş ürünlerinin satıldığı alan ise yeni bir çarşı bölgesi olan Karaoğlan

başarmıştır. 1930'lara kadar Birinci Ulusal Mimarlık üslubu görülen kentte; kubbe, kemer, taçkapı gibi mimari öğeler ideoloji ile işbirliği içinde kenti süslemektedir. Ülkenin mali merkezini temsil eden Bankalar Caddesi; bu üslubu taşıyan birçok yapıyı üzerinde barındırmaktadır. Bu ismin verilmesinin sebebi ise Merkez Bankası, Ziraat Bankası, Osmanlı Bankası, İş Bankası, SümerBank, Maarif Vekaleti, Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü, Devrim İlkokulu, Tekel Başmüdürlük Binası'nı bulduran ve yeni şehire doğru yol alan önemli bir cadde olmasıdır. Caddenin devamındaki bataklık kurutulmuş ve Gençlik Parkı yapılmış çevresi kültürel aktiviteler, mali ve idari yapıları da içeren bir alan olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu dönemlerde anıtsal nitelikli tek yapılar, bulvarlar ile kurdukları bağlantılarla kenti kurgulamaya başlamıştır (Tunçer, 2001). Bu yıllardan sonra kentte yabancı mimarların etkisi ön plana çıkacaktır.

Ankara'nın imar ve şehircilik çalışmalarına Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara Şehremaneti döneminde başlanmıştır. Cumhuriyet'in ve başkentlik kararının ilanı ile bölgeye akın eden nüfus, kent için bir imar planını gerekli kılmıştır. Var olan durumu belgelemek için hazırlanan 1924 Ankara Şehremaneti Haritası'nda planlamaya dair yol yönelimleri hakkında bazı kararlar da alındığı görülmektedir. Mevcut hasarlı yapılar, kamu çalışanı, yabancı diplomatlar ve beraberinde gelen yoğun nüfusa yetmemiştir. Yapı stoğu, kamu yapılarının dahi ihtiyacını giderememektedir. Maarif Vekaleti-Darülmualimin yapısını, Müdafaa-i Milliye Vekaleti (Milli Savunma Bakanlığı)-Taş Mektep yapısını, Meclis-İttihat ve Terakki parti binasını, Erkanı Harbiye Umumiye Vekaleti-Sanayi Mektebi yapısını kullanmaktadır ve benzeri örneklerde de çeşitli yetersizlik problemleri görülmektedir. 1924-25 yıllarında tasarlanan Lörcher Planı'nın da en önemli sebebi bu yapı stoğu sorunudur. Plan raporu, kentin geçmiş ile bağı koparılmadan; su, ulaşım, endüstri olanakları düşünülerek; açık alan planlanması ve birçok karar ile birlikte gelişen kentlere örnek olma bağlamında ilk olma özelliği göstermektedir. Eski şehrin(Ulus ve çevresi) varlığını koruyarak, yeni bir şehir oluşturma fikri ortaya atılmış ve İstasyon, Meclis, Kale'nin dizilimi benzer biçimde yeni şehirde tekrar edilmeye çalışılmıştır. Eski şehirde bazı yollar çizilmiş, mevcut olanlar genişletilmiştir. Millet Meydanı(Ulus Meydanı), Hükümet Meydanı, İtfaiye Meydanı, Gazi Meydanı gibi çoğu meydanda bu plan ile şekillenmeye başlamıştır (Cengizkan, 2004).

Kentte düzenleme için yıllar içerisinde yapılan çalışmalar hep bölgesel kalmış ve birbirinden bağımsız uygulanmıştır. Kentin bütüncül bir plana ihtiyaç duyduğu ve Lörcher Planı'nın da yetersiz kaldığı fark edilince bir yarışma ile seçilen Jansen Planı uygulamaya konulmuştur. Ulus, Cumhuriyet'in ilk yıllarında kentin gözbebeği olsa da 1928 Jansen Planı ile eski kentin korunması ve yeni kentin yakında bir yerde kurulması kararı üzerine, kamu yapıları ve idari merkez Kızılay'a kaymaya başlamış, sonrasında da Eskişehir Yolu civarında konumlanan yapılarla Ulus günden güne eski değerini kaybetmiş, kullanıcı kitlesinde değişikliğe uğramıştır. Planlanan nüfus artışından fazlasıyla karşılaştıkça kent yeni bir plana daha ihtiyaç duymuştur fakat artık planlama işleri Ankara'nın farklı bölgelerinde ilerleyecek ve Ulus Bölgesi üzerinde koruma çalışmaları için yeni planlamalar yapılacaktır.

Ulus Tarihi Kent Merkezi, tespit edilen Roma ve Bizans Uygarlığı'nın izleri, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ticari değeri, Cumhuriyet ile gelişen ulusal mimari akımların merkezi olması ve idari merkezin taşınmasıyla günden güne kaybettiği önemi görülmektedir. Anafartalar Bölgesi olarak seçilen tezin çalışma alanı da tam bu merkezde bulunmakta ve farklı dönemlere tarihlenen yapıları içermektedir.

2.4. Anafartalar Bölgesi Apartmanlaşma Dönemi

18.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda başlayan batılılaşma süreci; askeri, ekonomik, sosyal ve kültürel tüm gelişmeleri etkilerken mimariyi de yalnız bırakmamıştır. Yüzyılın başlarında detaylar ve süslemeler ile başlayan mimarideki değişimler; 19.yüzyılda mekânsal biçimlenişler, yapı boyutları, yapı-kent ile ilişkileri gibi çeşitli yönlerde devam etmiştir. Apartmanlar da bu süreçte Beyoğlu'nda ortaya çıkan yabancı mimarların kattığı yeni mimari biçimlerden biridir. Bu bölümde ortaya çıkış süreçleri, Ankara'da ilk kez görülmeleri ve sonrasında dönemsel özellikleri incelenecektir.

2.4.1. Apartmanların ortaya çıkışı

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde Anadolu'da gelişen batılılaşma hareketleri mimaride de kendine yer bulmuştur. 18.yüzyıl başlarında detaylar ve iç mekan süslemeleri ile ilk batı etkileri görülmüştür (Güncan, 1993). Yüzyılın ortalarında simetri anlayışının ve bezemelerin değişimleriyle barok ve rokoko tarzı resmi, dini, sivil yapıların bir çoğunda

kendini göstermeye başlamıştır (Denel, 1982). Fakat yüzyılın son dönemlerine kadar etkiler sadece görünüşte ve biçimsel olarak kalmıştır. 1770'lere yaklaşırken plansal, mekansal, yapısal değişimlerin oluşmaya başlaması, 1780'lerde konut yapılarına da temas etmiş, yapının sınırlayıcı öğelerinde ovalleşmeler görülmüş, geleneksel konut tipine yenilikler getirmiştir (Kuban, 1954). Tanzimat fermanı döneminde gelişen problemlerin mimari yönden çözümleri için Avrupa'nın mekansal çözümleri ve yapım teknikleri kullanılmıştır. Böyle bir durumun gelişmesinde Osmanlı'nın Avrupa'da eğitim görmüş ve dönmüş alimleri, ülkede yaşayan ve çağrılan yabancı uzmanlar önemli bir etkiye sahiptir (Yavuz, 1968). Mimaride yaşanan önemli ölçüdeki bu değişimler, alandaki gelişmeleri yönlendiren kurumların ve kişilerin Osmanlı'nın mimari anlayışını yetersiz bulması ve doğru çözümlerin batı mimarisinde bulunduğunu düşünmelerinden kaynaklanmaktadır ve 19.yüzyılda mimari artık kendini tamamen batılılaşmanın eline bırakmıştır (Günca, 1993). Teşviki Sanayi Yasası ile yabancılara çalışma izni verilmesi de 1927 yılında Avrupa'dan birçok birçok uzman mimarın Türkiye'ye gelerek kültürlerin sentezlendiği eserler ortaya koymalarını sağlamıştır (Mutdoğan, 2014).

Mimaride çeşitliliğin başlıca aktörü, yüzyıl içinde sıklıkla değişen siyasi ilişkiler olmuştur. 18.yy'da Fransız mimarlarla başlayan süreç, İngiliz, İtalyan ve Alman mimarlarla devam etmiştir. Osmanlı imar faaliyetlerinde kuşaklarca hizmet etmiş Balyan ailesi de yenileşmeye ayak uydurmuş fakat geleneksel mimariyle bağdaştırarak, farklı akımlardan seçmeci bir yaklaşımla ilerlemeyi tercih etmiştir (Günca,1993). 19.yy'da yabancı mimarların etkisi; saraylarda, kışlalarda, çeşmelerde, camilerde, köşklere hatta konutlarda görülmeye başlamıştır (Anıktar, 2013).

1850'lerden sonra konut mimarisinde yabancı mimarların yeni biçimlenmeleri, apartman kavramının oluşmasına katkı sağlamıştır. Batı dünyasının 17.yy'da adım attığı apartmanlaşma dönemi ancak 19.yy'da İstanbul'da, şehirde yaşayan gayrimüslümler sayesinde görülmeye başlamıştır (Özakbaş, 2015). Apartmanlar yabancı mimarlar sayesinde ilk olarak İstanbul, Beyoğlu ve Galata civarında görülmüş ve şehir içinde farklı bölgelere kısa bir sürede yayılmışlardır (Günca, 1993). İlk bu semtlerde ortaya çıkması ekonomik ve teknik gücü gayrimüslim nüfusun elinde bulundurması ile birlikte bu bölgelerde konumlanmasına bağlıdır (Özakbaş, 2015). 1892-93 yıllarında Belçikalı Helbig ailesi tarafından inşaatına başlanılan Doğan Apartmanı Beyoğlu'nun o dönemlerinin gözde apartmanlarından biridir. Orta avlulu plan şemasına sahip, geç barok özellikleri taşıyan bu

yapıda 49 daire bulunmaktadır. Üst ekonomik gruptan kullanıcıların olması dairelerin geniş ve büyük m²'lere sahip olmasını beraberinde getirmiştir. Apartmanların yeni yaşam kültürüyle anılması, çekirdek aile hayatını yüceltmekle birlikte kalabalık ve geniş aile düzeninden uzaklaşılmasına, modern hayata yeni adımların atılmasına da yardımcı olmuştur (Görgülü, 2012).

Osmanlı'nın ahşap mimari anlayışının dönem içerisinde gerçekleşen yangınlara karşı çözümsüz kalması, kargir yapıları; nüfusun ve konut ihtiyacının artması, apartmanları doğurmuştur (Günca, 1993). Geleneksel konut anlayışı Anadolu'da varlığını sürdürürken Tanzimat Fermanı ile gayrimüslimlere belirlenen inşaat yasaklarının kaldırılması apartman inşaatının sınırlı sayıda da olsa gerçekleşmeye başlamasını sağlamıştır (Mutdoğan, 2014).

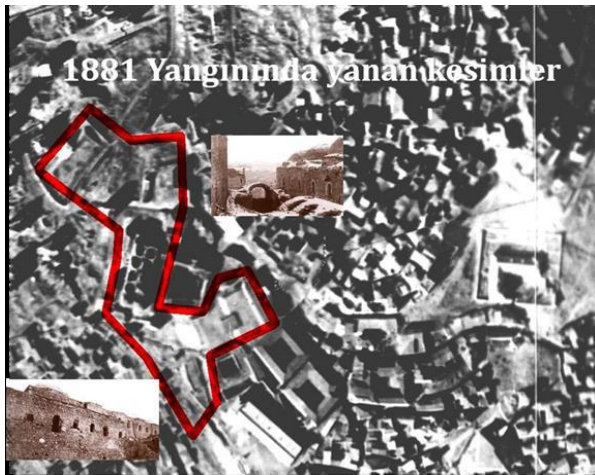
Geleneksel konut tipinin toplumsal değişimlere ayak uyduramaması mekan biçimleniş mantığında değişimleri beraberinde getirmiştir (Mutdoğan, 2014). Mimarideki yeni biçimlenmeler, avlulu geleneksel küçük yapı düzenin terkedilerek, iç mekana sokaktan direkt ulaşılabilen çok katlı büyük boyutlarda yapıların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Geleneksel mimaride zemin kattaki her işleve uygun açık plan yerleşimi, yeni konut tipinde üst katlar ile uyumlu bir düzene veya canlı bölgelerde ticari alan düzenine dönüşmüştür. Osmanlı konut mimarisinden 19.yy konut mimarisine aktarılan tek özelliğin çıkma ve cumba elemanlarının olduğundan bahsedilmektedir. Çok katlı apartman yapılarında kapalı çıkmaların, üst katlarda açık çıkma olan balkonlara evrilmesi de yine bu dönemin konut özelliklerinden biridir (Günca, 1993). İlk apartman örneklerinde cephe ve bezeme özelliklerinin tamamıyla batılı anlayışı yansıttığı fakat plan şemalarında sofanın varlığını sürdürerek geleneksel Türk konut tipinden izler taşıdığı söylenmektedir (Mutdoğan, 2014).

Hasol, sofayı "evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe, yarı açık mekan", holü "1.sofa, 2.bir ortaçağ evinde oturanların birlikte yaşadıkları, yiyip içtikleri, yattıkları ortak oda", koridoru ise "bir kattaki odaları birbirine bağlayan dar uzun geçit" olarak tanımlamıştır (Hasol, 2020). (Söz konusu yapı incelenirken apartman olan yeni bir mimari biçim üzerinden ilerlendiği için hol ve koridor tanımı kullanılmıştır.) Genel olarak incelendiğinde bitişik nizamda yapılaştıkları için iki cepheye sahiptirler ve her katta bir eve dair gerekli tüm oda bölmelerini bulundurmaktadırlar (Günca, 1993). Selamlık, işyerinin evden ayrılması ile harem ise kadının sosyal hayattaki rolünün artması ile işlevini yitirmiştir.

Tüm fonksiyonları içinde barındırarak bir çekirdek ailenin evi olarak planlanan geleneksel düzen, her bir odanın ayrı işlevlere bölünmesi ile yeni halini almıştır. Banyo ve tuvaletin ayrı ıslak hacimler olarak planlanması da yeni plan kurgusu özelliklerine önemli bir örnektir. Geleneksel konuttaki sabit mobilyalar da yerini hareketli mobilyalara bırakmıştır (Mutdoğan, 2014).

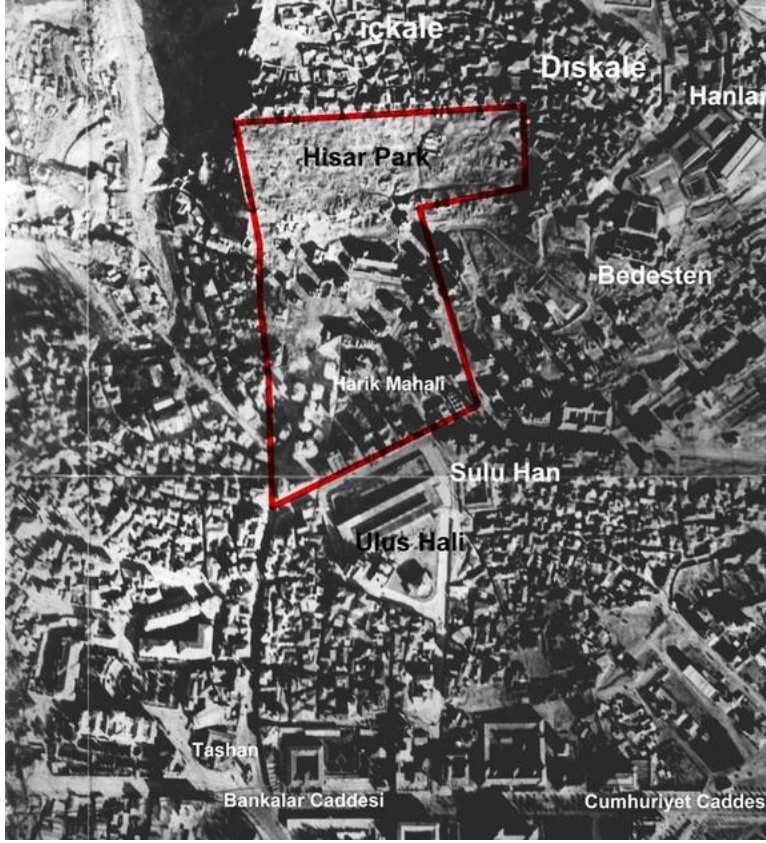
2.4.2. Ankara'daki ilk apartmanlar

Ankara'nın düşüşe geçtiği dönemlere denk gelen Celali isyanlarının, İngitere'nin sanayi üretimlerinin, kıtlık ve yangın gibi diğer bazı sorunların bölgedeki ticareti etkilediğinden bahsetmiştik. Yangınlar ile oluşan yapısal etkileri de incelemek gerekirse, öncelikle Ankara'nın 19.yy'da aktif ticari bölgesi kale çevresinde konumlanmaktaydı. 1881 yangınında Mahmut Paşa Bedesteni'ni ve bazı hanları içeren bölge (Harita 2.2) ağır bir şekilde tahrip olmuş ve kullanılmaz hale gelmiştir (Tunçer, 2001). 1917¹ yılındaki yangın ise I. Dünya Savaşı sırasında çıkmıştır ve kale içindeki mahallelerden başlayarak günümüz Anafartalar Caddesi'ne kadar olan bölümü, Ermeni ve Rum nüfusunun fazla olduğu mahalleyi ve İstiklal Mahallesi'ni de içeren daha geniş bir alanı (Harita 2.3) kapsamaktadır. Yangının gayrimüslim halkın yaşadığı bölgelerde çıkmış olduğu çeşitli kaynaklarda ayrıca belirtilmiştir (Tunçer, 2019).

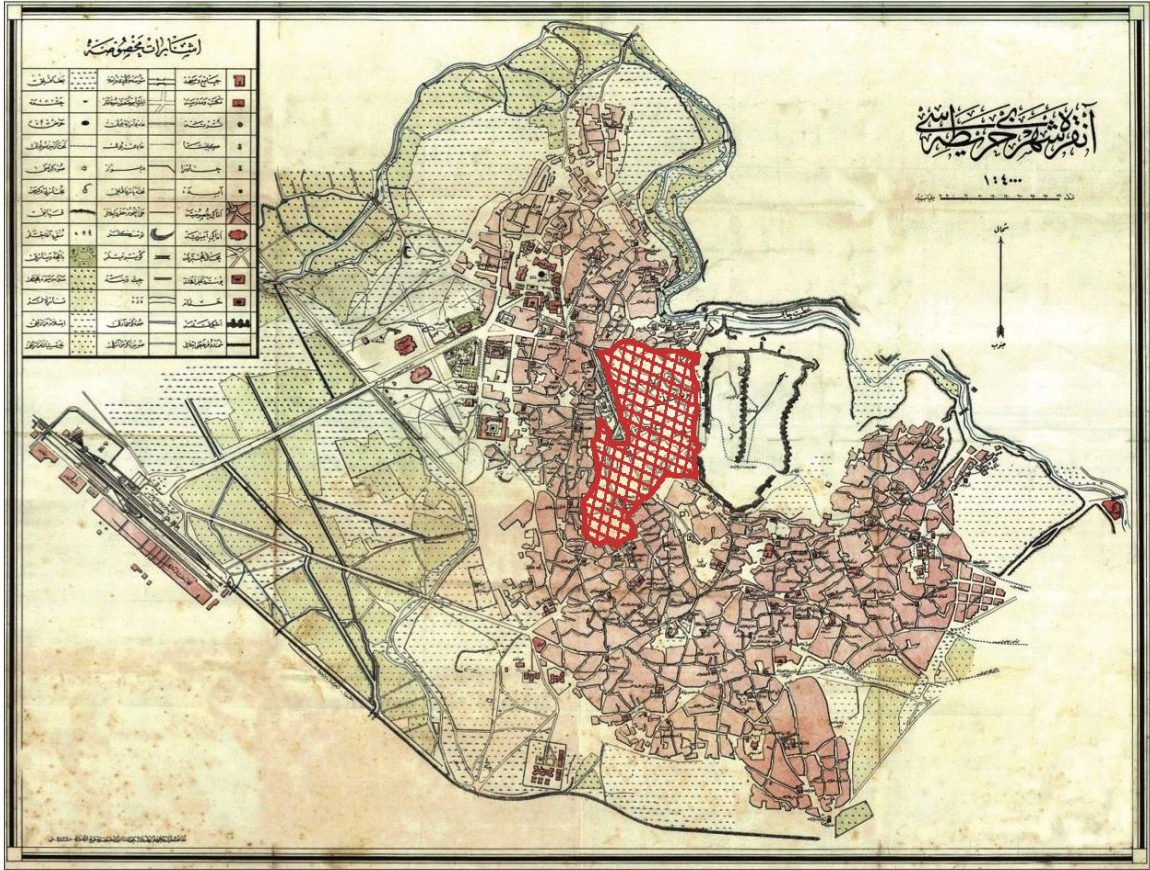
Harita 2.2. 1881 yangınında hasar gören alanlar (Tunçer, 2019)(Eklenen görseller bedestene ait olup harita üzerindeki kırmızı alan 1930 hava fotoğrafına bakılarak Mehmet Tunçer tarafından işaretlenmiştir.)

¹ Yangın hakkında; Yalçın Ergir Rumi 1332, Miladi 1916 yılına denk geldiğini, Hamit Zübeyir Koşay 13 Eylül 1917 tarihinde gerçekleştiğini, Refik Halit Karay da 1917 yangını olduğunu söylemektedir.(Tunçer, 2019)

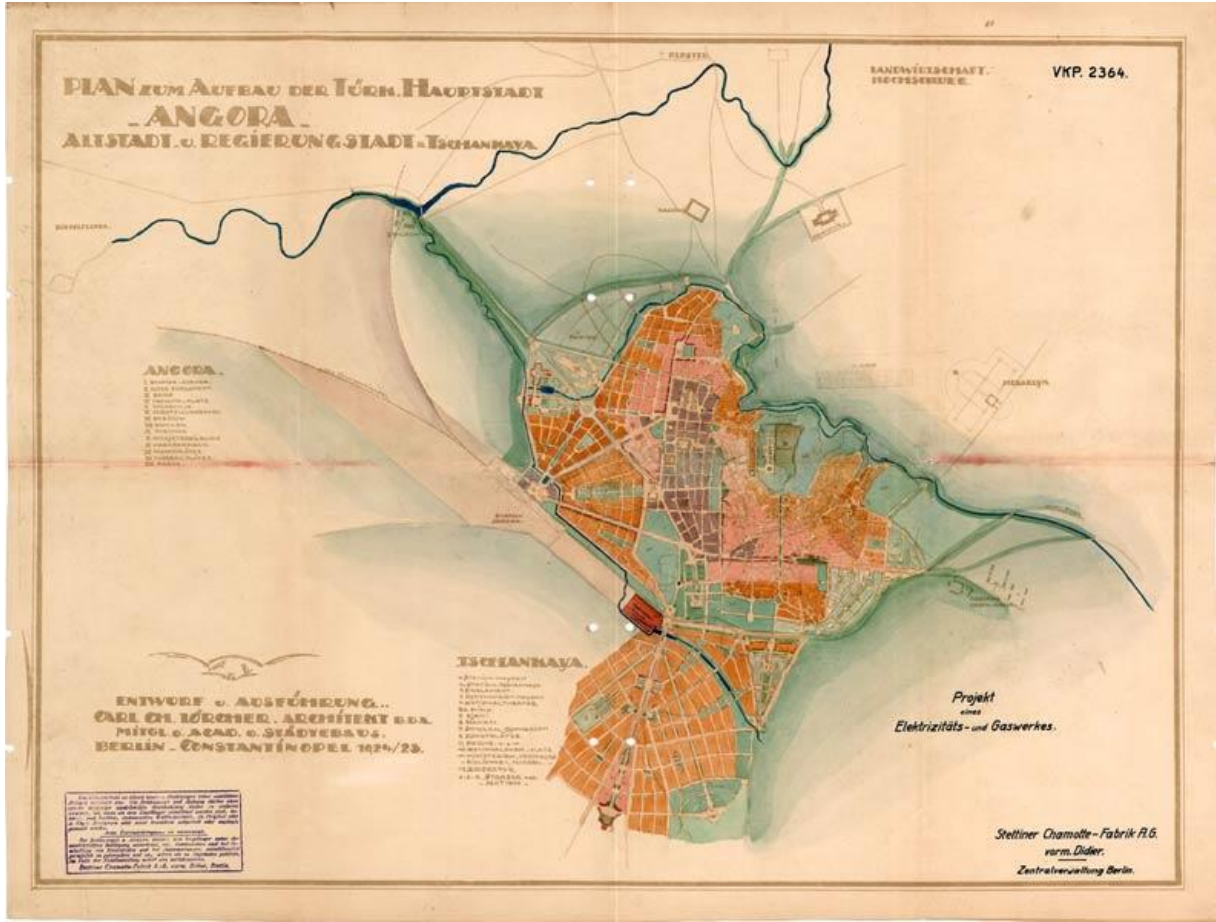
Harita 2.3. 1917 yangınında hasar gören alanlar (URL-6)(Harita üzerindeki kırmızı alan 1930 hava fotoğrafına bakılarak Mehmet Tunçer tarafından işaretlenmiştir.)

I.Dünya Savaşı'nın sonrasında gelişen tarihi olaylar ve 27 Aralık 1919'da Atatürk'ün Ankara'ya gelişi ile artık bu şehir, ülkede yeni merkez olma yolunu tutmuştur. 1919-1922 yılları arasında gerçekleşen Kurtuluş Savaşı boyunca Milli Mücadele bu şehirden yönetilmiştir. Süreç içerisinde 1920 yılında meclisin Ankara'da açılması da kent nüfusunun artmasında büyük rol oynamıştır. Savaş sırasında inşa işleri geri planda tutulsa da 1923 yılında Ankara'nın başkent oluşu ve Cumhuriyet'in ilanı şehirdeki imar faaliyetlerinin hızlanmasında etkili olmuştur. Mevcut hasarlı yapılar, kamu çalışanı, yabancı diplomatlar ve beraberinde gelen yoğun nüfusa yetmemiştir. Bu sorunlarla doğan barınma ihtiyacı halihazırda yangın sebebiyle boşalmış ve meclise yakın alanlarda çok katlı konutların ve apartmanların açığa çıkmasını sağlamıştır (Güney & Wineman, 2008; Hosanlı, 2020). Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara Şehremaneti vasıtası ile Ankara'nın imar ve şehircilik çalışmalarına başlanmıştır. Var olan durumu belgelemek için 1924 Ankara Şehremaneti Haritası (Harita 2.4) hazırlanmıştır. Haritada boş alanlar ve bazı yol yönelimleri görülebilmektedir (Cengizkan, 2004).

Harita 2.4. Ankara 1924 Şehremaneti Haritası (Cengizkan,2004 kaynağından alınıp boş alan kırmızı ile taranmıştır.)

1924-25 yıllarında tasarlanan Lörcher Planı'nın (Harita2.5) da en önemli sebebi bu yapı stoğu sorunudur. Plan raporu, kentin geçmiş ile bağı koparılmadan; su, ulaşım, endüstri olanakları düşünülerek; açık alan planlanması ve birçok karar ile birlikte gelişen kentlere örnek olma bağlamında ilk olma özelliği göstermektedir. Eski şehirde bazı yollar çizilmiş, mevcut olanlar genişletilmiştir (Cengizkan, 2004). Ulus bölgesindeki boş alanların yerleşim için yetersiz kaldığı görülünce eski şehrin(Ulus ve çevresi) varlığını koruyarak, yeni bir şehir oluşturma fikri ortaya atılmıştır. Fakat yinede tüm çalışmalara rağmen bu plan, artan nüfusa karşı yetersiz kalacak, maddi yetersizlikler sonucu da uygulanamayacak ve Ulus yerine yeni şehire yatırım yapılmasına karar verilecektir (Tankut, 2000).

Harita 2.5. Ankara 1924 Lörcher Planı (URL-7)

Cumhuriyet'in erken dönemlerinde 1924 Şehremaneti Haritası'nda da görülebilen Anafartalar Caddesi ve Hisar Caddesi'nin ana hatlar olarak belirlenmesi, sonraki planlama aşamaları için kolaylaştırıcı bir yöntem olmuştur. Löcher Haritası, bahsedilen caddeler ve kale arasındaki alanın planlanmasında öncü olmuştur (Hosanlı, 2020).

19.yüzyıl İstanbul'unda ortaya çıkmış apartman düzeni 20.yy başlarında artık Ankara'da görülmeye başlanmıştır. Erken Cumhuriyet Dönemi'nde şehirde acil ihtiyaç sebebiyle sıkışık ve dar alanlara inşa edilen apartmanlar ilk olarak Anafartalar Caddesi, Işıklar Caddesi, Konya Sokak ve çevresindeki boş alanlarda görülmüştür (Tunçer, 2001). Yıldırım Yavuz, devlet yatırımları ile 1926-1928 yılları arasında inşa edilen I. ve II. Evkaf Apartmanları ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kira Apartmanı'nın ilk apartmanlar olduğunu ve İstanbul'daki Harikzadegan Katevleri'nden esinlenerek tasarlandığını fakat kentteki sıkışık yerleşim sebebiyle ortak alanların istenilen şekilde kurgulanamadığını ifade etmiştir. Aynı sorun Anafartalar bölgesi'nde inşa edilen diğer çok katlı yapılarda da görüldüğünden ve kentte açık alanların yetersizliğinin de toplumsal ilişkileri

zayıflattığından bahsetmiştir (Yavuz, 1984). Kamu yatırımlarının yeni şehirde yoğunlaşması ve 2-3 katlı konut üretimi şeklinde ilerlemesi, Ulus bölgesinde daha çok kişisel yatırımların sonucu yapıların yükselmesini sağlamıştır (Nalbantoğlu, 1981). Anafartalar Bölgesi'ndeki özel mülk olarak inşa edilen apartmanların ise genel olarak varlıklı ailelere ait olduğu ve hatta mülk sahibinin ismini taşıdığından bahsedilmektedir (Aydın, 2017).

II. Meşrutiyet sonrası benimsenen Birinci Ulusal Mimarlık akımı da yapılarda biçimsel manada karşılık bulmuştur. Devlet memurlarına özel inşa edilen yapılar haricinde mimarların değil de yapı ustalarının görevin başında bulunduğu, dönemin mimari özelliklerine bakarak yarım bir plan ile inşaata başlanıp süslemelerin de genellikle Bulgar, Rum, Ermeni ustalar tarafından yapıldığı dile getirilmektedir. Yani 1930 öncesindeki yapılarda bir mimarı olmasa dahi Ulusal Mimarlık izleri görülmeye devam etmiştir. (Nalbantoğlu, 1981).

Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi'nden kısaca bahsedecek olursak; II. Meşrutiyet ile başlayan ve 1930'lara kadar süren bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Batıda 19.yy'da gelişen ulusçuluk akımı etkisiyle bu topraklarda Türkçülük canlanmış ve Osmanlı mimarisinin Batı etkisinde kalmasına karşı bir tepki olarak Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi açığa çıkmıştır. Fakat dönemin mimarisinin Batı eğitimi almış mimarlar tarafından yönlendirilmesi tam ulusçu bir tavır sergilenmesini engellemiştir (Yavuz, 1981a). Batur, üçlü simetrik kütlelerin, geleneksel mimari bezemelerin çatı saçaklarında yer almasının, merdiven korkuluklarında, alınlıklarda yer alan ve yapı genelindeki taş mermer çini örneklerinin Selçuklu ve Osmanlı klasik döneminden esinlenilmesini dönem özellikleri olarak sıralamaktadır (Batur & Eminoğlu, 1999).

Dönemin öncüleri Mimar Kemalettin ve Vedat Tek olarak kabul edilmektedir. Mimar Kemalettin; Türk ve İslam mimarisine hakim olarak dönemin mimarlık kuralları içerisinde Türk mimarisine yeni bir biçimleme anlayışı getirmiştir (Yavuz, 1981b). Vedat beyin ise, plan üretiminde uygulama aşamasında sorun çıkmaması için oldukça dikkatli yaklaştığı, türk mimarisini modernize ettiği, tarihi sürekliliği inşa etme hayalinin olduğu söylenmektedir.

Birinci ulusal mimarlık döneminin simge yapıları ve bu dönemde inşa edilen apartmanların görselleri aşağıda sunulmuştur.

Resim 2.2. II. Meclis Binası 1924 (URL-8)

Resim 2.3. Ankara Palas 1924-28 (URL-9)

Resim 2.4. Ziraat Bankası 1926-1928 (URL-10)

Resim 2.5. Tekel Başmüdürlüğü 1928 (URL-11)

Resim 2.6. İş Bankası 1929 (URL-12)

Resim 2.7. II. Evkaf Apartmanı 1928-1930 (URL-13)

Resim 2.8. Harikzadegan Apartmanları 1922 (URL-14)

Resim 2.9. Çocuk Esirgeme Kurumu Kira Apartmanı 1929 (URL-15)

3. İLHAN AYDIN APARTMANI'NIN KONUMU VE GENEL ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde, İlhan Aydın'a ait olan apartmanın restorasyon projesi hazırlanırken yapıya dair bilgilerin kaynak olarak kullanılabilmesi amacı ile tarihi, konumu ve yakın çevre ile ilişkileri incelenmiştir.

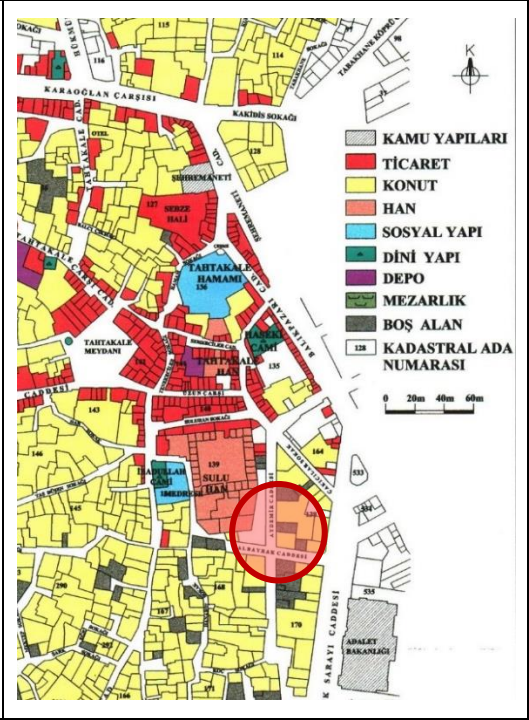
3.1. Yapının Tarihi

Yapının hangi yılda yapılmış olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Tapu belgesinde de yapım tarihi bulunmamakta, sadece el değiştirdiği satış tarihi bulunmaktadır. Apartman zaman içinde el değiştirmiş olduğundan, günümüzdeki sahibi de yapım tarihine dair kesin bir bilgiye sahip değildir. Tescil fişinde de belirtilen herhangi bir yapım tarihine rastlanmadığından yapının inşa tarihine yönelik veriler, harita ve diğer verilerin karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

İlhan Aydın Apartmanı Ankara ili, Altındağ ilçesi Altan Sokak No:6'da konumlanmaktadır. Bu bölgenin 1924 yılındaki mevcut durumunu belgeleyen Ankara 1924 Şehremaneti Haritası (Harita 3.1) yapının bulunması gereken alanı boş olarak gösterdiğinden; apartmanın haritanın yapıldığı 1924 yılından sonra yapılmasının yüksek olasılıklı olduğu düşünülmüştür. Ankara'nın apartmanın bulunduğu bölgesini de içerecek şekilde 1929 yangınından önce hazırlanmış olan kadastral haritalardan Mehmet Tunçer'in düzenlenmiş olduğu haritada (Harita 3.2) ise tam aynı noktada konutun olduğu tespit edilmiştir. Yapının o dönem Albayrak Caddesi ve Aydemir Caddesi'nin kesişiminde, Suluhan'ın hemen arkasında ve Çocuk Sarayı Caddesi'ne de iki bitişik nizam apartman yakınlığında önemli bir noktada bulunduğu görülmektedir. Bahsedilen haritalara dayanarak yapının 1924-1929 yılları arasında inşa edildiği düşünülmüştür. Betül Özcan "Ankara Anafartalar Caddesi ve Çevresindeki Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları" isimli tezinde bu yapıyı cephe düzenlemesi nedeniyle 1927 yılından sonrasına tarihlendirmiştir (Özcan, 2002). Bu bilgilere dayanarak ihtiyat kaydı ile yapının 1927-1929 yılları arasında yapılmış olabileceğini söylemek mümkün görünmektedir.

Harita 3.1. Ankara 1924 Şehremaneti Haritası
Yapı Çevresi İşaretlenmiş Hali

Harita 3.2. Ankara 1929 Tarihli
Düzenlenmiş Kadastro
Harita'dan Kesit (Tunçer,
2001)

Yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.04.1980 tarih ve A-2167 sayılı kararı ile 306 envanter numarası ile tescil edilmiştir. Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'nun 10.07.1986 tarih ve 2458 sayılı kararı ile tescilinin devamına karar verilmiştir. Bahsi geçen toplu tescil kararlarında yapının grubu belirtilmemiştir.

Alan çalışması sırasında 1970 yılından itibaren orada çalışan dükkan sahipleri ile yapılan sözlü görüşmede 1917 yangını öncesi bölgede hakim bir ermeni, rum nüfusu bulunduğu, bu bölgede de ermenilerin yoğunlukla yaşadığı öğrenilmiş; yapı sahibi ise emin olmamakla birlikte yapıyı almanların inşa ettiğinden bahsetmiştir (İlhan Aydın ile sözlü görüşme, 2022).

Resim 3.1. Sulu Han'ın Yıkılmadan Önceki Fotoğrafından Apartmanın Görünümü, 1956
[Vakıflar Genel Müdürlüğü Fotoğraf Arşivinden aktaran Tunçer, 2011]

Resim 3.2. İlhan Aydın Apartmanı'nın 1994 Yılı Fotoğrafları (Gamze Kefu Arşivi)
(a)batı cephe, (b) güney cephe, (c) güney cephe

T. C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
TAŞINMAZ KÜLTÜR ve TABİAT VARLIKLARI
YÜKSEK KURULU

K A R A R

Toplantı No. ve Tarihi : 45, 10-11.7.1986
Karar No. ve Tarihi : 2458, 10.7.1986

Toplantı yeri :
ANKARA

LİSTE-I-
-20-

SIRA NO:	ESKİ NO:	ENV ADI	: ADRESİ	: PAFTA:	ADA:	PARSEL:
246	302	Konut	Anafartalar Mah, Anafartalar Cad, NO: 60	28	529	10-11
247	303	İşyeri	Anafartalar Mah, Anafartalar Cad, NO: 50	28	170	10
48	304	"	Anafartalar Mah, Anafartalar Cad, NO: 42	28	170	6
249	305	Otel+İşyeri	Misak-1 Milli Mah, Demiray Sok, NO: 2	28	168	19
250	306	İşyeri	Misak-1 Milli Mah, Tenekeçiler Sok, NO: 21	27	138	3

Resim 3.3. 10.07.1986 Tarih Ve 2458 Sayılı Kararı İle Tescilin Devamına Karar Verilen Yapılar Arasında Görülen 306 Envanter No'lu İlhan Aydın Apartmanı (KVKBK Arşivi)

İli	ANKARA	Türkiye Cumhuriyeti					
İlçesi	ALTINDAĞ						
Mahallesi	MISAKIMILLI						
Köyü							
Sokağı							
Mevkii							
Satış Bedeli		Pafta No.	Ada No.	Parsel No.	Yüzölçümü		
370.000,00		27	2507	3	ha	m ²	dm ²
137,00 m ²							
Niteliği	MAĞAZALI KARGIR APARTMAN						
Sınırı	Planındadır Zemin Sistem No : 1486375						
Edinme Sebebi	1/2 pay İSA AYDIN : CAFER Oğlu adına kayıtlı iken İLHAN AYDIN : İSA Oğlu adına Satış işleminden						
Sahibi	İLHAN AYDIN : İSA Oğlu 1/2						
Geldisi	Yevmiye No	Cilt No.	Sahife No.	Sıra No.	Tarihi	Gittisi	
Cilt No.	37915	1	8		04/12/2015	Cilt No.	
Sahife No.						Sahife No.	
Sıra No.						Sıra No.	
Tarih						Tarih	
NOT : Mükyyetin payı ayrı haklar ile beraber için tapu kütüğüne müracaat edilmelidir. -- Tebliğat Kanunu hükümlerine gereğince adres değişikliği için Tapu Sicil Müdürlüğüne müracaat edilmelidir.							

Resim 3.4. İlhan Aydın Apartmanı'nın Tapu Senedi

3.2. Yapının Konumu ve Yakın Çevresine Dair Bilgiler

İlhan Aydın Apartmanı, Ankara ili, Altındağ ilçesi, Misakımilli mahallesi 2507 ada 3 parselde yer alan bir kargir apartmandır. Ticari işlevi yüksek olan Ulus'un sebze meyve haline yakın bölgesinde bulunmaktadır. Cumhuriyet'in ilk caddelerinden olan Anafartalar Caddesi'ne iki apartman uzaklığında, Altan Sokak ve Tenekeçiler Sokak(Sobacılar Çarşısı) kesişiminde, Suluhan'ın hemen arkasında konumlanmaktadır.

		TAPU VE KADASTRO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ PARSEL BİLGİSİ				
İl					Mahalle/Köy	
Ankara		Altındağ			Misakımilli	
Ada	Parsel	Tapu Alanı	Nitelik	Mevkii	Pafta	
2507	3	137,00	Mağazalı Kargir Apartman		27	
						
<ul style="list-style-type: none"> • Parsel Sorgulama Uygulamasını ziyaret eden her kullanıcı, uygulamaya ait kullanım koşullarını kabul etmiş sayılır. • Sorgulama sonucu sunulan bilgi ve belgeler bilgilendirme amaçlıdır. Resmi işlemlerde kullanılamaz. Ayrıca ticari amaçla kullanılması yasaktır. • Kullanıcılar hiçbir şekilde sitede yer alan bilgilerin hatalı olması nedeniyle zarara uğradığı iddiasında bulunamaz. • Kullanıcılar ile TKGM arasında ortaya çıkabilecek ihtilaflarda, TKGM'nin kayıtları delil olarak kabul edilecektir. • Tüm Hakları Saklıdır. • 12/04/2021 11:13:57 tarihli güncel tapu kayıtları ile entegre parsel verisidir. 						

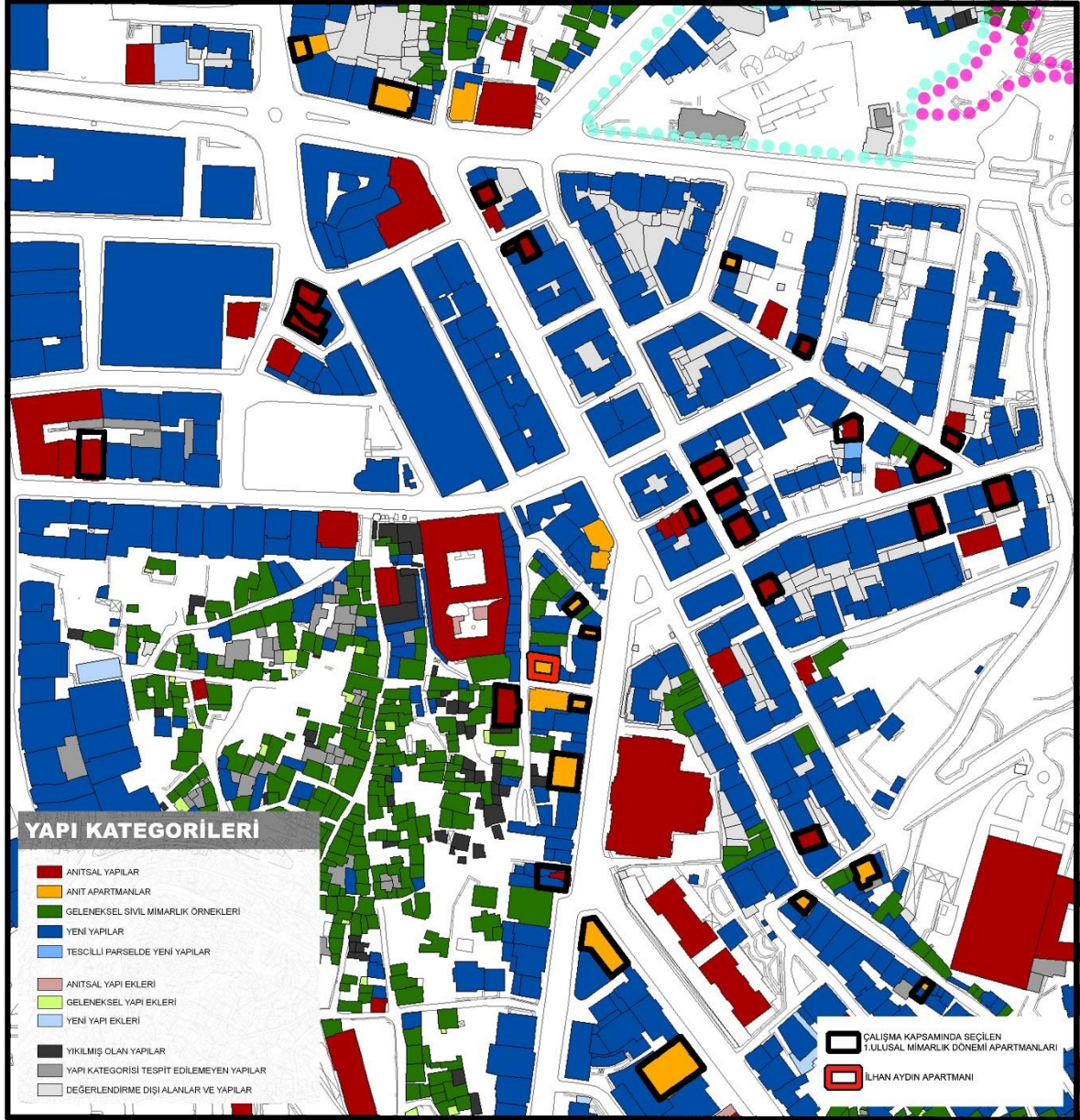
Harita 3.3. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde Konum Parsel Bilgisi (URL-16)

Yapının bitişik nizamda yer alan kuzeyinde ve batısında apartmanlar yer almaktadır. Güney cephesi Altan Sokak'a bakmakta ve karşısında 5 katlı otel bulunmakta; batısında ise Sobacılar Çarşısı ile var olan tek katlı yapılar konumlanmaktadır.

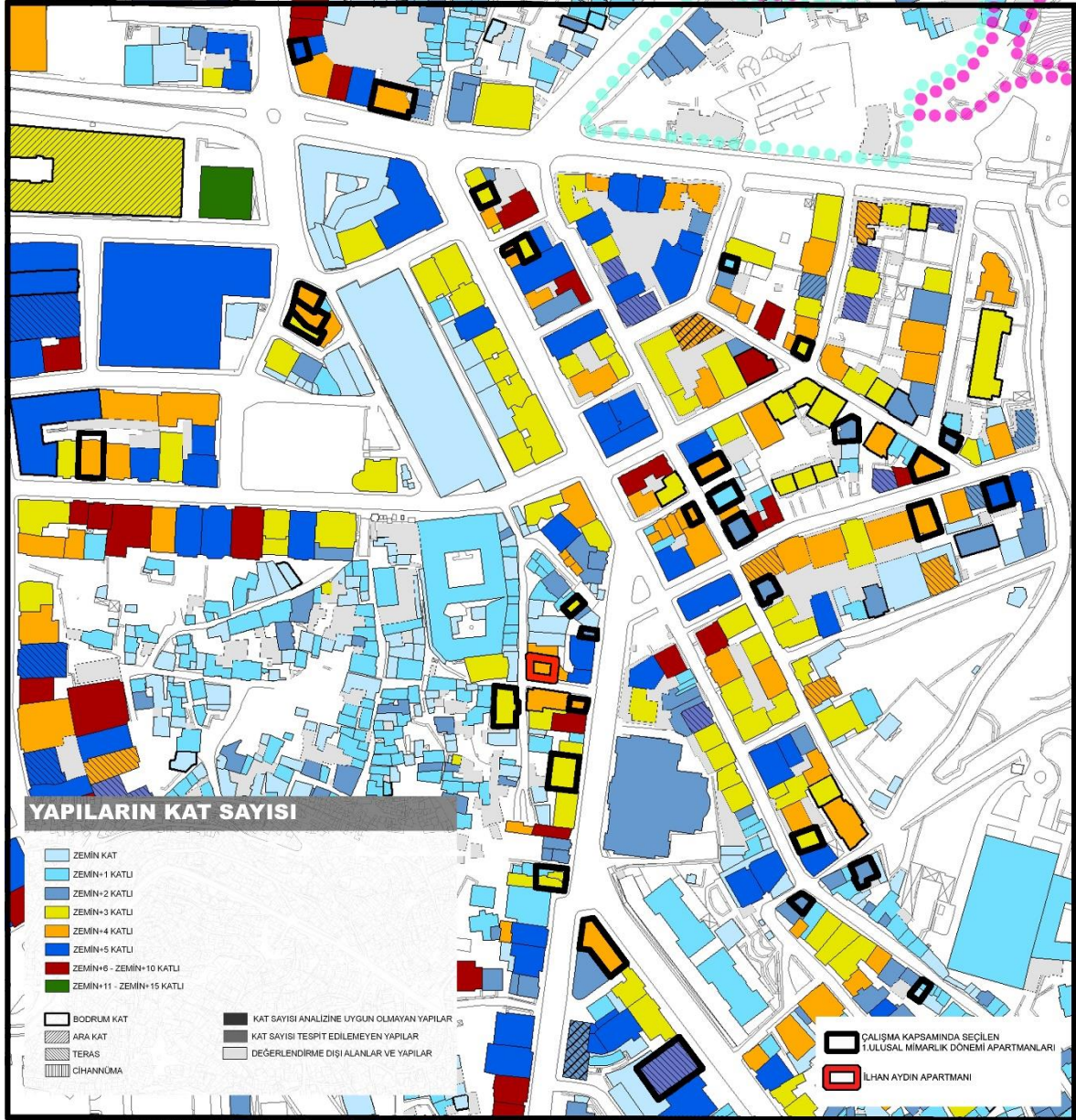
Tez kapsamında Anafartalar Bölgesi, Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Apartmanları ile sınırlanan alan olarak belirlenmiştir. Bu bölümde yapının yakın çevresine dair analizler ele alınmış, tescilli yapılar ile diğerlerinin ayırt edildiği yapı kategorileri analizi, kat sayıları, yapım teknikleri, çatı tipi ve malzemesine yönelik veriler sunulmuştur. Çalışmanın karşılaştırmalı çalışma bölümünde incelenmiş olan Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Apartmanları ile tez çalışmasının konusu olan İlhan Aydın Apartmanı ayrıca işaretlenerek belirtilmiştir.

Söz konusu alan; geleneksel sivil mimarlık örneklerini, çoğunluğu Erken Cumhuriyet dönemine ait anıtsal yapıları ve bunların dışında kalan yeni yapıları içermektedir. Harita 3.4'te görüldüğü üzere cadde ve sokak çevrelerini genel olarak yeni yapılar sarmıştır. Güneydoğu köşede kalan geleneksel mimarlık yapıları genel olarak yıkılmaya yüz tutmuş, harabe ve terk durumundadır. Yeni yapılar arasında ise gözlemlenen anıt yapıların bir kısmı kamu yapısı ve han olmakla birlikte, bu tezin konusunu geriye kalan ara sokaklarda veya caddede bölgenin mevcut durumuna adapte olmak zorunda kalmış dönem yapıları oluşturmaktadır. İlhan Aydın Apartmanı'nın konumuna bakıldığında bulunduğu sokağın köşeleri tescilli yapılar ile çevrili olsa dahi, bitişik nizamda konumlandığı komşu yapıların yeni yapı olduğu gözlenmektedir. Geleneksel mimari doku ile yeni kent dokusunun tam arasında geçiş noktasında bulunmaktadır.

Geleneksel mimari dokunun en fazla zemin+2 kata kadar yükseldiğini, yeni yapıların ise 3 ve 6 kat arasında değişiklik gösterdiğini gözlemlemek mümkündür. Ankara'nın ilk yüksek katlı konut bölgesi olan bu alanda Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi apartmanlarının ise yine 3 ve 6 kat arasında çeşitliliğe sahip olduğu söylenebilir. İlhan Aydın Apartmanı da mevcut hali ile 5 katlı apartmanlar arasında yer almaktadır. (Harita 3.5)

Harita 3.4. Ulus Tarihi Kent Merkezi Yapı Kategorileri Analizi (KUDEB arşivinden elde edilen analizler yazar tarafından güncellenmiştir.)

Harita 3.5. Ulus Tarihi Kent Merkezi Yapıların Kat Sayısı Analizi (KUDEB arşivinden elde edilen analizler yazar tarafından güncellenmiştir.)

Resim 3.5. Sokak Görünümleri (a)Tenekeçiler Sok., (b)Demiray Sok.(c)Altan Sok., (d)Altan Sok. devamı (e) Anafartalar Cad.'den Altan Sok. girişi, (f) Altan Sok., (g) Altan Sok., (h) Altan Sokak, Demiray Sokak, Tenekeçiler Sokak Keşisimi

4. İLHAN AYDIN APARTMANI'NIN GÜNCEL DURUM TESPİTİ

İlhan Aydın Apartmanı'nın değişimlerini gözlemleyebilmek için ilk olarak güncel durum tespitine ve gerekli belgelerin yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Yapının güncel durumu tespit edilirken elde edilen fotoğraflar ile görsel belgeleme; yapılan çizimler, hazırlanan grafik ve tablolar ile grafik belgeleme; bu verilere dayanarak sonucunda ise yazılı belgeleme yapılmıştır.

4.1. Yapının Tespiti

Yapının güncel durum tespitinde kullanılan görsel belgeleme, fotoğrafları; grafik belgeleme, arazi çalışması ile elde edilen çizimleri, analizleri, grafik ve tabloları içermektedir.

4.1.1. Yöntem

İlhan Aydın Apartmanı, Anafartalar Caddesi çevresinde yapılan araştırma sonucu hızlı bir bozulma sürecinde olması sebebi ile çalışma kapsamında seçilmiştir. Yapının özel bir mimarlık birikimi içerdiği (Ulusal Mimarlık Dönemine ait olduğu), hasarlı olduğu, restorasyona ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Gerekli araştırmanın yapılabilmesi için Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundan yapının tescil durumu onaylanmış, yapıya ait herhangi bir projenin olmadığı bilgisine erişilmiştir. Sonrasında belgeleme aşamasına geçilmiştir.

Yapının grafik belgeleme işlemi, arazi çalışmaları öncesi yapılan ön incelemede hazırlanan taslak çizimler ile başlamıştır. Geleneksel yöntemle yapılan ölçümler eskizlere işlenmiştir. Bu aşamada plan, görünüş, kesit, detay ölçüleri not edilmiştir. Ölçüler için; 5mlik şerit metre, 3mlik tahta metre, lazer metre, su hortumu, ip, çivi, çekiç, tahta uzun çubuk, çekül ve görseller için de fotoğraf makinesi kullanılmıştır. Planlarda kullanılan sürekli ölçü ve üçgenleme yöntemi için mesafeye göre kullanılan metre çeşitlilik göstermiştir. Malzemeler ve bozulmalar ile ilgili veriler taslaklara not edilmiş, uygun açıdan fotoğrafları ve videoları çekilmiştir. Çekim işlemi için güvenlik sebebiyle çevredeki binalara girilememiş, cepheler dar sokaklara baktığı için fotoğraflama parçalı olarak yapılmıştır. Görsel belgeleme, rölöve

çizimleri için önemli bir rol oynamaktadır. Sıralı bir biçimde çevre ve iç mekan fotoğrafları, fotoğraf albümüne yerleştirilmiştir.

Çizimler ve analizler için Autocad yazılımı kullanılmıştır. Rölöve çizimi tamamlandığında eldeki veriler ile değişme ve bozulma analizleri, iç ve dış analizler de rölöve üzerine işlenmiş, tamamlanmıştır.

4.1.2. Rölöve çizimleri

İlhan Aydın Apartmanı'nın mevcut durumunu belgeleyen rölöve çizimleri Autocad yazılımı ile yapılmıştır. Vaziyet planı başta olmak üzere, kat planları, döşeme planları, tavan planları, çatı planı, 5 adet kesit, güney ile batı cephe görünüşleri ve detay çizimleri Ek-1'de tez çalışmasına eklenmiştir. Aynı rölöve çizimleri üzerinden değişim ve bozulma analizleri yapılmış, onlar da Ek-2 ile sunulmuştur.

4.2. Yapının Tanımlanması

İlhan Aydın Apartmanı'nın tanımlanması; genel tanımlama, dış tanımlama, iç tanımlama, taşıyıcı elemanların analizi, mimari elemanlar, fiziksel durum başlıkları ile bölümlere ayrılmıştır. Genel tanımlama; yapının konumu, ulaşımı, mevcut durumu, yapım biçimi ve malzemeleri hakkında genel bir bilgi içermektedir. Dış tanımlama; sokaktan görebildiğimiz iki cephe ve bitişik nizamdan dolayı saf dışı kalan iki cephe hakkında malzeme, mevcut durum, mimari elemanlar ve değişim-bozulma gibi bilgileri kapsamaktadır. İç tanımlama; numaralandırılmış mahallerin malzeme, boyutlar ve mimari elemanlar özelinde tanımlandığı ve birbiri ile ilişkisinin değerlendirildiği bilgilerden oluşmaktadır. Taşıyıcı sistem analizi bölümünde, taşıyıcı sistem ve elemanlar ele alınmıştır. Mimari elemanlar başlığı altında; kapı, pencere, merdiven, cephe süslemeleri, korkulukların mevcut durumların değerlendirilmiştir. Fiziksel durum ise değişim ve bozulma analizlerine dayanarak, yapısal durumun incelendiği bölümdür.

4.2.1. Genel tanımlama

Genel tanımlama; yapının konumu, ulaşımı, mevcut durumu, yapım biçimi ve malzemeleri hakkında genel bir bilgi içermektedir. İlhan Aydın Apartmanı, Ankara İli, Altındağ İlçesi,

Misakımilli Mahallesinde yer almaktadır. Anafartalar Caddesi'nden girildiğinde Altan Sokak ile Suluhan'ın girişinin önünde bulunan Şehit Teğmen Kalmaz Caddesi'nden girildiğinde Tenekeçiler Sokak kesişiminde bulunmaktadır. Suluhan'ın güney çaprazında, Anafartalar Caddesi çevresinde ve Sobacılar Çarşısı(Tenekeçiler Sokak)'nda konumlanması ticari bir bölgenin merkezinde olduğunun önemli bir göstergesidir. Tapuda da 2507 ada 3 parselde yer aldığı, parselin tamamının yapı tarafından kullanıldığı, 137 m2 oturma alanına sahip ve mağazalı kargir apartman niteliğinde olduğu görülebilmektedir.

Yapı eğimli bir araziye oturmaktadır. Güney cephesi merdivenle kaplı Altan Sokak tarafında, Batı Cephesi Tenekeçiler Sokak tarafında ve Suluhan'a bakmaktadır. Bitişik nizam nedeni ile diğer cepheler sağır durumdadır. Eğimli arazi ile meydana gelen yükselti, bodrum kattan girilen dükkan ile zemin kattan girilen dükkan arasında yaklaşık 2 metre yükseklik farkı oluşturmuştur. Bina girişi; eğimin olduğu yönde, Altan Sokak'ta, dükkanın sağ yanındadır.

Yapı, Erken Cumhuriyet Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Sözlü kaynaklar doğrultusunda ilk işlevinde dönemin konaklama ihtiyacını karşılamak için otel olarak kullanıldığı bilgisine ulaşılmış ancak bu konuda herhangi bir kayda rastlanmamıştır.

İlhan Aydın Apartmanı, 5 katlı kargir bir yapıdır. Bodrum ve zemin kat taş yığma, birinci ve ikinci kat tuğla yığma, üçüncü kat ahşap karkas ve bağdadi sistemi ile inşa edilerek yapı ayağa kaldırılmıştır. Bodrum katta gözlenen ve ikinci kata kadar izi devam eden kolonlar ve yapı içerisinde kirişler de görülmektedir. İçte bir betonarme bir kolon kiriş döşeme iskeleti bulunması yorum konusudur. Cephede yapı temelden dikdörtgen planlı yükselmektedir. Köşe parselde yer alan yapının birinci kattan başlayarak tam sokak kesişimi köşesi pahlanmıştır. Dönemin kuleli yapılarını referans alarak bu pahlanmış köşede birinci ve ikinci katta yuvarlak balkon özgün mimari bir eleman olarak eklenmiştir. İki cephede de birinci katta başlayan çıkma, üçüncü katta balkona dönüşmek üzere üç kat yükselmiştir. Yapı, kırma çatıda Marsilya kiremit ile örtülüdür. Yuvarlak kule biçimli balkonun üzerinde sac kaplama bir çatısı bulunmaktadır.

4.2.2. Dış tanımlama

Dış tanımlama; sokaktan görebildiğimiz iki cephe ve bitişik nizamdan dolayı saf dışı kalan iki cephe hakkında malzeme, mevcut durum, mimari elemanlar ve değişim-bozulma gibi bilgileri kapsamaktadır. Cephelerin mevcut durumunun incelenmesi, mimari elemanlarının, değişim ve bozulmalarının belirlenmesi bu bölümde sunulmuştur. Tanımlamalar, ayrıca tablolarda detaylı bir biçimde görülebilmektedir. Dikdörtgen planlı bu yapı dört cepheden oluşmaktadır. İki cephesi bitişik nizam sebebiyle görülememektedir. Önceki komşu yapıların daha geriden yükseldiği ve İlhan Aydın Apartmanı'nın şimdiki sağır cephelerinin de bir bölümünde eskiden pencereler bulunduğu, müdahale edilmemiş katlarda hala açık bulunan pencere boşlukları ile tespit edilmiştir. Fakat bu bölümde diğer ki cephe değerlendirmeye alınmış, güney ve batı olmak üzere alt başlıklar ile tanımlamaları yapılmıştır.

Güney Cephesi

Güney cephesi merdivenle kaplı Altan Sokak tarafında bulunmaktadır. Arazi eğimi batıdan doğuya doğru yükselmektedir. Yapının girişi bu cephede olmakta beraber, cephenin doğusunda kalmaktadır. Bodrum kat bu cepheden görünümüne ve ulaşımına sahip değildir.

Güney cephede, duvarların zemin katta kesme taş ile örüldüğü, taşların beyaz renge boyandığı görülmektedir. Eğimli araziden dolayı zemin katta yapı önündeki düzlüğün altı, duvar ile kapatılmış ve dışına yapıyla uyumlu olması için taş görünümü verilmiştir. Bu katta kapı boşluklarının olduğu duvar köşelerinde kırılmalar ve taşlarda lekelenmeler mevcuttur. Kapı boşluğu üzerinde devam eden duvar bölümü özgün renginde kalmıştır. Dükkanın kepenginin ve üst örtüsünün getirdiği muhdes mekanik ekler bu bölümü kapatmıştır. Bina girişinin kapı boşluğu üst köşelerinde kıvrımlı bir şekile sahiptir.

Üst katlarda sıva ve kırmızı boya kullanılmıştır. Genel tanımlamada bahsedildiği üzere birinci ve ikinci katın tuğla yığma, üçüncü katın ahşap karkas+bağdadi olduğu söylenebilmektedir. Süslemelerde kırılma, boyalarda kirlenme ve aşınma, sıva dökülmesi görülmektedir. Pencere ve kapı boşluklarının köşelerindeki kırılma üst katlarda da görülmektedir.

Zemin kat ve birinci kat arasında kat silmesi iki cephe boyunca devam ettirilmiştir. Kesintiye uğradığı tek bölüm güney cephede gördüğümün birinci kat dikdörtgen ve özgün olmayan balkonunun bulunduğu kısımdır. Özgün balkonun değiştirildiği dönem zarar gördüğü, balkon altına eklenen giriş ile tahmin edilmiştir. Silmede kırılma ve aşınmalar gözlenmiştir.

Cephenin tam ortasında birinci kattan üçüncü kata uzanan bir çıkma mevcuttur. Çıkma üçüncü katta dönemin diğer apartmanlarında gözlenebildiği gibi balkona dönüşmüştür. Çıkmayı iki adet taş eli böğründe desteklemektedir. Eliböğründe aşınmalar meydana gelmiştir. Çıkmanın pencere hizası köşeleri pahlanmıştır. Birinci katta mekanik muhdes ek cepheye sabitlenmiş ve özgün duruşuna zarar vermiştir.

Yapının birinci kattan itibaren pahlanmış köşesindeki yuvarlak balkonlar bu cepheden görülebilmektedir. Birinci katta sadece balkon duvarı bulunmaktadır. Fakat ikinci katta iki adet sütun balkon duvarını destekleyerek yükselmekte ve sütun başlığı üzerine oturtulmuş balkon izdüşümündeki bir duvarla yuvarlak bir çatıyı taşımaktadır. Bu balkon çatısı ahşaplar üzerine sac kaplama yapılarak inşa edilmiştir. Kaplama fazlasıyla aşınmış, su oluğu kıvrımı eğilmiş, bazı kısımları kopmuştur. Balkon duvarlarında süslemelerde bir hayli kırılma görülmekte ve hatta süslemenin okunurluğunu azaltmaktadır. Birinci katta tüm yapıyı dolanan silme, ikinci katta sadece bu yuvarlak balkonun alt hizasında görülmektedir.

Cepheden kapı pencere müdahaleleri net olarak okunmaktadır. Zemin kat ve birinci katta özgün elemanlar kaldırılarak pvc kapı ve pencereler tercih edilmiştir. Zemin kattaki pencereler ahşap renkli birinci kattakiler beyaz renklidir. Birinci kattaki tek özgün pencere çıkmanın yan duvarlarında kalan ince pencerelerdir. Fakat bunlar dış cepheden gözlene de içeriden alçıpan ve sıva ile kapatılarak açıklık görevini yitirmiştir. İkinci kat ve üçüncü katta pencere ve kapılar özgünlüğünü korumaktadır. Tamamı ahşap olmakla birlikte ikinci kattakiler demir malzemedен oluşmuş ikinci eleman(pencere/kapı)la bütün oluşturmaktadır. Çoğunun dikdörtgen biçimli olmasının yanında ikinci kat sol oda 204 pencerelerinin ve bu kattaki tüm balkon kapılarının köşelerinde kırılma mevcuttur. Üçüncü kat çıkmanın üstündeki balkona açılan kapı ve pencere üzeri kemerli formdadır. Birinci ve ikinci kat pencerelerinde denizlik ve denizliği destekleyen küçük süslü destekler bulunmaktadır. Üçüncü kat pencerelerinde denizlik görülmemektedir. Ahşap pencere ve

kapılarda dökülme, eskime, aşınma, ayrılma ve demir pencerelerde boya dökülmesi paslanma, cam bölümlerde kırılmalar, genel görünümde kirlenmeler gözlenmiştir.

Cephede pencere açıklıklarını referansla girinti ve çıkıntılar halinde süslemeler vardır. Üçüncü kat balkonunun ve yuvarlak balkonun duvarında da süslemeler aynı ritimle devam etmektedir. Üçüncü katta pencere kapının yaklaşık 60 cm üzerinden izleri takip eden bir çıkıntı ile yeni bir süsleme tarzı bu cepheye kazandırılmıştır.

Cephenin sağ yanındaki dikdörtgen balkonlardan birinci kattaki özgünlüğünü yitirmiş ve yerine beton zemin demir korkuluk içeren yeni bir balkon yapılmıştır. Yeni bir giriş eklenerek bu balkon desteklenmiş de zaman geçtikçe aşınma sonucu betonda dökülme olmuş içerisindeki demirler açığa çıkmış ve paslanmış, çatlama meydana gelmiştir. İkinci katta görülen dikdörtgen balkonun özgün hali ayakta kalmayı başarmıştır. Üzerindeki girintilerle cephenin bütünlüğüne uyum sağlamıştır.

Güney cephede iki adet su borusu bulunmaktadır. Biri komşu binanın bitişiğinde biri çıkmanın hemen sol yanında bulunmaktadır. Boyutları, dikdörtgen formu ve malzemesi itibariyle benzerlikleri göz önüne alınca ikisinin de özgün olduğu düşünülmüştür. Çıkma yanındaki su borusunda, üçüncü kat hizasında hala varlığını sürdüren bir süslü toplama bölümü mevcuttur. Zemine kadar devamlılığını korumaktadır, günümüzde işlevini sürdürdüğü söylenebilir. Diğer su borusunda ise kopmuş bölümler olması sebebiyle görevini yerine getiremediği görülmektedir.

Resim 4.1. Güney cephe fotoğrafları

Batı Cephesi

Batı Cephesi Tenekeçiler Sokak tarafında ve Suluhan'a bakmaktadır. Bu cepheden sadece bodrum kata ulaşım vardır. Bu katta da bir dükkan bulunmaktadır.

Batı cephede, duvarların birinci kata kadar(bodrum+zemin kat yüksekliğinde) kesme? taş devam ettiği görülmektedir. Dükkanın kepenginin ve üst örtüsünün getirdiği muhdes mekanik ekler katları ayıran taş bölümün görülmesini engellemiştir. Yüzeylerde aşınma sebebiyle renk kaybı olsa da pencere boşluğun üzerinde kırmızı tonlaması bulunmaktadır.

Batı cephesinde renk kaybı, sıva dökülmeleri, kirlenmeler, malzemelerde kırılmalar, çatlaklar oldukça fazladır. Özellikle üçüncü katta duvarın iç malzemesi görünür hale gelmiştir. Kapı pencere açıklıkları hasarlıdır.

Bu cephede bodrum kat kapı ve zemin kat pencere açıklıklarının sürekliliği okunmaktadır. İki katın elemanları da dükkanlara hizmet etmektedir ve ahşap rengi pvc kullanılmıştır. Hemen zemin kat penceresinin üzerinde demir plakaya işlenmiş özgün süsleme detayları varlığını sürdürmektedir. Çıkma altındaki alanda özgün bir aydınlatma detayı bulunmaktadır. Güney cephesindeki gibi bu cephede de 1.kat pencere ve kapıları beyaz pvc, üst kat elemanları özgün haldedir. İkinci katta çift katmanlı ahşap ve demir eleman özelliği bu cephede de devam etmektedir. Üçüncü kat balkon kapısı demir malzemedendir. Pvc pencerelerin tarihi bilinmese de sağlamlığını koruduğu görülmekte fakat ahşap ve demir elemanlarda kırılma, ayrılma, aşınma, çürüme, boya dökülmesi, paslanma ve camlarda kırılma mevcuttur. Hatta kapı elemanlarında kanat eksikliği bile görülmektedir.

Birinci kat döşeme hizasındaki silme bu cephede de devam etmektedir. İkinci ve üçüncü katta girinti ve çıkıntı halindeki süslemeler pencere hizasında ve batı cephesindeki aynı ritimle burada da sürdürülmüştür.

Cephenin tam ortasında birinci kattan üçüncü kata uzanan bir çıkma mevcuttur. Çıkma üçüncü katta dönemin diğer cephede de gözlenebildiği gibi balkona dönüşmüştür. Çıkmayı iki adet taş eli böğründe desteklemektedir. Çıkmanın pencere hizası köşeleri pahlanmıştır. Balkona dönüştüğü üçüncü kattaki girinti süslemeler kırılmalar sebebiyle okunurluğunu yitirmiştir.

Yapının birinci kattan itibaren pahlanmış köşesindeki yuvarlak balkonlar bu cepheden de görülebilmektedir. Detaylı anlatımı güney cephesinde yapıldığı için burada bahsedilmeyecektir.

Cephenin sol yanındaki dikdörtgen balkonlar özgün haldedir. Üzerindeki girintilerle cephenin bütünlüğüne uyum sağlamıştır. Balkonun duvarında dökülmeler oldukça fazladır ve çatlayarak ana yapının duvarından ayrılmaya başlamıştır. Üzerine çıkılması mümkün olmamıştır.

Batı cephede iki adet su borusu bulunmaktadır. İkisi de komşu binanın bitişiğindedir. Birinin parçalanmış ve kopmuş yapısı, dikdörtgen formu dikkate alındığında özgün olan boru olduğu ve işlevinin kaybettiği için diğerininse sonradan hemen yanına eklendiği görülmektedir.

Resim 4.2. Batı cephe fotoğrafları

4.2.3. İç tanımlama

İç tanımlama; numaralandırılmış mahallerin malzeme, boyutlar ve mimari elemanlar özelinde tanımlandığı ve birbiri ile ilişkisinin değerlendirildiği bilgilerden oluşmaktadır.

İç tanımlama bölümünde yapı içerisine girildiğinde dahil olunan tüm mekanların her birinin birbiriyle sirkülasyon bağlamında incelenmesini, düşey ve yatay boyutlarının, duvar, döşeme tavan malzemelerinin tanımlanmasını, mimari elemanları ve değişme-bozulma-muhdes ekler yönünden değerlendirmeleri içermektedir. Tablolar kısmında detaylı analizler de eklenmiştir.

İlhan Aydın Apartmanı, bodrum katın tamamı ve zemin katın bir bölümü dükkanlardan oluşmak üzere üst katları apartman özelliği gösteren bir yapıdır.

Bodrum kat, yapının tamamından bağımsız çalışmaktadır. Bir adet dükkan vardır, satış bölümüne dışardan açılan üç adet kapı bulunmaktadır. Satış alanından iç mekanda iki farklı odaya geçiş vardır, dükkan sahibinin izni olmaması sebebiyle girilememiştir fakat birinin dükkan sahibinin odası diğerinin depo olduğu tahmin edilmektedir.

Zemin kat iki bölüme ayrılmıştır. Biri apartman girişinin olduğu alan, diğeri dükkan bölümü. Dükkana iki adet kapı açılmaktadır, bütün-odalara bölünmemiş bir mekandır. Bu alanda batı cephesine pencereler açılmakta ve dükkan içerisinde kolonlar bulunmaktadır. Apartman girişi bölümüne bir kapı ile girilmekte, üst kata çıkan bir merdiven ile karşılaşılmakta ve bir de arkada depo olarak tanımladığımız küçük bir bölüm bulunmaktadır.

Birinci kata merdiven ile çıktığında bulunduğunuz merdiven holünden daireye giriş için bir çelik kapı koyulmuş ve bu kapı geniş bir koridora açılmıştır. Merdiven holünden sol yanındaki 102 nolu odaya geçiş içinde bir kapı açıklığı görülmekte fakat kapı bulunmamaktadır. 102,103,104,105,106,107,108,110 nolu odaya dağılım ortadaki geniş koridordan sağlanmaktadır. Cephelere açılan odalardan 103,104,105,110 nolu odalar benzer özellikteki pencerelere, 102,104,106 odalar balkona ve balkon kapılarına sahiptir. 109 nolu odaya 110 nolu odadan girilmektedir. İç mekanda odalara girişte, daire girişindeki çelik kapı hariç sadece 107 ve 108 nolu odada ahşap kapı bulunmaktadır ve onlar da özgün değildir.

İkinci kata çıktığında merdiven holünden tek bir geçiş vardır ve direkt koridora açılmaktadır. Odalara dağılım birinci kat ile benzer şekilde koridordan gerçekleşmektedir. 202,204,206 nolu odalar birinci katı takip eder biçimde balkonlara sahiptir. Planı bir alt kat ile aynı biçimde tekrarlanmıştır. Tek fark; 207 nolu odayı 209 nolu odaya, ve 208 nolu odayı 209 nolu odaya bağlayan iki pencerenin varlığıdır.

Üçüncü katta plan şemasında ve mekan büyüklüklerinde ufak değişiklikler bulunmaktadır. Merdiven doğrudan geniş koridora çıkmaktadır. Bu koridor dört odaya(302,303,308,309) ve ince bir hole(310) geçişi sağlamaktadır. 310 nolu ince hol ise 304,305,306,307 nolu

mekanalara dağılım için kullanılmıştır. Bu katta balkonlar; diğer katlarınkiler ile aynı izde olmayıp, birinci ve ikinci katta gördüğümüz çıkmanın bu katta balkona dönüşmesi ile oluşturulmuştur, 303 nolu odadan özgün kemerli bir kapı ile ve 305 nolu odadan özgün olmayan demir bir kapı ile çıkılmaktadır. 308 nolu odanın tavanından çatı bölümüne geçiş mevcuttur.

Merdiven üç kat boyunca aynı alanda yükselmektedir. Zemin katı birinci kata L formunda, diğer katları birbirine U formunda döner merdiven bağlamaktadır. Merdiven her kat için beton malzemededen olup burnunda kıvrımlı süsleme bulunmaktadır. Merdiven boşluğuna her katta birer adet pencere açılmaktadır.

Birinci kattaki 102 nolu odadan açılan özgünlüğü bozulmuş balkon dışında diğer tüm balkonlar beton süslemeli duvara sahiptir. 102 nolu odanın balkonunda ise demir bir korkuluk bulunmaktadır.

B01 Dükkan

Yapının batı cephesinden girilen ve Tenekeçiler Sokak'a açılan dükkan bodrum katın tamamını kaplamaktadır. Dükkanın satış alanına K1 ve fotoselli K2 alüminyum kapıları ile giriş sağlanmaktadır. Satış alanından iç mekana açılan K3 numaralı demir kapı dükkan sahibinin odasına, K4 numaralı kapı depoya açılmaktadır. Bu iki mahale giriş yapılamamıştır. Dükkan bölümü kolon izlerini takip ederek üçe bölümlenmiş fakat bütünlüğünü koruyan açık bir alan oluşturulmuştur. Kapılar dışında bir pencere açıklığı görülmemektedir.

Güney cephe, bu katta eğimli araziden dolayı toprak altında kalmış, diğer cepheler ise komşu yapılara bitişik nizam ile yapılmış ve kapanmıştır. Bodrum kat için tek görülebilir ve ulaşılabilir cephe batı cephesidir.

Mekanın zemini giriş kotundan bir basamak yüksekliği kadar aşağıdadır. Mahalin asıl yüksekliği 2.45 m olarak ölçülmüştür. Tavandaki eğim sebebiyle +2,-2 oynama payı vardır.

Dikdörtgensel plan, bu katta başlamaktadır. Dış duvarların batı cephesinde kesme taş olduğu görülmektedir. Toprak veya komşu yapı tarafından dış dokusu görülemeyen diğer

ana duvarlar içten sıva ve boya kaplıdır. Üst kat izdüşümleri takip edildiğinde duvar kalınlıkları sebebiyle diğer duvarlarında taş olduğu tahmin edilmektedir. Mekan ortasında iki adet kolon ve kolonlardan arkaya doğru uzanan tuğla duvarlar bulunmaktadır.

Mekanın zemini 60*60 cm seramik karolarla kaplıdır. Tavan boyalı görülmektedir. Belirli aralıklarla aydınlatma elemanları mevcuttur. Duvar tavan birleşim köşelerinde tüm katı alçı süsleme dolanmaktadır.

Dükkan olması ve sürekli kullanılması sebebiyle mekanda kırılma, dökülme, kirlenme gibi izler görülmemiştir.

Resim 4.3. B01 Dükkan mahalinden görseller (V1),(V2),(V3),(V4): iç mekana bakış (A),(B),(C),(D): Duvar-kolon-döşeme kesişimleri

Z01 Dükkan

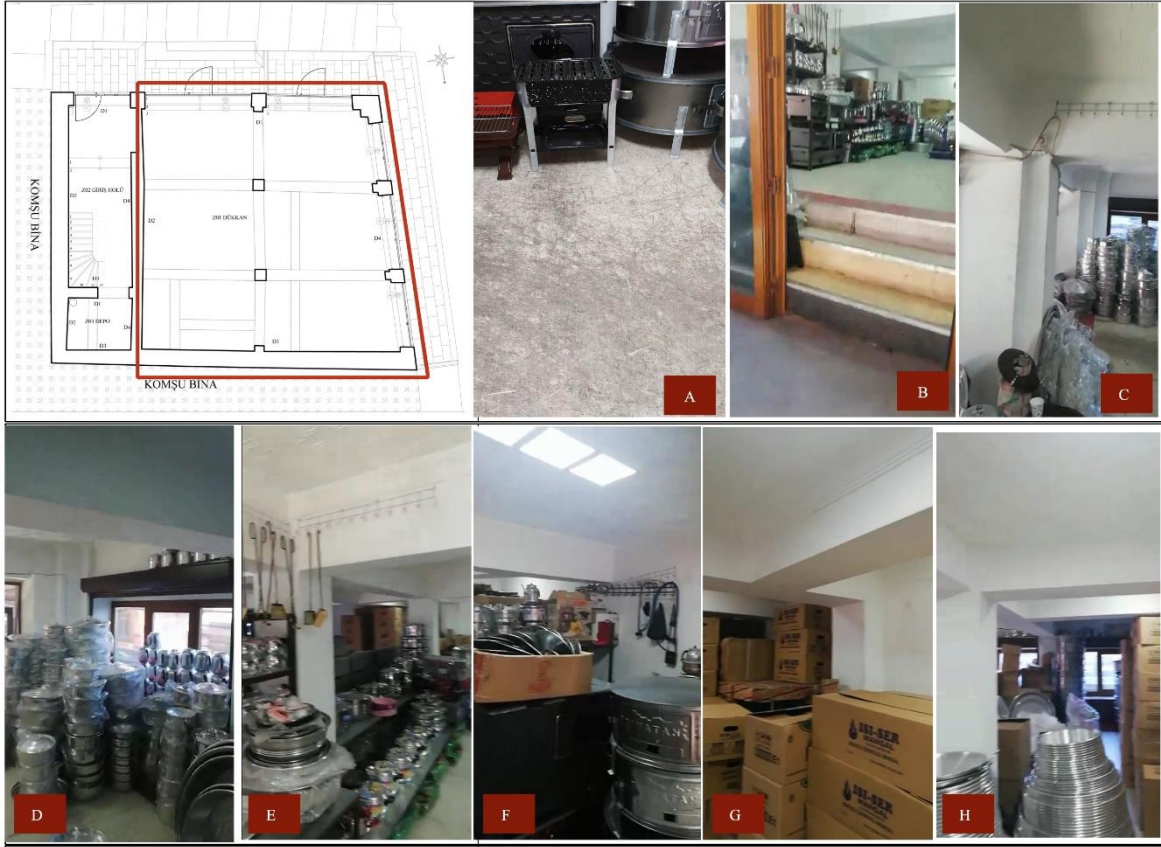
Yapının güney cephesinden ulaşılan dükkan bölümü tek mahal halindedir. Zemini, yapının dışındaki kaldırımdan mahalın içindeki iki basamak ile yükselmiştir. Kat yüksekliği 2.30-2.40 m arası değişmektedir.

Bu dükkan için de bodrum katta olduğu gibi K1 cinsi alüminyum kapılardan iki adet kullanılmıştır. Mahale yapının güney cephesinden kapılarla girilmektedir. Batı cephesinde

de bodrum kattaki kapıların izinden P1 numaralı alüminyum doğramalı pencereler devam ettirilmiştir.

Cephelerden gözlemlendiği üzere bu kattaki duvarlar da kesme taştan oluşmaktadır. Mahalin iki cephesinde açıklıklar var iken diğer duvarlarının biri komşu parselde dayandığı için sağır, diğeri ise yapının bağımsız farklı bir bölümü ile arasında olduğu için yine açıklıksız durumdadır. Duvar kalınlıkları sebebiyle bu duvarların da taş malzemeden olduğu tahmin edilmektedir. Mahalin ortasında iki adet kolon bulunmaktadır.

Zeminin beton olduğu ve zamanla çizilmeler oluştuğu, tavanda sıva üzeri boya ve alçı desenler olduğu gözlenmiştir.

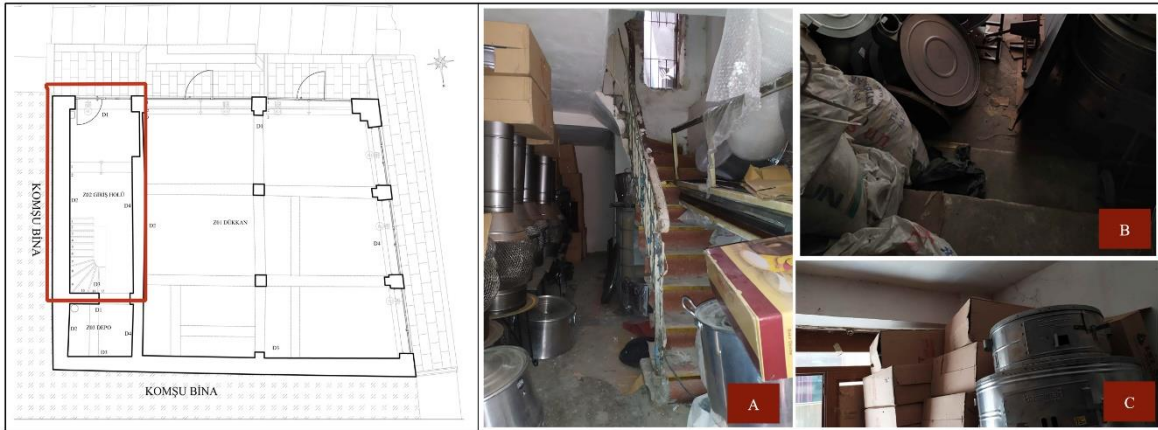

Resim 4.4. Z01 dükkan mahali görselleri: (A) Dükkan Zemini; (B) Giriş basamakları; (C) güney cephe kolonları; (D) pencere ve önündeki kepenk ilişkisi; (E),(F),(G),(H) iç mekan görselleri

Z02 Giriş holü

Giriş mahaline yapının güney cephesinden ulaşılmaktadır. Alüminyum doğrama tek kanatlı giriş kapısından girildiğinde iki geniş basamak ile karşılaşılmaktadır. Sonrasında zemin katı birinci kata bağlayan özgün korkuluklu beton merdiven görülmektedir. Kat yüksekliği ilk giriş alanında yaklaşık 2.95 m iken basamaklar çıkıldığında 2.50 m'ye düşmektedir. Zemin eğimli olduğu için ayrıca yükseklik değişmektedir.

Duvarları taş malzemeden oluşmakla birlikte üzeri sıva ve boya kaplıdır. Mahalin tek açıklığı giriş kapısı bölümüdür. Zemininin beton olduğu ve tavanın da boya olduğu görülmektedir. Zemindeki betonda kırılmış bölümler vardır. Giriş kapısının üst bölümlerinde ve merdiven altında fazlaca örümcek ağları vardır.

Resim 4.5. Z02 giriş holü görselleri: (A) iç mekan görünümü, (B) iki basamaklı merdiven, (C) duvar-döşeme kesişimi

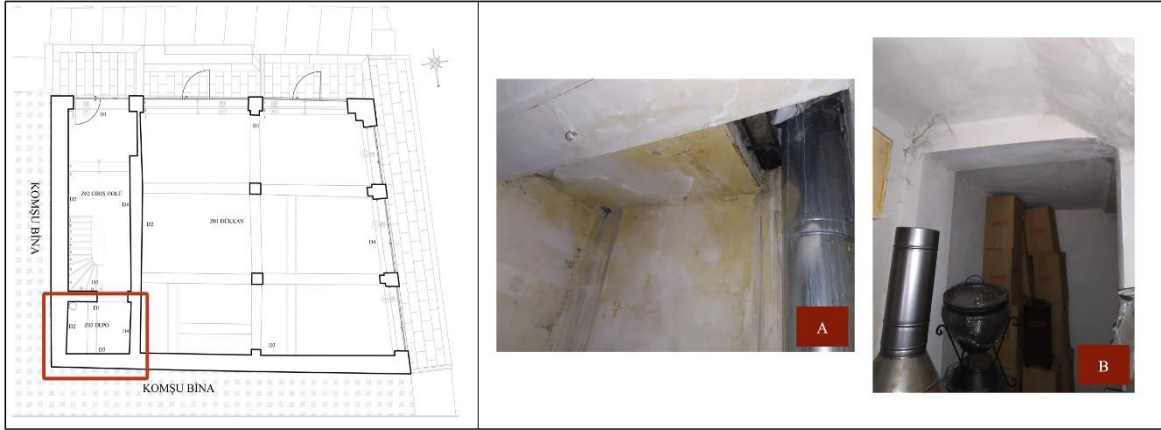
Z03 Depo

Giriş holü mahalinden merdiven arkasında yükselen duvar nedeniyle buranın depo olarak bölümlenmesi uygun görülmüştür. Kat yüksekliği, giriş holünden yükselerek gelen eğimle 2.46 m'ye kadar düşmüştür.

Hole bağlanan açıklık dışında dört tarafı duvarlarla kaplıdır. Duvarlar ve tavan boyalıdır. Zemin beton devam etmektedir.

Mahalin içerisinde boru bulunmaktadır. Zemindeki bir yırtıktan çıkmakta ve tavadan bir delikle 1.kat bahçe mahaline yükselmektedir. kirişle parçalanmış sayabileceğimiz tavan ve boru tarafında kalan bölümün duvarları fazla nem sebebiyle sararmış, boyası ve sıvası dökülmüş ve hatta bazı köşelerde küflenmiştir.

Z02 Giriş Holü ve Z03 Depo bölümü bir bütün olarak çalışmaktadır. Duvarın hemen yanındaki dükkan tarafından merdivenin üzeri dahil olmak üzere alanın tamamı malzemelerin koyulduğu depo olarak kullanılmaktadır.

Resim 4.6. Z03 depo mahali görseller: (A)tavan-1, (B)tavan-2

101 Merdiven Hol

Zemin kattaki giriş holünden komşu binaya bitişik doğu cephe tarafına dayalı I formundaki dönel merdiven birinci kata bu holde ulaşmaktadır. Yapı ilk inşa edildiğinde kuzey cephesine açılan bir pencere olduğu görülmektedir. Fakat mevcut durumunda pencerenin tamamen ve demir korkuluklarının çoğunun sökülmesi olduğu, kalan korkulukların da eğilip bükülerek artık bir korunum sağlayamadığı görülmektedir. Merdiven holünden 102 nolu odaya bir geçiş açıklığı bulunmaktadır. 111 nolu koridora ise geniş bir çelik kapı açılmaktadır. Kapı geçişlerinde mermer yükselti vardır.

Duvar kalınlığı komşu binaya bitişik olan doğu cephesinde, zemin kata kıyasla incelmıştır. Bu hizadan itibaren üst katlara doğru artık tuğla yığma olarak devam edeceği, merdiven holündeki boyası ve sıvası dökülmüş pencere ve kapı açıklıklarındaki izlerden takip edilebilmektedir. Duvarlar da tavan gibi sıva ve boyalıdır. Zeminde beton görülmektedir.

Bu alandan ikinci kata çıkan merdiven basamakları yükselerek devam etmektedir. Merdiven holünün kat yüksekliği 3.34-3.37 m arasında değişmektedir.

Resim 4.7. 101 merdiven holü görselleri: (A)102 nolu odaya geçiş açıklığı, (B)111 nolu koridora geçiş çelik kapı, (C) hol zemini, (D)pencere açıklığı

102 Oda

102 numaralı odanın bir duvarı(D2) komşu binaya bitişiktir. Balkon kapısı güney cepheye(D1) açılmaktadır. 101 numaralı merdiven holüne ve 111 numaralı koridora geçen iki adet kapı açıklığı vardır fakat kapılar bulunmasa da söküldüğüne dair izler görülmektedir.

Duvar yüzeyleri boyalıdır, sıvası ve boyası dökülmüş yerlerden ateş tuğla ile yığma olduğu gözlenebilmektedir. 103 nolu oda ile arasında kalan duvarda(D4) sonradan örülmüş delikli tuğla bölümü üzeri sıvalı olmadığı için açıktadır. Duvarın ilk hali okunabilmektedir. Zemin beton malzemeden, tavan ise boyalıdır. Kat yüksekliği 3.38-3.46 arasında değişmektedir.

Mekandaki tek kapı balkon kapısı olup alüminyum doğramadan oluşmaktadır. Beton zeminli sonradan değiştirilmiş ve özgünlüğünü yitirmiş balkona bu kapıdan çıkılmaktadır. Balkonun özgün olmayan demir korkulukları bulunmaktadır. Zeminindeki beton oldukça aşınmış, büyük bir parçası kopmuş ve dökülmüş, içerisindeki demirler ve keçe açığa çıkmış, çatlaklar sebebiyle de balkona çıkılmaz hale gelmiştir.

Resim 4.8. 102 nolu odaya ait görseller: (A)Balkon kapısı K7, (B) D4 duvarı, (C)111 nolu koridora geçiş açıklığı

103 Oda

103 numaralı odaya giriş sadece 111 numaralı koridordan sağlanmaktadır. Geniş açıklık bulunmasına rağmen kapı elemanı yoktur. Mahalin içinden görülebilen 3 pencere özgün halde değildir, alüminyum doğrama pencereler kullanılmıştır. Çıkma bu katta ve bu odada başlamaktadır. Çıkmanın yan cephelerinde, dışarıdan gözlenebilen ince pencereler içeriden görülememektedir. İç mekanda alçıpan sıva ile önleri kapatılmıştır. Dışarıdan görülebildiği üzere çıkma yanındaki pencereler özgün halinde kalabilmiştir. Birinin önündeki alçıpanda kırılmış olduğu için aradaki bağlantı rahatlıkla görülebilmiştir.

Mahale giriş açıklığının iki yanı delikli tuğla örülüdür ve sıvanmadığı için yeni olduğu tespit edilebilmektedir. 102 ve 104 nolu odalar ile ortak duvarların da büyük bölümü delikli tuğla ile örülmüştür. Mahalleri bölmek için bu duvar örme işleminin sonradan gerçekleştiği söylenebilir. Tavan boyalıdır. Zemin mozaik beton malzemedendir ve çatlaklar bulunmaktadır. Sıva+boyalı bölümlerde kirlenme hariç hasar görülmemektedir. Kat yüksekliği yaklaşık 3.45 m (+2/-2) olarak hesaplanmıştır.

Resim 4.9. 103 nolu odaya ait görseller: (A)D4-D3 duvarı kesişimi; (B)D2 duvarı; (C)D2 duvarı, (D),(E),(F) D1 duvarı pencereleri

104 Oda

Mahale giriş 111 nolu koridordan ve kapısız gerçekleşmektedir. Parselin köşesine gelen ve pahlanmış duvarın olduğu alan bu odadadır. Kat yüksekliği 3.45 m civarında olmakla birlikte zeminde 20*20 cm karo kaplama bulunmakta ve tavan ile duvarlar boyalı durumdadır. 103 numaralı oda ile ortak duvar boyanmış olsa da ek bölümü görülmektedir. 105 nolu oda ile ortak duvarda ise tuğla örülmüş bölüm sıvanmamış ve diğer odalar gibi açıktadır. Duvarların üst bölümünde sararmalar mevcuttur. Zeminde inşaat tozlanmaları ve artıkları sebebiyle karolar zor görülmektedir.

Bir pencere batı cepheye, iki pencere güney cepheye, balkon kapısı da pahlı köşeye bakmaktadır. Tamamı özgün olmayan alüminyum doğramalardan yapılmıştır. Sabit pencere kullanılmıştır. Balkon kapısı yuvarlak balkona açılmaktadır.

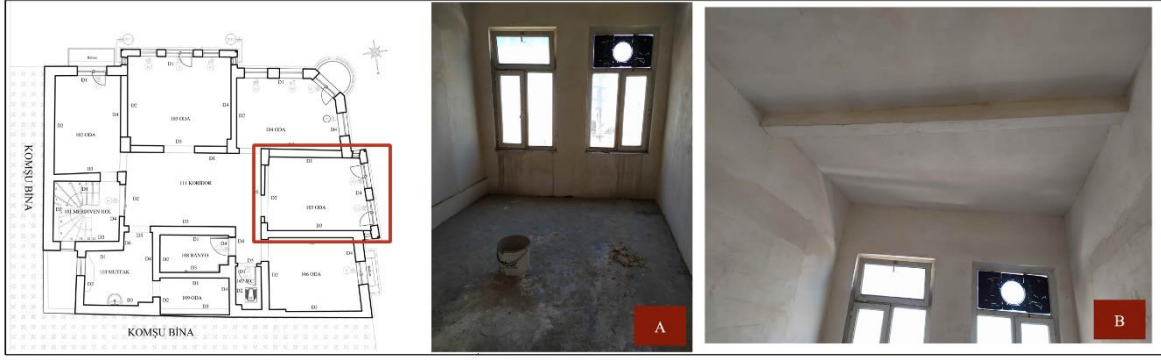

Resim 4.10. 104 nolu odaya ait görseller: (A) D1 duvarı pencereler, (B) balkon kapısı K8, (C) D4-D3 duvarı, (D) D3 duvarı ve kapı açıklığı, (E) D2 duvarı, (F) oda zemini

105 Oda

105 numaralı odaya 111 numaralı koridordan girilmektedir. Kat yüksekliği 3.50 m'dir. Zemini beton malzemeden yapılmış ve mevcut durumda yüzeysel çatlaklar oluşmuştur. Duvar ve tavanlar boyalıdır. 104 numaralı ile ortak duvarın tuğla örüldüğünü diğer odadan gözlemlemiştik. Bu odadan sadece boyalı yüzey okunabilmektedir. Mahale giriş duvarında üzerine boya çekilse de koridordan bakışta duvarda gaz beton kullanıldığı görülebilmektedir. Mahalin içerisinde tüm duvarlar boyalı yüzeye sahiptir. Yüzeylerinde kirlenmeler ve ek yapılan alanlarda çatlamlar mevcuttur.

Batı cepheye bakan iki adet alüminyum pencere bulunmaktadır. Birinin üst bölümü yatay açılırken diğerinin üst bölümü sabittir ve havalandırma deliğine sahiptir. Pencere altında, duvar yüzeyinde akmalar belirgindir.

Resim 4.11. 105 nolu odaya ait görseller: (A) Oda zemini ve D4 duvarı üzerindeki pencereler, (B) Duvarlar ile tavan birleşimi

106 Oda

106 numaralı odaya 111 numaralı koridordan girilmektedir. Kat yüksekliği 3.46-3.50 arası değişmektedir. Zemini beton malzemeden yapılmış ve mevcut durumda yüzeysel çatlaklar oluşmuştur. Mahalin içerisinde tüm duvarlar ve tavan boyalı yüzeye sahiptir. Yüzeylerinde kirlenmeler mevcuttur.

Batı cepheye bakan bir adet alüminyum pencere bulunmaktadır. Önünde balkon olması buradaki kapı gereksinimini doğurmakta ve özgününde balkon kapısı olduğunu göstermektedir. Pencere dikeyde üç bölümlüdür. En alt bölüm sabit pvc, orta bölüm ikiye bölünmüş tek kanatlı pencere, üst bölüm siyah yapışkanlı malzeme ile kapatılmış havalandırma deliği bulunan sabit cam bölümüdür.

Resim 4.12. 106 nolu odaya ait görseller: (A)oda zemini ve D4 duvarındaki balkon penceresi/kapısı; (B)D3-D2 duvarı kesişimi; (C)D2 duvarı ve kapı açıklığı; (D),(E) D1 duvarı

107 WC

Bu mahale de 111 nolu koridordan özgün olmayan ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır. Zemini 33*33 karo kaplama olup duvarlar 1.20 metreye kadar seramik kaplanmış üzeri sıva ve boya ile bırakılmıştır. Tavanda yalnızca boya görülmektedir. Mahalin tüm bileşenleri oldukça kirlenmiş durumdadır. Tesisat borusu bitişik nizam köşede konumlanmıştır.

Resim 4.13. 107 nolu WC'ye ait görseller: (A)Giriş kapısı ve zemin, (B) mahal zeminini

108 Banyo

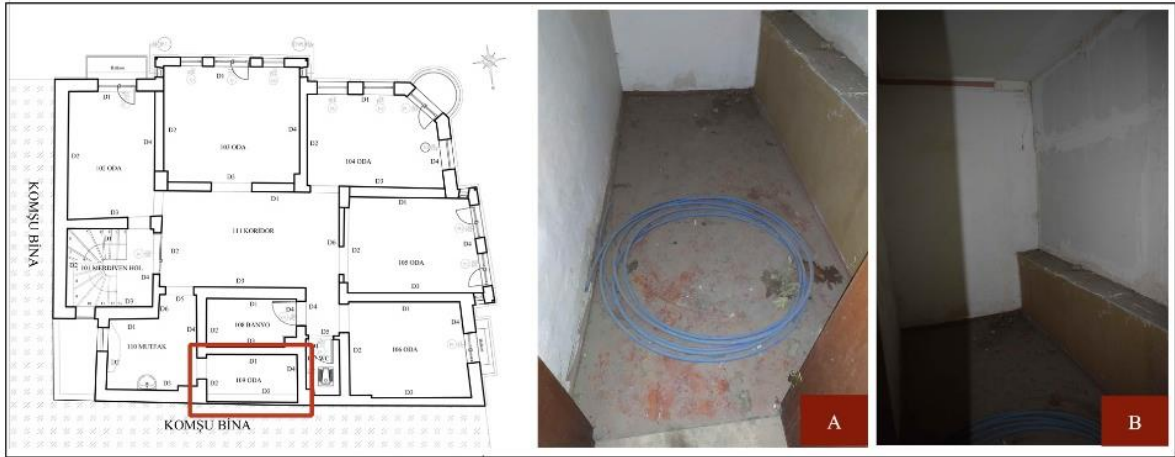
108 nolu mahale 111 nolu koridordan geçilmektedir. Kat yüksekliği 273 cm olarak ölçülmüştür. Tavan boyalı görünse de birinci kat genel yükseklikleri göz önüne alındığında bu mahalde asma tavan olduğu söylenebilir. Duvarlar tamamen seramik kaplıdır. Tavan altında alçı süsleme mevcuttur. Zemin 33*33cm karo kaplamadır. Tesisat borularının geçmesi de mahalin banyo olduğunu göstermektedir. Tavanda parçalanmış bir aydınlatma elemanı bulunur. Mahale mdf niteliksiz bir kapı açılmaktadır. Genel olarak yenilenmiş bir mahal olsa da yüzeylerde fazlasıyla kirlenme mevcuttur.

Resim 4.14. 108 nolu banyoya ait görseller: (A)D1-D2-D3 duvarları, (B)banyo zemini, (C)banyo tavanı

109 Oda

109 nolu odaya 110 nolu odadan girilmektedir. Geçiş bölümünde eski bir ahşap kasa bulunmakta fakat kanadı olmaması sebebiyle harap durumdadır. Kat yüksekliği 2.45 m olmakla birlikte bu mahalde de asma tavan bulunmaktadır. Zemin ahşap desenli muşamba ile kaplanmış, duvarlar ve tavan boya ile kaplıdır. Bitişik nizam duvar(D3) tarafında yani kuzey cephede 60 cmlik bir yükselti mevcuttur. Genel durumu iyi olan mahal yine kirlenmiş haldedir.

Resim 4.15. 109 nolu odaya ait görseller: (A)oda zemini, (B) D4-D3 nolu duvarlar ve önündeki yükselti

110 Mutfak

110 nolu odaya 111 nolu koridordan üzeri alçı bir süslemeli kemere sahip açıklıktan girilmektedir. Buradan 109 nolu mahale ve apartmanlar arası boşluk gibi görülen alana yerinde olmayan birer kapı açıklığından geçilmektedir. Apartman boşluğuna geçiş kasası oldukça eskimiş durumdadır. Zemin 33*33 cm karo kaplamaya sahiptir. Duvarlarda kuzey(D3) ve doğu(D2) cephe seramik kaplı diğer duvarlar boyalıdır. Seramik malzeme, bölgesel noktalarda parçalanmış ve kırılmıştır. İzlerden bu alanın öncesinde mutfak olarak kullanıldığı söylenebilir. Oda parçalanmış bir asma tavana sahiptir. Kat yüksekliği asma tavan ile 244 cm iken asıl yükseklik 332 cmdir.

Resim 4.16. 110 nolu mutfağa ait görseller: (A) asma tavan; (B) oda zemini; (C),(D) D3 duvarı; (E) D2 duvarı, (F) D4 duvarı

111 Koridor

Katın en önemli mahali 111 nolu koridordur. 101 nolu mahalden çelik kapı ile girilen koridor tüm odalara dağılımı sağlamaktadır. Kat yüksekliği 3.50 cm olup zeminde mozaik beton görülmektedir. Duvarlar ve tavan sıva ve boya kaplıdır. 103 ve 105 nolu mahali ayıran duvarlarda eklenme yapılmış bölümler tuğla görünmekte veya boya altından izi okunmaktadır.

Resim 4.17. 111 nolu koridora ait görseller: (A)110 nolu mutfığa geçiş açıklığı, (B)107 nolu weye geçiş kapısı, (C)108 nolu banyoya geçiş kapısı, (D)D1-D6 duvarları, (E)D1-D2 duvarları, (F)D2 duvarı

201 Merdiven hol

201 nolu merdiven holü birinci katı, ikinci kata ve ikinci katı üçüncü kata bağlayan dönel merdivenleri içermektedir. Hol tek bir açıklık ile tüm odalara dağılımı sağlayan 211 nolu koridora açılmaktadır. Merdiven holüne açılan bir pencere(tip-p6) bulunmaktadır. Üç bölmeli alt kanadı yan, renkli camlı 6 bölmeli kanadı yukarıdan açılmaktadır. Kat yüksekliği bu mahalde 341 cm olarak tespit edilmiştir. Duvarlar ve tavanı yeni boyanmış görülmektedir. Sıva yüzeyinin pürüzlü olması kirlenmeyi artırmıştır. Zemin beton olmakta birlikte kenar yüzeyleri oldukça aşınmıştır.

Resim 4.18. 201 nolu merdiven holüne ait görseller: (A)Hol penceresi(tip-p6), (B)211 nolu koridora geçiş açıklığı, (C)hol görünümü

202 Oda

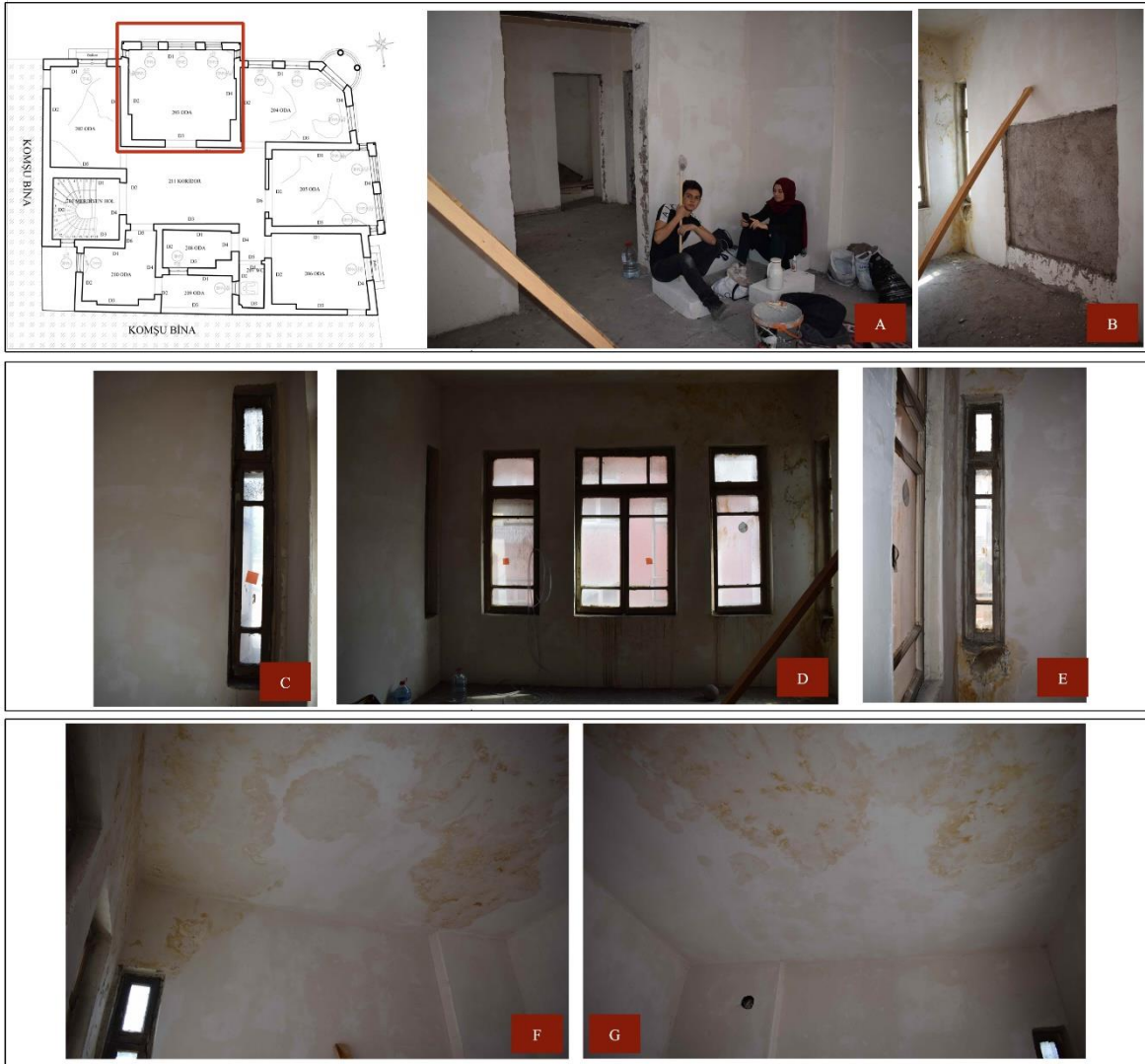
202 nolu mahal 211 nolu koridordan bir açıklıkla geçilen bir odadır. Kat yüksekliği 351 cm, zemini beton görünümlüdür. Zeminde çatlaklar mevcut olup, bitişik nizam sol duvarı(D2) ve merdiven holü ile ayıran duvarın(D3) kesişimindeki köşede yoğun bir nemlenme görülmektedir. Duvarlar ve tavan sıva ile boya kaplı olup kirlenmeler görülmektedir. Doğu cephedeki bitişik nizam duvarı(D2) bir pencere boşluğuna sahiptir. Güncel olarak burada pencere bulundurmasa da bu boşluğun özgün halinden kaldığı söylenebilir. Duvarın tuğla örülü olduğu da burada görülebilmektedir. Odadan tip-k1 kapısı ile balkona çıkılmaktadır. Ahşapları eskimiş, demirleri soyulmuş camların bir bölümü kırılmış veya çıkarılmış durumdadır. Kapının özgün olduğunu söylemek mümkündür.

Resim 4.19. 202 nolu odaya ait görseller: (A) D2 duvarı pencere açıklığı, (B)oda zemini, (C)balkon kapısı(tip-k1)

203 Oda

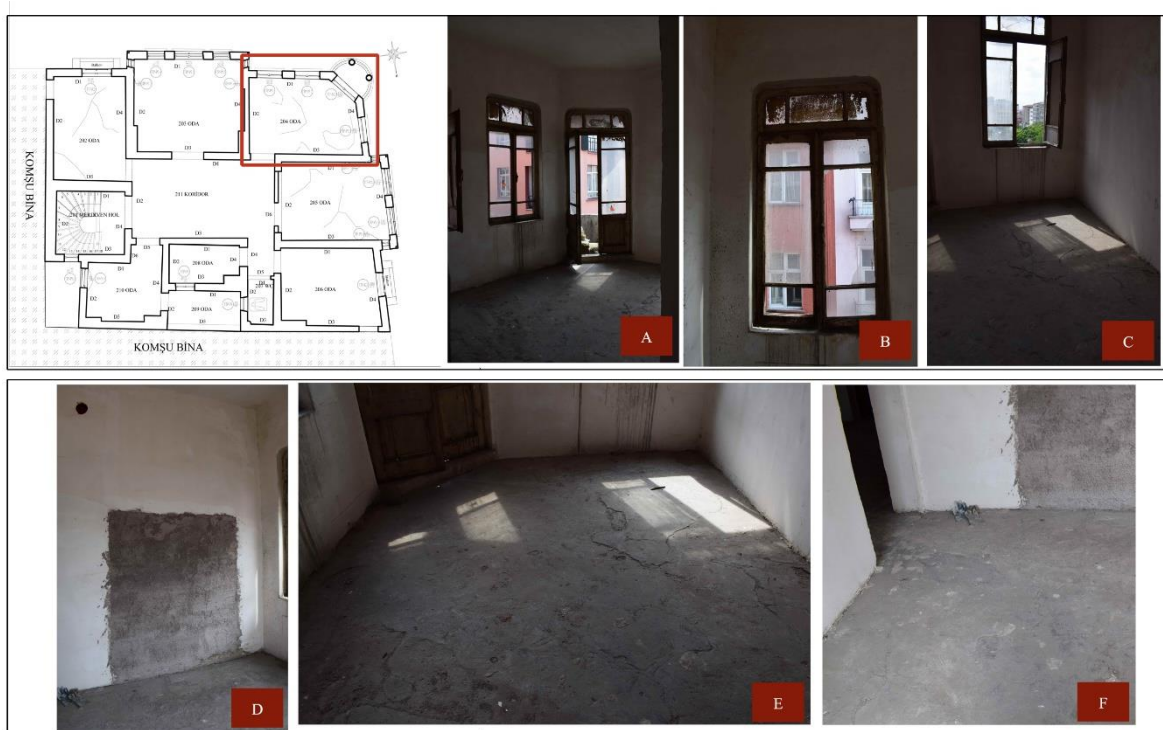
Bu mahale 211 nolu koridordan girilmektedir, kat yüksekliği 348 ve 354 cm arasında değişmektedir. Giriş bölümündeki duvarların yenilendiği görülebilmektedir. Bu mahal çıkmanın ikinci katında bulunmakta, çıkmanın duvarlarını çevreleyen 5 pencereye sahip görünmektedir. Pencereleler özgün olup tip-p1 ve tip-p2 pencereleleridir. Üzerinin balkon olmasının etkisi büyük olsa gerek, çıkma bölümünde pencerelelerin çevresi cephe duvarı fazlasıyla nemlenmiş durumdadır. Pencere altında akmalar ve çürümeler vardır. Zemin beton kaplı, duvarlar ve tavan boya ile örtülüdür. Tavanın neredeyse tamamı nemlenmiş ve sararmış durumdadır.

Resim 4.20. 203 nolu odaya ait görseller: (A) D3-D2 duvar kesişimleri; (B) D4 duvarı; (C) D2 duvarı pencere; (D) D1 duvarı pencereler; (E) D4 duvarı pencere; (F), (G) oda tavanı

204 Oda

204 nolu odaya yine koridordan kapısız geçilmektedir. Kat yüksekliği 351 cmdir. Zemin beton olup çeşitli çatlaklar görülmektedir. Oda güney cepheye iki pencere, batı cepheye bir pencere ile bakmaktadır. Pahlanmış köşedeki yuvarlak sütunlu balkona da yine bu mahalden geçilmektedir. Tüm kapı pencereleri özgün olup tip-p3 ve tip-k2 yi barındırmaktadır. Mimari elemanlar ahşap malzemedendir ve fazlasıyla aşınmış ve eskimiştir. Pencere altında akmalar bu mahalde de görülmektedir. Duvarlarda tamamlanmış bölümler sıva görünümü ile okunmaktadır.

Resim 4.21. 204 nolu odaya ait görseller: (A)oda zemini ve balkon kapısı; (B)tip-p3 pencereleri; (C) oda zemini ile D4-D3 duvar kesişimi; (D),(E) oda zemini

205 Oda

205nolu odaya koridordan girilmektedir, giriş bölümünde gazbeton malzemedden tamamlama yapılan bir duvar bulunmaktadır. Oda batı cepheye bakmaktadır. Çıkmanın ikinci katı olup çıkmayı çeviren duvarlar pencere ile kaplıdır. Tip-p1den iki adet, tip-p2den olmak üzere toplam 4 adet pencere mevcuttur. Pencerelerin ahşaplarında eskime ve aşınma, demirlerinde soyulma ve bozulma görülmektedir. Zeminde çatlaklar, duvarlarda kirlenmeler bulunmaktadır. Kat yüksekliği yaklaşık 349 cmdir.

Resim 4.22. 205 nolu odaya ait görseller: (A)D2 duvarı, (B)D4 duvarı ve pencereler, (C)D1 duvarı pencere, (D)oda zemini, (E)tip-p2 pencere, (F)iç mekan görünümü

206 Oda

206 nolu mahal 211 nolu koridordan bir açıklıkla geçilen bir odadır. Kat yüksekliği yaklaşık 349 cm, zemini beton görünümlüdür. Bitişik nizam kuzey duvarı bir pencere boşluğuna sahiptir. Güncel olarak burada pencere buldurmasa da bu boşluğun özgün halinden kaldığı söylenebilir. Duvarın tuğla örülü olduğu da burada görülebilmektedir. Odadan tip-k3 kapısı ile balkona çıkılmaktadır. Ahşapları eskimiş, demirleri soyulmuş camların bir bölümü kırılmış veya çıkarılmış durumdadır. Ahşap kapının sadece kasası kalmıştır. Kapının özgün olduğunu söylemek mümkündür. Zemin, duvar ve tavan olmak üzere tüm yüzeylerde kirlenmeler mevcuttur.

Resim 4.23. 206 nolu odaya ait görseller:(A)D3 duvarı pencere açıklığı, (B)balkon kapısı, (C)D3 duvarı, (D)oda zemini

207 WC

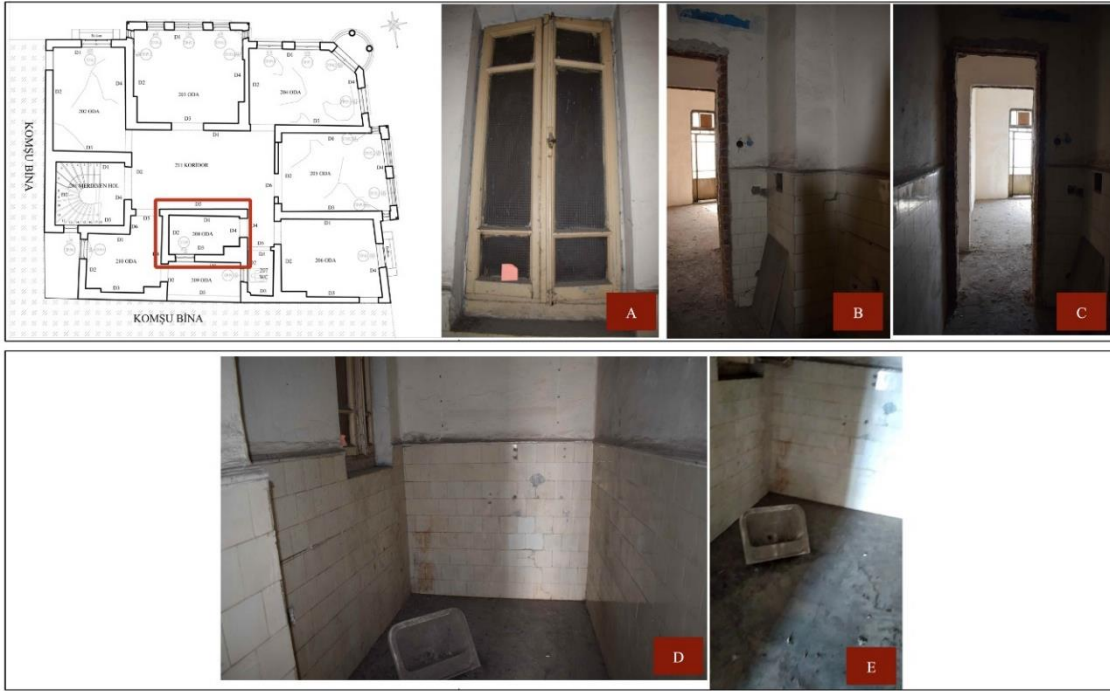
Bu mahale de 211 nolu koridordan bir açıklık ile ulaşılmaktadır. Zemini beton olup duvarlar 1.20 metreye kadar seramik kaplanmış üzeri sıva ve boya ile bırakılmıştır. Tavanda yalnızca boya görülmektedir. Mahalin tüm bileşenleri oldukça kirlenmiş durumdadır. Tesisat borusu bitişik nizam köşede konumlanmıştır. Beton zemindeki wc elemanı da beton malzemeden olup özgün olduğu düşünülmektedir. 207 wc nolu mahal tip-p4 penceresi ile 209 nolu odaya bağlanmaktadır.

Resim 4.24. 207 nolu WC'ye ait görseller: (A) iç mekan görünümü, (B) D3-D2 duvarı görünümü, (C) mahal zemini

208 Banyo

208 nolu mahale 211 nolu koridordan geçilmektedir. Kat yüksekliği 351 cm olarak ölçülmüştür. Tavan boyalı görünmektedir. Duvarlar 150 cme kadar seramik kaplı olup üzeri sıva ve boyalıdır. Yüzeyler oldukça kirlidir. Zemin 20*20 cm karo kaplamadır. Seramik ve karolarda fazlasıyla kirlenmenin mevcut olmasıyla birlikte kısmi çatlaklar gözlenmiştir. Duvarların alt köşelerinde nemlenme kaynaklı renk değişimleri bulunmaktadır. 208 nolu odanın bir diğer açıklığı tip-p5 ahşap penceresine sahiptir ve odayı 209 nolu mahale bağlamaktadır.

Resim 4.25. 208 nolu odaya ait görseller: (A)tip-p5 penceresi, (B)D3-D4 duvar kesimi, (C)D4 duvarı kapı açıklığı, (D)mahal seramikleri, (E)mahal zemini

209 Oda

209 nolu odaya 210 nolu odadan girilmektedir. Geçiş bölümünde eski bir ahşap kasa bulunmakta fakat kanadı olmaması sebebiyle harap durumdadır. Kat yüksekliği 3.49 m olmakla birlikte, zemini toprak kaplıdır. Duvarlarda sıvalar büyük çoğunlukla dökülmüş ve ana duvar malzemesi açığa çıkmıştır. 208 nolu odayı tip-p5, 207 nolu wcyi tip-p4 bu mahale bağlamaktadır. Odanın açıklık bulunmayan tek duvarı bitişik nizamda komşu binaya yaslanmaktadır. Fakat mevcutta bu duvar yerinde olmayıp 55 cmlik bir yükseklik bulunmaktadır. Direkt komşu yapının duvarı görülmektedir. Tavanında komşu yapıya bitişik bir ahşap kiriş ve üzeri ahşap kaplama üst döşeme görülmektedir.

Resim 4.26. 209 nolu odaya ait görseller: (A)D4 duvarı, (B)D4 duvarı ve tavan döşeme, (C)D3 duvarı, (D)D3 duvarı ve kiriş

210 Oda

210 nolu odaya 211 nolu koridordan geçilmektedir. Bu oda ise 209 nolu odaya bir kapı ile bağlanmaktadır. Kapının sadece kasası kalmış ve üst camı da kırılmış durumdadır. Doğu cepheye bakan tip-p1 ahşap pencerenin bir örneği de burada görülmektedir. Kat yüksekliği yaklaşık 347 cmdir. Zeminde 20*20 cm karo kaplama mevcut olup duvar ve tavanlar sıva üzeri boyalıdır.

Resim 4.27. 210 nolu odaya ait görseller: (A)D3 duvarı, (B)D2 duvarı ve pencere, (C)D4 duvarı kapısı

211 Koridor

211 nolu koridor tüm odaların bir açıklıkla bağlandığı mahaldir. Zemini beton, duvarları sıvar sonrası boya görünümündedir. Yüzeyler tamamen pürüzlü olup kirlenmeler mevcuttur, kısmi nemlenmiş, rengi değişmiş bölümler vardır. 205 nolu odaya bağlanan duvarda gazbeton örülme görülmektedir. Kapı açıklıklarının her biri duvarın iç malzemesini göstermektedir. Kat yüksekliği 345 cmdir.

Resim 4.28. 211 nolu koridora ait görseller: (A)D1-D6 duvarları, (B)D2-D3 duvarları, (C)D2 duvarı

301 Koridor

301 nolu koridor; 302,303,309,308 nolu odalara ve 310 nolu hole bağlanmaktadır. Kat yüksekliği ortalama 275 cmdir, zemin ve tavadaki hareketlilik gözle görülür ve yüründüğünde hissedilebilir boyuttur. Merdivenin hemen yanında tip-p6 penceresi bulunmaktadır. Duvar kalınlığının incelendiği bu bölümde gözlenebilmektedir. Tüm katın ahşap karkas üzeri bağdadi yapıldığı dökülen sıvalar ile açığa çıkmıştır. Zemin beton olmakla birlikte fazlasıyla çatlak görülebilmektedir. Duvarların tamamında sıva dökülmeleri ile ahşaplar açığa çıkmış bu sayede onların da aşındığı tespit edilmiştir. Kısmi olarak bazı bölümlerde nemlenmenin, dolayısıyla gelen pas ve çürümenin izleri çok açıktır. Özellikle merdivenin yaslandığı komşu yapıya bitişik duvar nemden soyulmuş ve hafiften renk değiştirmiştir. Tavanın tamamında nemlenme görülmekte hatta merdiven üzerinde büyük parça kayıpları göze çarpmaktadır. Her bir yüzeyi oldukça kirli ve yıpranmıştır.

Resim 4.29. 301 nolu koridora ait görseller: (A)mahal penceresi tip-p6, (B)mahal tavanı, (C)D3 duvarı, (D)D2 duvarı, (E)tavan nemlenmesi, (F)mahal zemini

302 Oda

302 nolu odaya 301 nolu koridordan ulaşılmaktadır. Kat yüksekliği 255-272 cm arasında değişmektedir. Odadan tip-p7 ahşap penceresi ile güney cepheye bakılmaktadır. Pencere aşınmış ve eskimiş durumdadır. Komşu yapıya yaslanan duvarın büyük bölümü nem ile siva soyulması, sararma ve kabarma ile renk değiştirmiştir. Zemini beton olup büyük bölümü çatlaklara sahiptir ve cepheye yakın köşelerinde ise nemlenme görülmektedir. Merdiven holüne yaslanan duvarın sıvası dökülmüş ahşapları aşınmış ve nemlenme paslanma oluşmaya başlamış durumdadır. Tavanında sehim net şekilde görülmektedir ve sıvasında çatlaklar oluşturmuştur. Bunun dışında komşu yapıya yakın köşesinde ise nemlenme ve çürüme izleri bulunmaktadır.

Resim 4.30. 302 nolu odaya ait görseller: (A)D4 duvarı, (B)D4 duvarı, (C)D1 duvarı pencere, (D)D3 duvarı, (E)D3-D2 duvarı kesişimi, (F)iç mekan görünümü

303 Oda

303 nolu odaya 301 nolu koridordan ulaşılmaktadır. Kat yüksekliği 262-274 cm arasında değişmektedir. Tavandaki eğilme gözle görülebilir boyuttadır. Zeminde, duvarda, duvar birleşim noktalarında ve tavanda çatlaklar ve tüm yüzeylerde kirlenmeler mevcuttur. 303 ve 304 nolu odaların arasındaki duvarın bir bölümü gazbeton örülmüştür. Tavanın tamamında nemlenme ve sararma görülebilmektedir. Bu mahalden çıkma üzeri balkona çıkış kemerli ahşap özgün bir kapı ile sağlanmaktadır, hemen yanında aynı formda ve malzemede bir de pencere bulunmaktadır.

Resim 4.31. 303 nolu odaya ait görseller: (A)D4 duvarı, (B)D1 duvarı ve pencere, (C)D4 duvarı ve tavan, (D)D3 duvarı ve tavan, (E)D1 duvarı ve balkon kapısı, (F)D2-D3 duvarı kesişim ve mahale giriş kapısı açıklığı, (G)D2 duvarı görünümü

304 Oda

304 nolu odaya 310 nolu holden ulaşılmaktadır. Kat yüksekliği ortalama 276 cmdir. Tavan boyalı olup sehim yapmış bölümler bulunmakta, nemden dolayı sararmış ve çürümüş bölgeler görülmektedir. Duvarlar tamamıyla kirlenmiş, güney cepheye bakan duvar nemlenmiş, 303 nolu oda ile aradaki duvarda gazbeton duvar örülmüş, 305 nolu oda ile arasındaki duvarda kablo izleri ve kalıntıları dökülmelere sebep olmuştur. Zemin beton olmakla birlikte birçok çatlak içermektedir. Güney cepheye bir adet, batı cepheye bir adet olmak üzere tip-p9 ahşap penceresinden iki adet mevcuttur.

Resim 4.32. 304 nolu odaya ait görseller: (A)oda tavanı, (B)D3 duvarı ve kapı açıklığı, (C)D1 duvarı ve pencere, (D)D2 duvarı, (E)D4 duvarı, (F)oda tavanı, (G)D4 duvarı, (H)oda zemini

305 Oda

305 nolu odaya 310 nolu holden ulaşılmaktadır. Kat yüksekliği 271-275 cm arasında değişmektedir. Özgün olmayan K11 demir kapısı ile çıkma üzeri balkona çıkılmaktadır. Zeminde beton malzeme ve üzerinde çatlaklar görülmektedir. Cepheye yaklaşılan noktada nemlenme ile su birikinti izleri bulunmaktadır. Duvarlar genel olarak sıva ve boyalı fakat kirli görünmektedir. Demir kapının alt köşelerinde küflenme ve sararma duvar zeminine yayılmıştır. Tavan ile duvarın birleşim yerlerinde çatlaklar mevcuttur. Duvarlarda kablo ve çivi izleri ile spreyle yazılmış bir isim bulunmaktadır.

Resim 4.33. 305 nolu odaya ait görseller: (A)D1-D4 duvarı kesişim, (B)D4 duvarı ve balkon kapısı, (C)D4-D3 duvarı kesişim, (D)D2 duvarı kapı açıklığı, (E)D1 duvarı, (F)oda zemini

306 Oda

306 nolu odaya 310 nolu holden ulaşılmaktadır. Kat yüksekliği 270-275 cm arasında değişmektedir. Tavanın büyük çoğunluğunda kirlenme, cepheye yakın bölümde nemlenme ve su birikimi izleri görülmektedir. Aynı izler, batı cepheye bakan duvara doğru tırmanmaktadır. Ahşap tip-p9 penceresi altındaki akmalar, nemlenme ve çürüme izleriyle birleşmektedir. Duvarlar, genel anlamda kirlenmiş bir yüzeye sahip ve baca bölümündeki duvarlarda ise nem sararmaları mevcuttur. Tesisat izleri de duvarda parçalanmış alanlar oluşturmuştur. Komşu yapıya yaslanan baca duvarının tavan çevresinde sıva dökülmeleri, diğer iki ufak bölgeyle beraber nem sararmaları ve küflenmeleri görülmektedir.

Resim 4.34. 305 nolu odaya ait görseller: (A)D1-D4 duvarları kesişim, (B)D2 duvarı, (C)Oda tavanı, (D)Oda tavanı, (E)Oda zemini

307 WC

307 nolu wcye 310 nolu holden ulaşılmaktadır. Zemini beton olup wc elemanı da taşandır. Komşu binaya yapışık duvar nemden kararmış ve küflenmiştir. Duvarların her biri fazlasıyla kirlidir, alt bölümler nem kararmasına sahiptir. Tavanındaki kaplama sökülmüş ve aşağı eğilmiştir. Nemden buruştuğu gözlenebilmektedir.

Resim 4.35. 307 nolu WC'ye ait görseller: (A)Mahal görünüm, (B)D2-D3 duvarı kesişim, (C)Mahal zemini, (D)Mahal tavanı

308 Oda

308 nolu odaya 301 nolu koridordan ulaşılmaktadır. Kat yüksekliği 258 cmdir. Koridordan 15 cm yüksek bir zemine çıkılmaktadır. Ahşap döşeme aralarından alt kat görülebilmektedir. Malzeme aşınmış durumdadır. Baca duvarları dahil duvarlarda çatlaklar birleşim noktalarında ayrılmalar ve kirlenme ile renk değişimleri mevcuttur. Odanın her bir yanını örümcek ağları sarmıştır. Tavanda malzemenin kabarması ve renkler nemlenme ve çürümeyi göstermektedir. Özgün halinde olduğu tahmin edilen çatıya çıkış demir kapağı bu mahalın tavanındadır. Fakat güncel halinde tavanda geniş bir delik açılarak çatı ahşaplarına yaslanan merdiven ile geçiş sağlanmaktadır.

Resim 4.36. 308 nolu odaya ait görseller: (A)D4-D3 duvarı kesişimi, (B)Oda tavanı, (C)D1 duvarı ve baca kesişimi, (D)Oda tavanı, çatı çıkışı

309 Oda

309 nolu odaya 301 nolu koridordan ulaşılmaktadır. Kat yüksekliği 273 cmdir. Tip-p9 penceresi ile doğu cepheye açılmaktadır. Pencere aşınmış durumdadır. Zemini fazlasıyla kirlenmiş, pencere köşesinde nemlenme bulunan beton malzemedendir. Duvarlar ve tavan sıvalı boyalı yüzeye sahip olup pencere çevresi nemlenme ve çürüme emareleri vermekte, tavan köşede büyük sararmalar görülmektedir.

Resim 4.37. 309 nolu odaya ait görseller: (A)D2-D3 duvarı kesimi, (B)D3 duvarı ve baca, (C)Oda tavanı

310 Hol

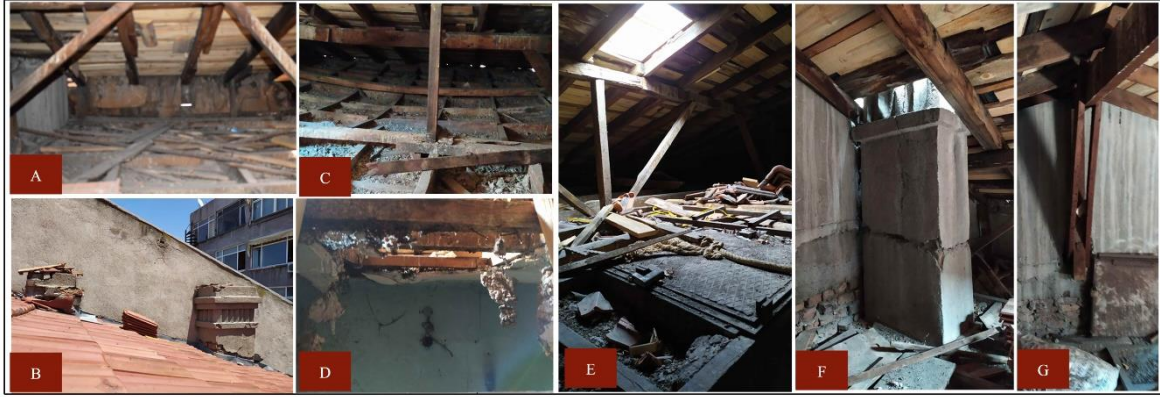
310 nolu hole 301 nolu koridordan ulaşılmaktadır. Buradan 304,305,306 nolu odalara ve 307 nolu wc ye geçiş sağlanmaktadır. Kat yüksekliği 280 cmdir. Zemin beton olup çatlaklara sahiptir. Duvarlarda nem kabarması ve sıva dökülmeleri görülmektedir. Tavan boyalıdır, ince sıva çatlakları bulunmaktadır.

Resim 4.38. 310 nolu hole ait görseller: (A)genel görünüm, (B)301 nolu koridora geçiş açıklığı üzeri, (C)mahal tavanı, (D) D2 duvarı-wc yakını

Çatı

308 nolu odanın tavanına açılan bir delik ile, ahşap kirişe yaslanan ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Bütün tavanların eğim yapan ahşapları sebebiyle çatıda gezilememiştir. Tek mekandır. Bacalar görülmektedir. Ahşap kırma çatı marsilya kiremit ile örtülüdür.

Resim 4.39. Çatıya ait görseller: (A)309 nolu oda üzeri, (B)Çatı kaplaması ve baca görünümleri, (C)303 nolu oda üzeri, (D)Çatı döşeme malzemeleri, (E)Çatı pencere açıklığı, (F)Baca görünümü, (G)Ana direk ve göğüsleme

4.2.4. Taşıyıcı elemanların analizi

Taşıyıcı sistem analizi bölümünde, taşıyıcı sistem ve elemanlar ele alınmıştır. İlhan Aydın Apartmanı yığma sistem ile inşa edilmiştir. Bitişik nizamda konumlanan yapının bodrum kat ve zemin kat sağır beden duvarları yaklaşık 70 cm kalınlığında, açık olan cephelerde ise yaklaşık 50 cm kalınlığındadır. Bu iki kattaki duvar kalınlıkları bize yığma tekniğinde malzemenin taş olduğu bilgisini vermektedir, duvarlar sıvalı olduğu için malzeme görülebilmiştir. Birinci katta merdiven holünde, dökülen sıvalar sebebiyle açılmış ve kalınlığı incelen duvarlar bize bu kat ve yukarısına çıkarken yığma malzemenin değiştiğini ve tuğlaya geçtiğimizi göstermektedir. İkinci katta, sağır cephelerin eskiden var olan fakat şimdi önü kapanmış pencere boşlukları da yine duvar malzemelerini açık etmektedir. Üçüncü katta ise ahşap karkas üzeri bağdadi kaplama yine dökülmüş sıvalar yardımıyla açığa çıkmıştır. Duvarlar 15-20 cm aralığına düşmüştür.

Özellikle bodrum katta ve zemin kat dükkanlarında gözlenebilen kolonlar vardır. Bodrum kat kolonların mekanları bölen ince tuğla duvarlar ile kalın taş duvara bağlanmıştır. Kolonlar, bodrumdan düşey bir aks ile ikinci kata kadar devam etmektedir. Zemin kat tavanı kirişlerle donatılmıştır. Kiriş izlerinin üst kat duvarları ile hizalanması, habersiz güçlendirme yapılmış olabileceği ihtimalini doğurmaktadır. Birinci katta iç mekan ayrımlarındaki duvarların malzemeleri tuğla olarak yenilenmiştir ve henüz sıvanmamış olarak bırakıldığı için görülebilir haldedir. Özgün halindeki duvarlarında tuğla devam ettiği tahmin edilmektedir. İkinci katta yeni örülen duvarlarda gaz beton malzeme gözlenmiştir. Özgün duvarlar tuğladır.

Zemin döşemelerinin malzemesine dair bilgi elde edilememiş fakat kolon sisteminin varlığı ve yuvarlak balkonda gözlenen izler, döşemelerin betonarme olabileceği ihtimalini doğurmaktadır. 104, 108, 110, 208, 210 nolu mahaller harici tüm zeminlerde beton/mozaik beton görülmektedir. Tavanlar tüm katlarda sıvalı ve boyalıdır. Zemin kattan üçüncü kata uzanan dönel merdiven beton malzemedan üretilmiştir.

İlhan Aydın Apartmanı'nın çatısı kırma çatıdır, marsilya kiremit ile örtülüdür. 308 nolu mahalin tavanında açılan delikten bakıldığında tavanında sehim yapan mahaller net bir şekilde görülmektedir. Çatı ahşap iskelet üzerine oturmuş, saçaklarda kıvrımlı ahşaplar tercih edilmiştir.

4.2.5. Mimari elemanlar

Mimari elemanlar başlığı altında; kapı, pencere, merdiven, cephe süslemeleri, korkuluklar, çıkma ve balkonların mevcut durumları değerlendirilmiştir.

Kapılar

Bodrum kata batı cepheden ulaşılan üç kapı mevcuttur. Hiçbiri özgün olmamakla birlikte ahşap renkli alüminyum doğrama kapılardır. K1 üç bölmeli tek kanatlı kapı iken, K2 ortada yer alan dört bölmeli iki yana açılan fotoselli bir kapıdır. K3 iç mekanda girilemeyen dükkan sahibi odasına açılan tek kanatlı iki bölmeli bir demir kapıdır. K4 ise yine girilemeyen bir mekana açılan beyaza boyanmış ahşap desenli bir kapıdır.

Zemin katta tüm kapılar güney cepheye açılmaktadır ve ahşap renkli alüminyum doğrama kapılar olarak özgün değillerdir. Bina girişindeki K5 nolu kapı üç bölmeli tek kanatlıdır ve içeri açılır. Diğer iki kapı bodrum kattakiler ile benzer özellikte üç bölmeli tek kanatlı K1 kapısıdır.

Resim 4.40. Kapı görselleri: (A)K-1, (B)K-2, (C)K-3, (D)K-4, (E)K-5

Birinci katta hemen merdivenlerden çıkınca daireye girişte K6 nolu çelik kapı karşımıza çıkar. Bu kattaki hiçbir kapı özgün olmamakla beraber dış cepheye açılan K7 ve K8 alüminyum doğrama, banyoya açılan K10 ve wcye açılan K9 ise ahşap/mdf malzemedendir.

Resim 4.41. Kapı görselleri: (A)K-6, (B)K-7, (C)K-8, (D)K-9, (E)K-10

İkinci katta tüm kapılar özgündür. Tip-k1 ile tip-k3 benzer özellikler olan ahşap ve demir iki katmanlı kapıdır. Tip-k3 te ahşap kanat yerinde değildir. Tip-k2 sadece ahşap kapıya sahiptir. Üç kapı da üst köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen kapılardır.

Üçüncü katta güney cephe balkonuna açılan basık kenerli Tip-k4 kapı ahşap malzemedendir olup özgündür. Batı cephe balkonuna açılan k11 ise sonradan eklenen mavi bir demir kapıdır.

Resim 4.42. Kapı görselleri: (A)TİP-K1, (B) TİP-K2, (C) TİP-K3, (D) TİP-K4, (E)K-11

Pencereler

Bodrum katta pencere bulunmamaktadır. Zemin kattaki 3 pencere de ahşap görünümlü alüminyum doğrama malzeme ile özgün olmayan pencerelerdir. Hepsi üç bölmeli ve tek kanatlıdır.

Birinci kattaki pencerelerin çoğu özgün olmamakla beraber alüminyum doğramadır. Sadece çıkma yan cephelerinde dışardan gözlenebilen fakat içeriden önü alçıpan ile kapatıldığı için görülemeyen dört adet pencere vardır. P2 ve P4 nolu pencereler sabit pencerelerdir. P3 ve P5 iki bölme tek kanattır. P6 ise balkona bakan fakat kapı görünümlü altı sabit üstü tek kanat iki bölmeli pencerelerdir. Merdiven holündeki sadece eğilmiş demir korkuluğu kalan pencere açıklığı bulunmaktadır.

Resim 4.43. Zemin kat ve birinci kat pencere görselleri: (A)P-1, (B)P-2, (C)P-3, (D)P-4, (E)P-5, (F)P-6

İkinci katta tüm pencereler özgündür. 203 nolu mahalde ahşap ve demir olmak üzere çift pencereli, tek kanatlı tip-p1 farklı boyutlarda yer almaktadır. Tip-p2 de ahşap ve demir olmak üzere çift pencereli olup iki kanatlıdır. 204 nolu odada tip-p3 penceresinden üç adet

bulunmaktadır, ahşap ve çift kanatlıdır. 205 nolu odanın çıkma yanlarında yine tip-p1, ön cephesinde ise tip-p2 mevcuttur. 207 nolu wcyi 209 nolu odaya bağlayan ahşap pencere tip-p4, 209 nolu odayı 208 nolu odaya bağlayan ise tip-p5 pencereleridir. 210 nolu odada demir korkulukları olan ahşap tip-p1 penceresi yer almaktadır. Merdiven holünde bulunan ahşap tip-p6 üçüncü katta da aynı konumda varlığını sürdürmektedir. Üstü altı bölmeli renkli camlara sahiptir.

Resim 4.44. İkinci kat pencere görselleri: (A)TİP-P1, (B) TİP-P2, (C) TİP-P3, (D) TİP-P4, (E) TİP-P5, (F) TİP-P6

Üçüncü katta holde yer alan tip-p6, pencerede parça kaybına uğramıştır. 304, 306 ve 309 nolu odalarda tip-p9 ahşap penceresi yer almaktadır. 302 nolu odada tip-p7 penceresi ahşap olup kırılma ve bozulmaya uğramıştır. 303 nolu odanın kapısı ile benzer özellikte kemerli ve ahşap pencere balkona açılmaktadır.

Resim 4.45. Üçüncü kat pencere görselleri: (A)TİP-P6, (B) TİP-P7, (C) TİP-P8, (D) TİP-P9

Merdiven

Zemin kattan üçüncü kata uzanan dönel merdiven beton malzemeden üretilmiştir. Zemin kat ve birinci kat bağlantı merdiveni ile, birinci kat ve ikinci kat bağlantı merdiveni aşınma dolayısıyla muşamba ile kaplanmış, sarı bir demirle burundan sabitlenmiştir.

Resim 4.46. Merdiven görselleri: (A)Zemin katı birinci kata bağlayan M1 merdiveni, (B)Birinci katı ikinci kata bağlayan M2 merdiveni, (C)İkinci katı üçüncü kata bağlayan M3 merdiveni

Korkuluk

-Merdiven korkulukları üç katta da aynı desen ve malzemeyle devam etmektedir. Demir direklere ve ahşap küpeşteye sahiptir. Özgün korkuluktur. Demirlerinde soyulma, ahşaplarda eskime mevcuttur.

-102 nolu odanın balkon korkuluğu sade ve niteliksiz bir demirden oluşmaktadır.

-Diğer tüm balkonlar beton bir duvar ile korkuluk görevini tamamlamıştır. Parça kaybı olan dökülmüş bölümleri vardır.

Resim 4.47. Korkuluk görselleri: (A)Merdiven, (B)102 nolu oda balkon korkuluğu, (C)Özgün balkon duvarları

Çıkma

Birinci kattan başlamak üzere güney ve batı cephenin tam ortasından birer çıkma yükselmektedir. Çıkmalar üçüncü katta balkona dönüşmektedir. Çıkma duvarları yükselerek balkona korkuluk olmuştur. Çıkma tuğla malzemedendir olup, iç ve dıştan sıva ve boya ile kaplıdır. Şekilli payandalar ile taşınmaktadır. Çıkmanın üç cephesi de pencerelerle çevrilidir. Çıkma üzeri çökertme süslemeler bulunmaktadır. Parça kaybı olan dökülmüş bölümleri vardır. Dış cephelerde kirlenme, renk değişimi ve nemlenme görülmektedir.

Balkon

Yapının en önemli ve belirgin özelliği olan yuvarlak balkonlar pahlanmış köşede yer almaktadır. Yarım daire biçimde birinci ve ikinci katta aynı büyüklüktedir. Birinci kat yuvarlak balkonu, üzeri çökertmeler ile kaplı beton korkuluğa sahiptir. Zemininin dıştan fazlasıyla aşınmış olması betonarme döşemeye sahip olduğunu göstermektedir. Çökertme süslemelerinde aşınma ve dökülmeler mevcuttur. Zemini karo kaplıdır. İkinci kat yuvarlak balkonu da çökertme süslemelerle kaplı ve parça dökülmelerine sahiptir. Burada farklı olarak iki sütun, balkon duvarının hizasından incelererek yükselmektedir. Sütunlar üzeri aynı izdüşümden yarım daire biçimli bir duvar bulunmakta ve bu da balkon üzeri yuvarlak ahşaplara oturan sac kaplamalı çatıyı taşımaktadır.

102 nolu odanın balkonu günümüzde özgün halinde değildir. Betomarme zemin üzerine sade nitelsiz demir korkuluklarla inşa edilmiştir. Mevcutta zeminindeki aşırı bozulma ve döküntüler sebebiyle üzerine çıkılamamaktadır.

106, 202, 206 nolu odaların balkonu özgün halindedir, beton zemin ve çökertme süslemeli beton duvarla çevrilidir. Üç balkon da benzer boyutlarda olmakla birlikte her biri yan duvarlarında s formu bir yükseltiye sahiptir. 106 nolu odanın balkonunun mevcutta pencere ile açıldığı ve geçiş sağlanamadığı için balkon özelliği kullanılamaz haldedir. Yüzeyler kayıplar ve çatlaklar görülmektedir. 202 ve 206 nolu odaların balkonlarına özgün kapı ile ulaşılmaktadır. 206 nolu odanın balkonu yapının dış duvarından ayrılmaya başlamış ve bir yük binmesi üzerine yıkılabilecek durumdadır, önlemlerin alınması gerekmektedir. Diğer çatlak ve dökülmeler bu balkonlarda da devam etmektedir.

Cephe Süslemeleri

İkinci ve üçüncü katta pencere ve balkonların tamamında, birinci katta sadece balkonların üzerinde çökertme süslemeler bulunmaktadır. Girinti sayıları iç biçimlenmeleri oldukça çeşitli olmakla beraber pencere altı çökertmelerin boyutları yaklaşık aynıdır. Pencerealtı çökertmelerin biraz da altında denizlik görünümlü çıkıntılar mevcuttur. Üçüncü kat güney cephede özgün bölümdeki pencere ve kapıların offsetlenerek oluşturulan çıkıntıda oldukça hareketlidir.

Birinci ve ikinci kat pencerelerinde denizlikler ve onları destekleyen küçük süsleme payandalar mevcuttur. Dikdörtgen oda balkonlarının yan duvarları s formu süsleme ile yükseltiye sahiptir.

Birinci kat zemin hizasından güney ve batı cepheyi tamamıyla bir detaylı silme dolanmaktadır. Aynı silme ikinci katta sadece balkon zemin hizalarında görülmektedir. İki ve üçüncü kat arası iki ince girinti silmeler gibi cepheleri sarmıştır.

Yuvarlak balkonda ikinci kat iki sütuna sahiptir. Balkon duvarından yukarı doğru incelererek silindirik biçiminde devam eder. Başlığı üç katmanlıdır. Beton bir duvarı ve balkon çatılarını taşır.

Zemin kat pencere ve kapılarının, güney ve batı cephede hemen üzerinde süslemeli demir olduğu tahmin edilen bir plaka vardır. Bitkisel ve geometrik desenleri bir arada taşıyan bu süsleme, detaylı gül motifini de içermektedir.

İç malzemeyi de bir yandan yansıtmak adına olsa gerek, dönemin diğer yapılarında da görülebileceği üzere bodrum ve zemin katta sıva ile taş deseni çizilmiştir.

4.2.6. Fiziksel durum

Fiziksel durum, rölöve çizimleri ile belgelenen yapının, tespit ve belgeleme aşamasında gözlenen değişim ve bozulmalarının anlatıldığı bölümüdür. Yapılan gözlemlere dayanarak, bozulmalar insan eliyle bozulmalar ve doğa etkisiyle bozulmalar olmak kaydı ile iki başlıkta incelenmiştir.

İnsan eliyle oluşan değişim ve bozulmalar niteliksiz eklentiler, değiştirilmiş elemanlar, kapatılmış açıklık ve yapı çevresinde dolgu olarak sınıflandırılmıştır.

Doğa etkisiyle oluşan değişim ve bozulmalar, sıva dökülmesi, ahşapta bozulma, kirlenme, nemlenme, renk değişimi, erime/aşınma, çatlaklar ve malzeme kaybı olarak sınıflandırılmıştır.

İnsan etkisiyle oluşan değişim ve bozulmalar

Niteliksiz eklenti olarak;

- bodrum katta seyyar rampa, depoya ve dükkan sahibinin odasına giriş kapıları, dükkan kepenkleri, tabela, tavan köşesi alçı süslemeler,
- zemin katta kepenk ve cam önü yükselti, dükkan kepenkleri ve tente,
- birinci katta 110 nolu odaya girerken görülen alçı süsleme kemer, 109 dolu oda önündeki yükselti, güney cephedeki klima ünitesi, 102 nolu odanın balkonu, 108 ve 109 nolu odaların asma tavanları, 107 nolu wc giriş kapısı değerlendirilmiştir.

Değiştirilmiş eleman olarak;

- bodrum kat zemin kaplama, tüm kapı ve pencereler
- Z01 mahalinde döşemenin kendisi, tüm kapı ve pencereler
- birinci kat tüm kapı ve pencereleri, 102 nolu odanın balkonu, 108 ve 107 nolu oda seramikleri
- ikinci kat 207 ve 208 nolu oda seramikleri,
- üçüncü kat 305 nolu oda demir kapısı,
- çatı katı döşemesi, ahşap isketi, kiremitleri, yani tamamı tespit edilmiştir.

Kapatılmış açıklık olarak;

- 102 nolu odanın doğu duvarı ile 106 nolu odanın kuzey duvarında yer alan pencere boşlukları, -102-103 nolu odalar, 103-111 nolu odalar, 104-105 nolu odalar, 105-111 nolu odalar, 205-211 nolu odalar ve 303-304 nolu odalar arası örülen duvarlar tespit edilmiştir.

Yapı çevresindeki dolgu ise;

- bodrum katın önündeki kaldırım

-zemin kat dükkanı önündeki yükselti düzlük olarak belirlenmiştir.

Doğa etkisiyle oluşan değişim ve bozulmalar

Sıva dökülmesi;

101, 110, 111, 209, 210 nolu odaların ve üçüncü katın tüm odalarının duvarlarında, 3.kat kapı açıklıklarının hepsinin yan yüzeylerinde ve tavanlarında, çoğunlukla düşey düzlemde görülmüştür.

Ahşapta bozulma;

özgün olan tüm pencere ve kapılarda, 308 nolu odanın zemininde, 3.kat duvarlarında görülmüştür.

Kirlenme;

zemin kattaki apartman girişinden itibaren balkon zeminleri dahil tüm zemin ve duvarlarda, denizliklerde, cephelerin büyük bir çoğunluğunda görülmüştür.

Nemlenme;

110, 210, 203,309, 302, 305, 306 nolu odaların pencereye yakın zeminlerinde, 307 ve 202 nolu odaların zeminlerinde, 105, 204,205 nolu odaların duvarlarında ve üçüncü katın tüm odalarının duvarlarında ve tavanında, batı cephenin bir bölümünde gözlenmiştir.

Renk değişimi;

Cephelerin büyük çoğunluğunda ve nemlenme çürüme görülen diğer iç mekanlarda tespit edilmiştir.

Erime/aşınma;

Merdivenlerin tamamında, 207,209,307 odalarının ve balkonların zemininde, silmelerde cephe süslemelerinin tümünde, bacalarda, balkonların duvarlarında, çıkma köşelerinde ve pahlarda, yuvarlak balkonun çatısında ve su borularında görülmüştür.

Çatlaklar;

106 ve 102 nolu odanın balkonunda, 202,204,205, 302,303,304,305,306,301 ve 310 nolu mahallerin zeminlerinde, cephenin teras kapatma duvarlarının birleşim yerleinde ve yeni

duvarlarda, 303,308,306,304,301 nolu odaların duvarlarında görülmüştür. Balkonlardaki çatlarlar derin olup kopmaya imkan oluşturmaktadır. 3.kat tavanlarının eğimlenmesi sonucu sıva ve boyalarda da çatlaklar oluşmuştur.

Malzeme kaybı;

101 nolu merdiven holünün penceresinde, 110 nolu mutfak mahalinin bahçeye bağlanan kapısı ve 109 nolu odaya bağlanan kapısında, birinci kat yuvarlak balkonunun duvarlarında, 202 ve 206 nolu odaların komşu yapı sebebiyle kapanan cephelerinde kalan pencere boşluklarında, 209 nolu odanın komşu yapıya paralel duvarının yokluğunda, birinci-ikinci-üçüncü katın tüm kapısız kalan iç mekanlarında, üçüncü kat merdiven penceresinde, 207-307 nolu mahallerin wc elemanlarında, 301 ve 308 nolu odanın tavanında, cephe süslemelerinde görülmüştür.

5. RESTİTÜSYON

5.1. Yöntem

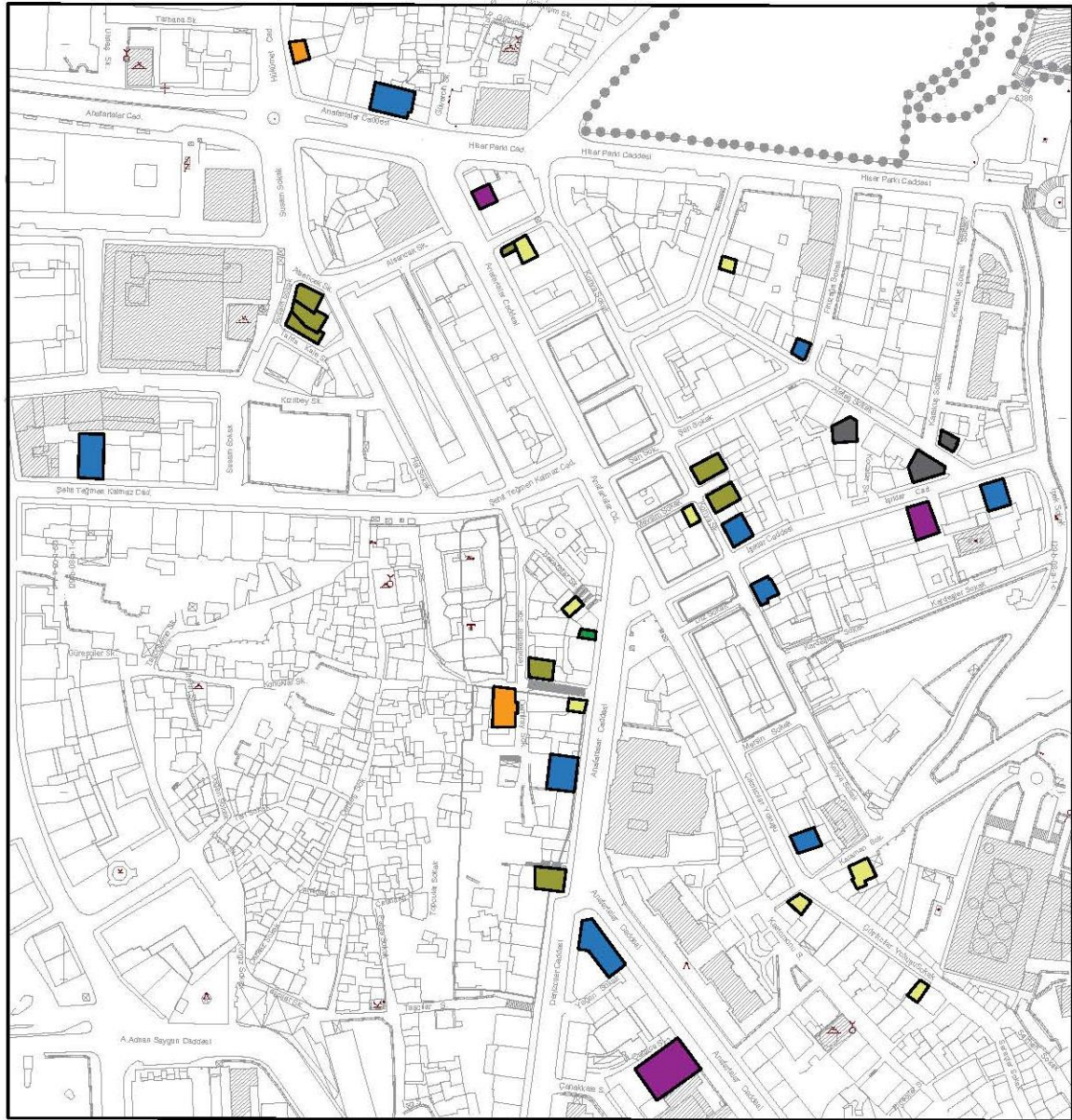
İlhan Aydın Apartmanı'nda, restitüsyon kapsamında yapılan araştırmalar neticesinde yapısal olarak çoğunlukla kendisini korumuş olduğu fakat mekânsal düzlemde insan etkisiyle ve doğa etkisiyle yaşanan bozulmaların bazı değişikliklere neden olduğu tespit edilmiştir. Yapıdaki dönüşüme yönelik tespitler; yapıdaki izler, eski fotoğraflar, aynı dönem Anafartalar Bölgesinde inşa edilmiş apartman yapılarının incelenmesi, sözlü kaynaklar yoluyla yapılmıştır. Yapının özgün hali ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Kaynak kullanımına dair analiz paftaları Ek-3'de, sonuç olarak elde edilen restitüsyon çizimleri ise Ek-4'de verilmiştir.

5.2. Karşılaştırmalı Çalışma

Bu bölümde Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi mimari özelliklerini taşıdığı tespit edilen İlhan Aydın Apartmanı'nın aynı dönem inşa edilmiş diğer yapılar ile özellikleri karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda öncelikle dönem apartmanları hakkında bilgi verilmiş ve sırasıyla; Yerleşim ve kütle özellikleri, Plan şemaları, Yapım tekniği ve malzeme kullanımı ile tüm detayları ile Cephe özellikleri ve elemanları incelenmiştir.

5.2.1. Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi apartmanları

Ulus Tarihi Kent Merkezi, tespit edilen Roma ve Bizans Uygarlığı'nın izleri, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ticari değeri, Cumhuriyet ile gelişen ulusal mimari akımların merkezi olması ile Ankara'nın tarihi değeri ve çeşitliliği en yoğun bulunan bölgesidir. İdari merkezin yeni planlamalar sebebiyle taşınması Ulus'un dokusunu yavaşta değiştirilmiş, günümüzde de bölgede konut kullanımını ortadan kaldırarak sadece ticari bir alan olma konumuna yerleşmiştir.

	DÜKKAN		DÜKKAN + BOŞ		DÜKKAN + DEPO		İŞHANI
	OTEL		KAMU		BOŞ		

Harita 5.2. Anafartalar Bölgesi Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Apartmanlarının Mevcut İşlev Durumu

Çalışma kapsamında Anafartalar Caddesi ve çevresinde 34 adet konut/apartman yapısı tespit edilmiş ve hiçbirinin günümüzde asıl işlevini sürdüremediği görülmüştür.

-Bu yapılardan üçü (Işıklar Cad. no:27, Kocalar sok. no:5, Alataş sok. no:21) tamamıyla terkedilmiş ve yıllardır kullanılmayan yapılardır. Her biri yapısal sağlamlığını korumakta fakat cephe yüzeylerinde sıva dökülmeleri, kirlenmeler ile onarıma ihtiyaç duymaktadır.

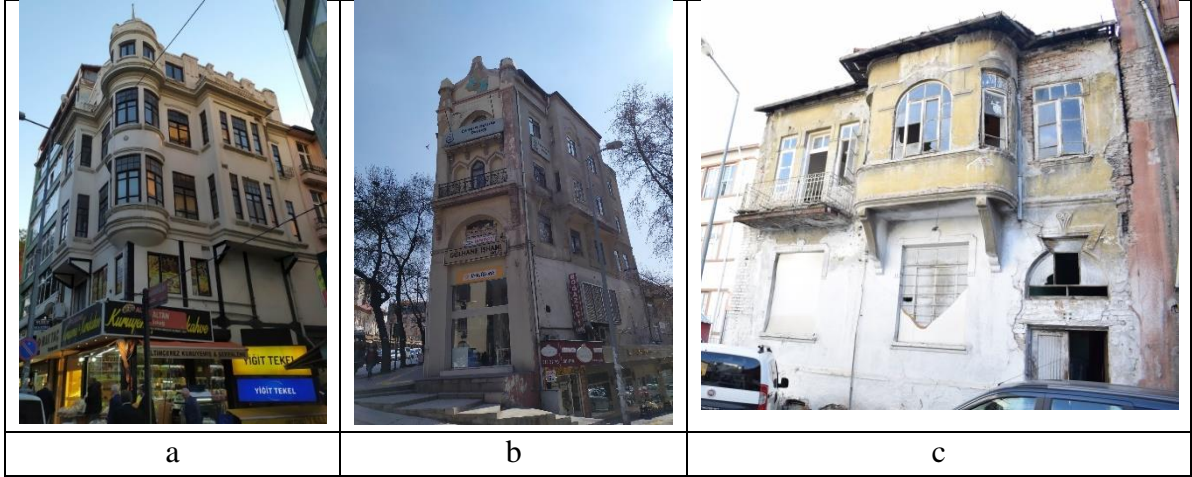
Biri hariç diğerlerinde özgün pencere kapı elemanları mevcuttur, ahşap olmaları sebebiyle zamanla eskimiş, çatlamış ve günümüz itibarıyla kullanılmaz haldedir.

-İncelenen yapılardan başka bir üçlü (Anafartalar Cad. no:68, Anafartalar cad no:27, Işıklar cad no:16) kamu kurumları tarafından kullanılmakta olup biri yakın zamanda taşınmış ve boş kalmıştır. Aktif kullanımda olmaları yapıların sağlam bir şekilde, yenilenmiş cepheleriyle günümüze ulaşmasına olanak sağlamıştır.

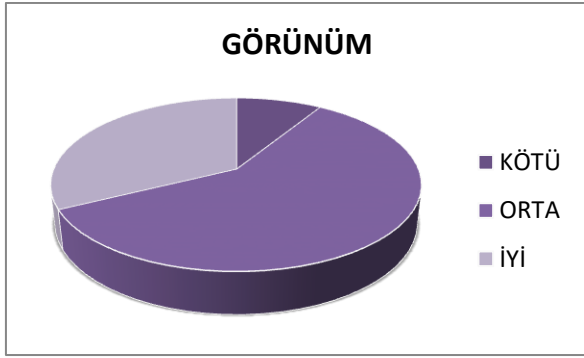
-İkisi(Hükümet cad no:4, Demiray Sokak no:2) günümüzde otel olarak kullanılmakta, yapılar görünümü itibarıyla oldukça yeni ve korunmuş görünmektedir.

-Yapılardan dokuzu bulunduğu konuma uyum sağlayarak İşhanı ve ticarethane olma görevini üstlenmiştir. Aralarında yakın dönem restorasyonu geçirmiş olanlar bulunmasıyla beraber, hepsi iyi durumda bir görünüme sahip ufak onarımlara ihtiyaç duymaktadır.

-Geri kalan tüm yapılar(17 adet) zemin katında dükkan veya ticari işletme bulunan yapılardır. Bunların sekizinde üst katlardan biri veya ikisi dükkana ait depo olarak kullanılmaya devam ederken diğerlerinde bu katlar boş ve atıl durumda kalmıştır. Yapılar sağlamlığı korunsa da görünüm olarak harabe, orta ve iyi durumları çeşitlenmektedir. Anafartalar Caddesi ve Çıkrıkçılar Sokak üzerinde kalan yapıların durumu iyi olarak gözlemlenebilmekte fakat ara sokaklara girdikçe yapıların bakım oranları düşmektedir. Cephelerde kirlenme, yüzey dökülmeleri, kabarmalar, taş yüzeylerde erimeler görülmektedir.

Resim 5.1: Ulusal Mimarlık Dönemi konutlarının iyi, orta ve kötü durumundan örnekler (a),(b),(c)

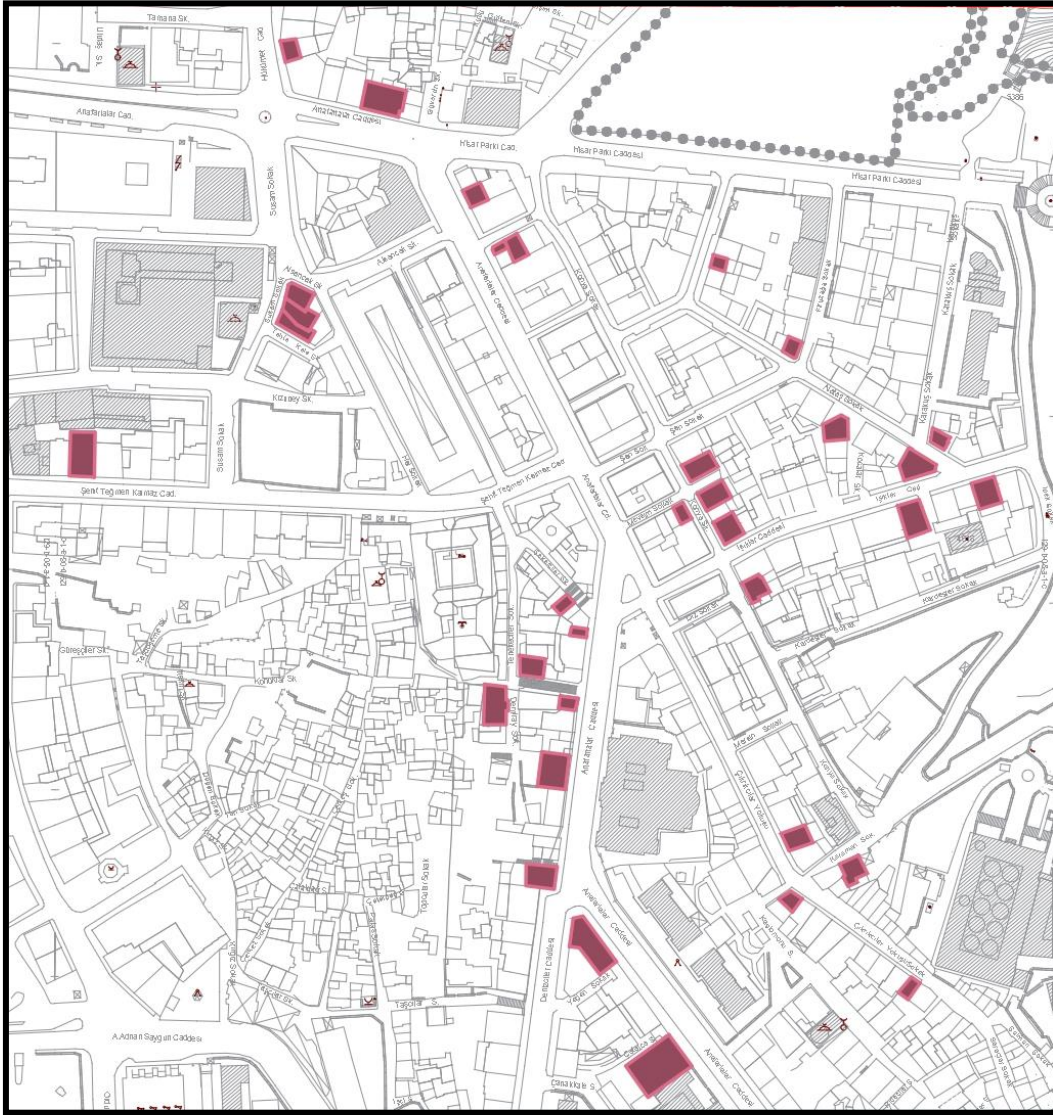

Şekil 5.1. Apartmanların Görünümlerinin Durumları

5.2.2. Yerleşim ve kütle özelliklerinin değerlendirilmesi

Ülkenin yeni merkezi konumuna Atatürk'ün 1919'da şehre gelişi ile yerleşmiş Ankara, doğan konut ihtiyacı için yeni yollar aramıştır. 1920'de meclisin açılması ile ilk yoğunluk hazırda boş, meclise yakın ve ileride Eski Ankara olarak adlandırılacak olan Ulus bölgesinde oluşmuştur. Çok katlı konutlar ve apartmanların burada çoğalması bölgede yeni bir dokunun oluşmasında da fayda sağlamıştır. Yenişehir'de 14, Eski Ankara'da 202 olmak üzere 1926 yılında birçok yapı yapılmıştır (Tunçer, 2001). Mekansal düzenlemelerde ve malzeme kullanımında artık eski Ankara modernleşme sürecine girmiş fakat standartlaşma aşamasına ulaşamamıştır. Ki dönemin cepheleri detaylı bir biçimde tasarlama yaklaşımının plan kurgusundan da önce geldiği belirtilmektedir (Sözen, 1984).

Yapılan çalışma kapsamında elde edilen veriler, müstakil yapıların genellikle Yenişehir ve Hacıbayram civarında bulunduğu, bu tezin konusunu oluşturan apartmanların ise Ulus ve Necatibey çevresinde yer aldığını göstermektedir. Dönemin plansız ilerleyişi sebebiyle mahalle çevresinde apartman ve müstakil evler aynı sokakta görülebilmektedir. Bölgenin ticari alanlara yakınlığı ise ticari ve konut alanı sınırlaması oluşturmada alan içerisinde rastgele bir dağılıma sebep olmuştur. Tez konusu olan Anafartalar Bölgesi Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi konutları değerlendirildiğinde yerleşimin parsel sınırına dayanan bitişik nizam ile yapıldığı görülmektedir. Parselin köşesinde yer alan yapıların pahlandığını, köşesinin yuvarlandığını veya yuvarlak bir kule vb elemanla bu bölüme vurgu yapıldığını gözlemlemek mümkündür. Bölgedeki bu döneme ait yapıların çoğunluğunun 3-4 katlı olduğu, bazılarında çatı katı ile 5 kata kadar ulaştığı görülmektedir.

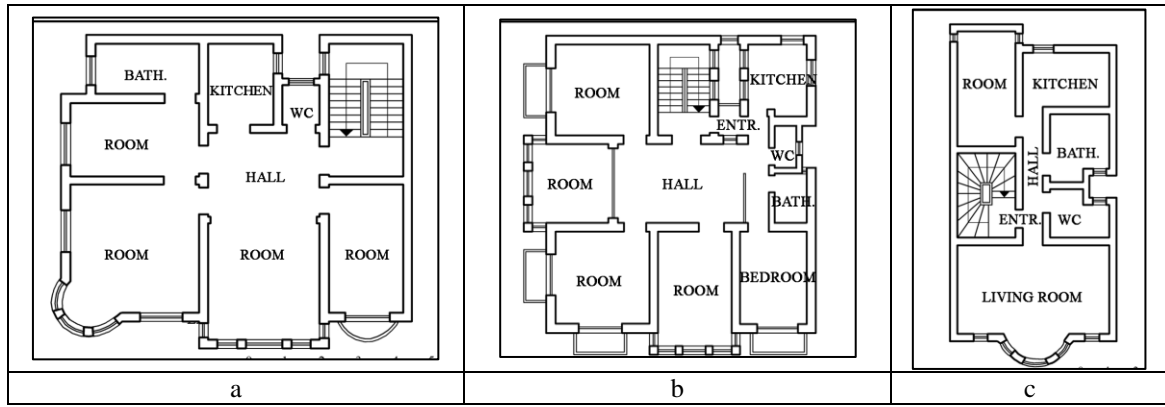

Harita 5.4. Anafartalar Bölgesi Apartmanların Konumları

Tez ile değerlendirmeye alınan İlhan Aydın Apartmanı toplamda 5 kata sahiptir. Bulunduğu parselin köşesinde yer almaktadır. Yapı köşesi pahlanmış olmakla birlikte birinci ve ikinci katta kuleyi anımsatan yuvarlak balkonlar bulunmaktadır.

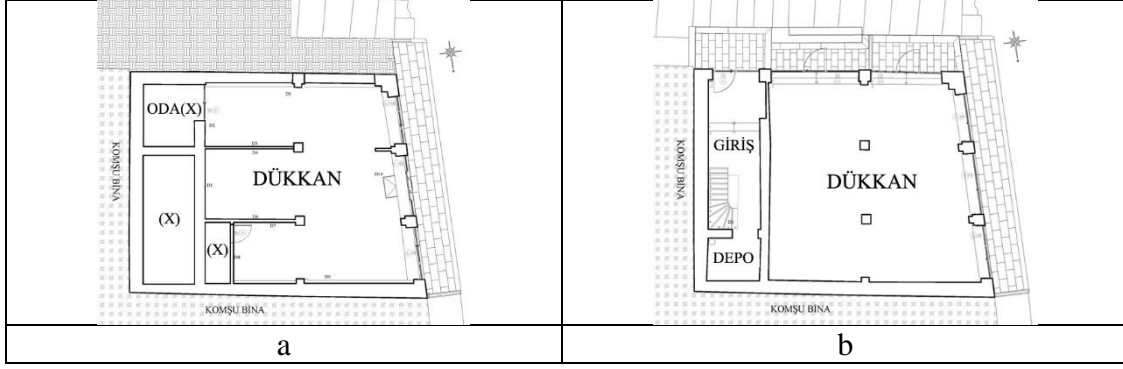
5.2.3. Plan şemalarının değerlendirilmesi

Anafartalar bölgesi konutları değerlendirildiğinde plan şemalarında çeşitlilikler görülse de benzer bazı özellikleri de yakalamak mümkündür (Özcan, 2002). Apartmanların her katının birer konut özelliği taşıması sebebi ile bazı katlar kiraya verilmekte, giriş katlar ise ticari amaçlı kullanılabilir. Bu apartmanlardaki konaklama özelliği taşıyan katlarda mekan büyüklükleri birbirine yakın olup, odalar bir holün çevresine yerleştirilmiş durumdadır (Nalbantoğlu, 1981). Banyo, tuvalet ve mutfak gibi mekanlar bitişik nizam yapılar için sağır cepheye yaslanmıştır. Merdivenler birkaç yapıdaki istisna haricinde yine sağır cephelere dayalı ve yapı köşelerinde tercih edilmiştir. Önü açık cephelerde simetrik bir düzen kurgulanmış ve çıkma orta odada konumlandırılarak alan genişliği sağlanmıştır.

Şekil 5.2. Plan Örnekleri (a)Alataş Sok. No:1, (b)Konya Sok. No:25, (c)Mevsim Sok. No:8 (Aydın, 2017)

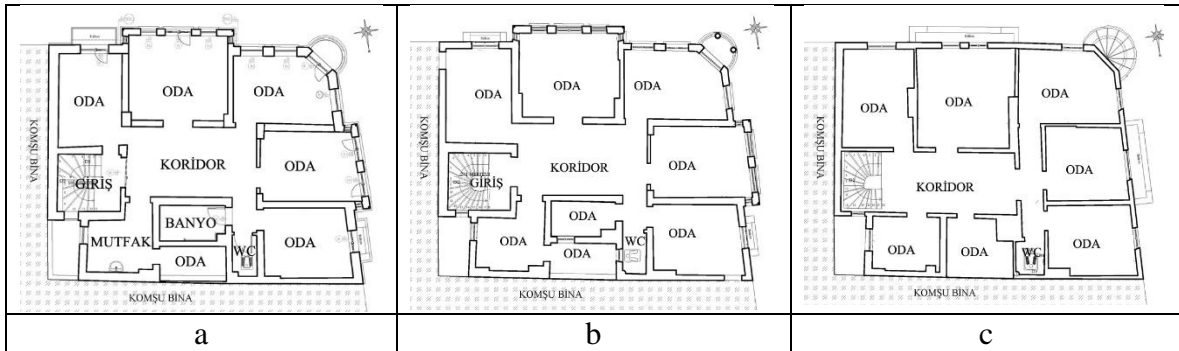
Teze konu olan İlhan Aydın Apartmanı'nda ise 5 kat bulunmaktadır ve bu bölüm kapsamında planlar incelenmiştir. Bodrum kat, tek bir dükkan olmakla birlikte iki odaya sahiptir. Odalara girilememiştir. Batı cepheden alüminyum kapılarla ulaşılmaktadır. Zemin kat, apartman girişi bölümü ile, dükkan bölümü olarak ikiye ayrılmıştır. Dükkan tek mekandır. Güney cepheden alüminyum doğramalı özgün olmayan kapılarla dükkana ulaşılmakta, iki basamak ile karşılaşılmaktadır. Batı cepheye açılan pencereler bu katta dükkan mahalinde yer alır. Apartman giriş bölümü ayrı bir kapıya sahiptir ve bağlı olduğu alanda depo yer almaktadır.

Şekil 5.3. Planlar (a) bodrum kat planı, (b) zemin kat planı

Dönemin diğer yapılarına benzer şekilde diğer katlarda merdivene açılan hol, tüm odalara dağılımı sağlamaktadır. Birinci kat ve ikinci kat planları birbirinin aynısıdır. Kuzey cepheye mutfak, kiler ve wc konumlandırılmış olup, banyo da üçlü ekibin hemen yanında yer almaktadır. Mevcut durumunda kullanım amaçları net okunamayan hale gelmiş olsa da Şekil 5.13te yer alan a planı üzerinden mutfak ve wc arasındaki odanın kiler olarak kullanıldığını restitüsyon araştırmaları sonucu tahmin etmek mümkündür. Tüm odalar ise açık cephelere bakmaktadır. İç mekanlar arası geçişte mimari eleman ikinci katta hiç bulunmamakla birlikte birinci katta sadece banyo ve wc ye giriş için özgün olmayan mdf kapılar ve daireye girişte bir çelik kapı mevcuttur.

Üçüncü kattaki hol ikiye bölünmüştür. Birbirine bağlı iki hole toplamda 7 oda, tuvalet bağlıdır. Kuzey cepheye bakan penceresiz odanın zeminindeki ahşap döşeme açık haldedir. Çıkımların üzerine güney ve batı cepheden balkonlara çıkılmaktadır. Batı cepheye bakan pencereler bu katta özgün değildir ve hiç kapı bulunmamaktadır.

Şekil 5.4. Planlar (a) birinci kat planı, (b) ikinci kat planı, (c) üçüncü kat planı

5.2.4. Yapım tekniği ve malzeme kullanımı

Osmanlı Dönemi'nde yenileşme hareketleri mimarideki etkisini biçimsel olmanın ötesinde malzeme boyutuna da taşımıştır. Endüstri Devrimi ile teknolojik gelişimin yapı malzemelerini etkilemesi Osmanlı'da 1840 yılından sonraki süreçte mimaride kendini göstermiştir. Batılılaşmanın ve onun getirdiği etkilerin ilk görüldüğü şehir olan İstanbul'da ahşap mimarinin yangınlara çözümsüz kalmasının kargir yapıların ortaya çıkmasında etkili olduğundan bahsetmiştik. (Bkz. 2.4.1. Bölüm) Bununla birlikte kargir yapıların o dönem için modern bir görünüm sağladığı düşünölmekte ve bu teknikle üretilen yapılar yasal düzenlemelerle halka benimsetilmeye çalışılmaktadır (Yergün, 2008).

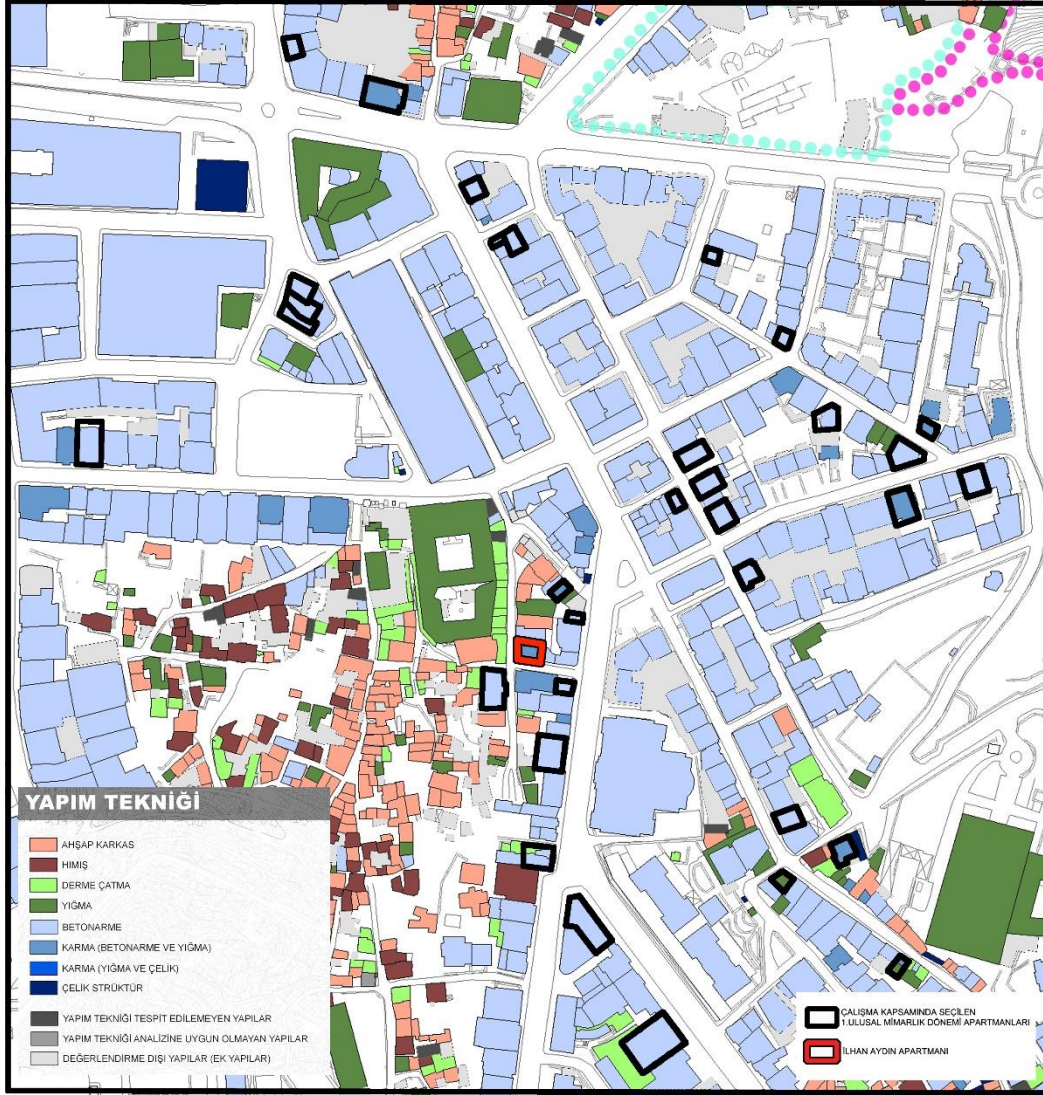
Çağdaş malzeme ve teknolojilerin Osmanlı'da görölmeye başlama ve gelişme durumunu Yergün; 1790'dan sonra geleneksel yapım tekniklerinin yeni kitle ve yapı türlerinde uygulanması, 1840'dan sonra düşey taşıyıcılarda, modern ölçülü tuğla kullanımının başlaması, 1870'den sonra yatay taşıyıcılarda, volta(putrelli) döşeme kullanımının başlaması, 1900'den sonra düşey ve yatay taşıyıcılarda, çelik iskelet yapım teknolojisi kullanımının başlaması, 1905'ten sonra düşey ve yatay taşıyıcılarda, fer-beton yapım teknolojisi kullanımının başlaması, 1910'dan sonra düşey ve yatay taşıyıcılarda, beton iskelet yapım teknolojisi kullanımının başlaması" şeklinde özetlemektedir (Yergün, 2008).

Ankara'ya gelindiğinde Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi'ne ait Etnografya Müzesi, Türk Ocağı gibi kargir yapıların bazı kemerlerinde ilk betonarme izleri görölmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ithal olması, ülkedeki üretim yerlerinin sınırlı olması ve nakliye masraflarının dikkate alınır boyutlarda olması sebebiyle çimento ve demir, özel inşaatlar için pahalı ve lüks malzeme olarak görölmektedir. Bu nedenle yeni malzeme genellikle kamu yapılarında kullanılmakta ve dönemin yapı üretimini çoğunlukla kargir yapılar oluşturmaktadır. Cumhuriyet ile sanayiye teşvik için atılan adımlar Ankara için de ilerleyen seneler de üretim tekniklerinde değişimin önünü açacaktır (Özgüven & Cantürk, 2019).

Tez kapsamında seçilen bölgede özel yatırımların hakim olduğundan 2.bölümde bahsetmiştik. Çağdaş malzemelerin ve biçimlerin mimariye yansması yeni yapı tipi olan apartmanlarda önemli bir yere sahiptir. KUDEB arşivinde yer alan analizde (Harita 3.6) çalışma kapsamında seçilen yapıların iki tanesinin yığma yapı olduğü, altı tanesinin

betonarme+yığıma yapı olarak görüldüğü, geri kalanının ise betonarme olarak belirlendiği görülmüştür. Ankara Anafartalar Caddesi ve Çevresindeki Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları (Özcan, 2002), An architectural and historical survey on the development of the 'apartment building' in Ankara, 1923-1950(Nalbantoğlu, 1981), A Study on Anafartalar Street-Ankara and a group of apartment houses defining it as a problem of conservation (Kefu, 2001), A Survey on plan typologies in apartment blocks: the case of Necatibey Neighbourhood, Ankara (1920s-1960s)(Aydın, 2017) isimli tezlerde yapı özelinde incelemeler dikkate alındığında Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi apartmanlarının yapım tekniği ve malzemeler ile ilgili verilerinde çelişkiler görülmüştür.

Dönem incelemesi olarak bakıldığında ve kaynaklar kıyaslandığında betonarme yapımın 1920-30 yılları arasında bölgeye hakim olacak düzeyde ilerlediği düşünülmemekle beraber elde edilen bilgiler ışığında karşılaştırmalı çalışma tabloları elde edilmiştir. Çalışma kapsamında tespiti yapılan apartmanların çoğunda yapım tekniği olarak yığıma sistemin; malzeme olarak ise taş veya tuğlanın tercih edildiği görülmüştür. Bazılarında betonarme iskelete(Susam Sok. No:7, Hükümet Cad. No:4 vs.), bazılarında sonradan eklenmiş ahşap katlara rastlanmaktadır. Ahşap iskelete sahip olan katlar, bağdadi yöntem ile kaplanmış veya tuğla, kerpiç dolgu ile tamamlanmış olarak yapılar içinde çeşitlenmektedir. Farklı yapım tekniklerini dönem içerisindeki yapılarda gözlemlemek mümkündür.

Harita 5.5. Ulus Tarihi Kent Merkezi Yapım Tekniği Analizi (KUDEB arşivinden elde edilen analizler yazar tarafından düzenlenmiştir.)

İlhan Aydın Apartmanı ise malzeme olarak bir hayli çeşitli bir yapıya sahiptir. Dükkanların bulunduğu ilk iki kat(bodrum-zemin) dış duvarları yığma taştan oluşmaktadır. Birinci ve ikinci kat tuğla yığma görülse de aralarda güncel malzeme ile tuğla ve gazbetondan duvarlar örüldüğü gözlenmiştir. Üçüncü kat ise tamamen ahşap karkas sistemle yükseltilmiş, bağdadi tekniğiyle de duvarların kaplandığı farklı bir malzemeye tanık olmuştur. Balkon ve çıkma döşemelerinde, merdivenlerde betonarme izleri görülmektedir. Döşeme üzeri mozaik beton, tavanlar da sıva+boya gözlenmektedir. Yapının iç iskeletinde kolonlar ve kirişlerin görülmesi dönemsel inceleme kapsamında karma bir yapı ile betonarme+yığma sistem tercih edildiği söylenebilir. Bu durumda döşemelerin de ilk haliyle betonarmeye uygun üretildiği söylenebilir.

5.2.5. Cephe özellikleri/elemanları

Milli Mimari Rönesans veya Neoklasik Türk üslubu adıyla anılan Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Meşrutiyet sonrasına tarihlendirilmektedir. Osmanlı-islam referanslarına başvurularak yapılan mimari biçimlenmeler, Meşrutiyet sonrası yerini Selçuklu ve Klasik Osmanlı'dan aktarılan öğeler ve süslemelere bırakarak milliyetçi ve canlandırmacı bir tavır sergilemiştir (Hasol, 2021). Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi'nin milli değerlere referans vermesi açısından örneklediği mimari izleri takip edebilmek en çok cephelerde mümkün olmaktadır. Geniş saçaklar, çıkma, kubbe, sivri kemer, çini kaplamalar, mukarnaslı başlık, sütun gibi mimari öğeler dönemin öne çıkan özelliklerindedir (Hasol, 2021). Yapılar genellikle simetrik olarak düzenlenmiş, katlar Batı mimarlığına benzer biçimde kornişlerle ayrılmış, giriş bölümleri ve köşeler kulemsi bir görünüme sahip çıkıntılar halinde vücut bulmuş, Osmanlı taç kapıları örnek alınmıştır (Durukan Kopuz, 2016). Mermer sütunların mukarnaslı ve baklavalı başlıkları, çini motifleri yine bu döneme ait özelliklerdendir (Sözen, 1984). İç mekanlarda süslemeler genellikle giriş hollerinde yer almaktadır. Rönesans etkisi olduğu düşünülen ön cephelerin daha süslü görünmesi de yine bu dönemde açığa çıkmıştır (Aslanoğlu, 2001). Dönem özellikleri bağlamında eklektik bir üslup olduğuna ve yapılar arası işlev farkının anlaşılmadığı doğrultusunda eleştiriler yer almaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen yapılara ilişkin gözlemsel veriler aşağıda alt başlıklar ile değerlendirilmiş, tez konusu apartmanın durumundan detaylı bir şekilde bahsedilmiştir. Kemer biçimleri, taç kapı, süslemeler dönem ifadesi olarak önemli rol oynamaktadır. Çoğunluğun bitişik nizam konumlanması sebebiyle bir veya köşe parseller için iki cephe sokaktan gözlenebilen süslü cephelerdir. Sokaktan veya caddeden izlenemeyen cephelerde daha sade elemanlar tercih edilmiştir. Ana cepheler kendi içerisinde bir simetriye sahip olmakla beraber çıkmaları tam ortaya konumlandırarak bu vurguyu güçlendirmektedir.

İlhan Aydın Apartmanı'nın iki cephesi ile sokaktan gözlenebilmektedir. Pahlanmış köşesinde kuleyi andıran yuvarlak balkonları bulunmaktadır. Cepheler çıkmayı tam ortaya alarak simetrik bir düzen ile kurgulanmıştır.

Pencere-kapı açıklıkları

Anafartalar Caddesi ve çevresinde belirlenen döneme ait yapıların hepsinde dikdörtgen açıklıklar görülebilmektedir. Zemin kat çoğunlukla ticari olarak hizmet etmesi sebebiyle büyük dikdörtgen biçimli camekanlar bulunmaktadır. Apartman girişi olan bölümlerde birkaçında kemerli kapı(Anafartalar Cad. No.68, Işıklar Cad. No:27) ve birinde(Konya Sok. No:29) taç kapıya rastlanmıştır. Genellikle yapı yüksekliği ve kat sayısı çoğaldıkça pencere-kapı açıklıkları çeşitlenmiştir. İkinci kattan sonrasında basık kemerli, yuvarlak kemerli, sivri kemerli veya kenarları yumuşatılmış dikdörtgen açıklıklar görülmektedir. Cephe genişliğine de bağlı olarak yapıların büyük kısmında üçlü pencere ve ikili pencere düzeni oluşturulmuştur.

Resim 5.2. Pencere-Kapı Örnekleri (a)(b)(c)(d)(e)

İlhan Aydın Apartmanı'nda bodrum ve zemindeki ticari fonksiyonlu katlar dikdörtgen büyük açıklıklara ve camekanlara sahiptir. Zemin kattaki apartman giriş kapısı ise üst köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen bir açıklığa sahiptir. Birinci kattaki tüm pencere ve kapılar dikdörtgen biçime sahipken ikinci katta hem dikdörtgen hem üst köşesi yuvarlatılmış dikdörtgen ile pencere ve kapılar görülmektedir. Üçüncü katta yeni bir şekil görülmektedir. Güney cephede balkona açılan kapı ve pencere basık kemere sahiptir. Diğer açıklıklar dikdörtgendir.

Çıkma

Dönem yapılarının hepsinde görülebilen en önemli elemanlardan biri çıkmalardır. Çoğunluğu cephenin ortasında konumlanmıştır. Dikdörtgen, yarım daire, yamuk veya yuvarlak köşeli dikdörtgen biçimli çıkmalar görülmektedir. Köşe parselde yer alan bazı yapılarda tam köşede dairesel biçimli bir çıkma yükselmektedir. Bunların büyük kısmı bir

kubbe/soğan kubbe ile sonlanarak bir kuleye dönüşmüştür. Biri(Alataş Sok. No:1) yapının üst örtüsüyle birleşen bir çatıya sahiptir. Biri(Altan Sok. No:6) de pahlı köşesinde yer alan yuvarlak balkonun sütunlu birleşimi ile dönem mimarisindeki kule elemanına gönderme yaparak kendi üst örtüsüyle varlığını sürdürmektedir. Yapıların bir bölümünde çıkmalar konsollara oturmadan ayakta durmaktadır. Kule ve yarım daire biçimli çıkmalar ise çeyrek küre konsollara sahiptir. Geriye kalan çıkmalardan biri(Işıklar Cad. No:27) prizma üzerine, biri(Anafartalar Cad. No:42) diyagonal konsol üzerine, diğerleri de S formlu konsollar üzerine oturmaktadır. Konsolların çoğu sade olmakla birlikte bitkisel veya çini süslemeye sahip olanları da bulunmaktadır.

Resim 5.3. Çıkma Örnekleri (a)(b)(c)(d)

Tez konumuz olan İlhan Aydın Apartmanı'nda ise çıkmalar güney ve batı cephede bulunmaktadır. Dikdörtgen biçimli çıkma birinci kattan başlamakta, ikinci katta devam etmekte, üçüncü katta balkona dönüşmektedir. Cephenin tam ortasında bulunmaktadır. Yan cephelerinde boyuna uzun, ince pencereler vardır. Çıkmalar süslenmiş üçgen kalın konsollar üzerine oturur.

Balkon

Dönem yapılarında balkonlar genellikle çıkma üzerinde tercih edilmiş ve dolayısıyla çıkmanın formunda(dikdörtgen, yarım daire, yamuk) devam etmiştir. Bu şekilde görülen balkonların hepsi beton duvar ile tamamlanmış ve çıkmanın devamı sağlanmış, bazılarında betonda delikli bir yüzey ve desen oluşturularak cepheye hareketlilik katılmıştır.

Çıkma üzerinde bulunmayan serbest balkonların çoğunluğu dikdörtgen olmakla birlikte yuvarlak, yamuk veya üçgen olarak da görülebilmektedir. Bu balkonların bazıları beton

malzeme ile korkuluklarını yükseltse de metal korkuluklar da azınsanmayacak düzeydedir. Beton korkuluklar, desenli delikli bir yüzeye sahip değilse kabartmalı bitkisel süslemeler, çökertmeler görülebilmektedir. Balkon bazı yapılarda konsola ihtiyaç duymazken, diğerlerinde biçimine göre S konsol, çeyrek küre, piramit biçimli konsollar olarak çeşitlenebilmektedir.

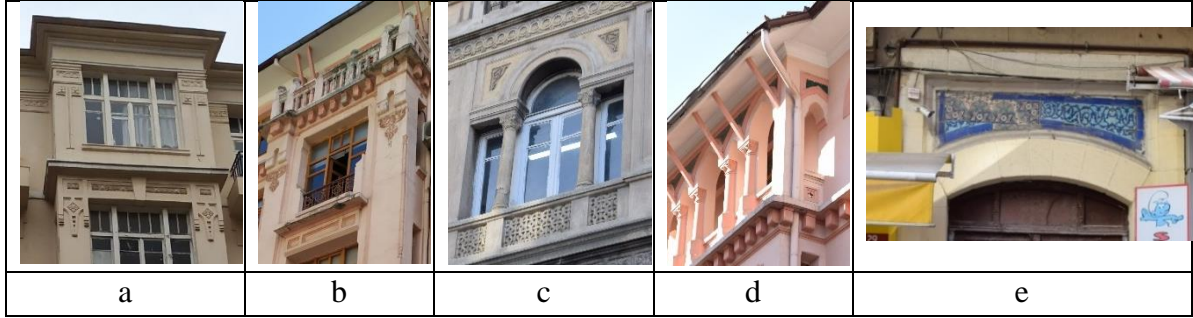
Resim 5.4: Balkon Örnekleri (a)(b)(c)(d)(e)

İlhan Aydın Apartmanı pahlanmış köşesinde yapının belki de en önemli ve belirgin özelliği olan, dönem yapılarındaki kuleye referans vererek tasarlanmış yuvarlak bir balkona sahiptir. Bu balkon birinci ve ikinci katta devam etmektedir. İkinci katta sütunlar ile desteklenen bir ahşap üst örtüye sahiptir. Bunların dışında güney ve batı cephede bitişik nizamdan ötürü cephenin bitişindeki yapıyla temas ettiği odalara açılan dikdörtgen beton balkonları vardır. Bu balkonlar yine birinci ve ikinci katta bulunmaktadır fakat güney cephenin birinci kattaki balkonunun korkuluk duvarı yıkılmış olsa gerek ki zemin betonu uzatılmış ve demir korkuluklar ile desteklenmiştir. Diğer bir çeşit balkon ise çıkmaların üzerinde bulunan, çıkmanın biçiminin devam ettiği dikdörtgen balkonlardır. Tüm beton duvarlı korkuluğa sahip balkonların üzerinde süsleme unsuru olan çökertmeler mevcuttur. Dikdörtgen oda balkonlarının yanlarında s biçimli yükselmiş profiller vardır. Balkonları taşıyan konsol veya profil görülmemektedir.

Süsleme

İncelenen yapılardan üçünde sütun ve bunun dışında bazı yapılarda da süsleme ögesi gibi görünen sütunceler bulunmaktadır. Hemen hepsinde rastlanan sade veya profilli silmeler çoğunlukla kat hizalarını belirlerken kullanılmıştır. Yapıların çoğunda çökertme bir süsleme unsuru olarak mevcuttur. Pencere altı, beton balkon korkuluğu yüzeyi gibi farklı noktalarda karşılaşılabilir çeşitli formlarda görülebilmektedir. Sadece kat pencerelerini de

birbirine bağlayan dikine bir çökertme de cephe hareketliliği için bu dönemde apartman yapılarında kullanılan bir özelliktir. Çalışma kapsamındaki yapılarda sarkıt motifli, yıldız motifli, bitkisel desenli, zincir görünümlü, baklava dizilerinden oluşan birçok çeşitte kabartma süsleme ve kabara bulunmaktadır. Ayrıca bazı yapılarda çini süslemelere de rastlanmaktadır.

Resim 5.5. Süsleme Örnekleri (a)(b)(c)(d)(e)

İlhan Aydın Apartmanı'nda ikinci kattaki yuvarlak balkonun üst örtüsünü başlıklı sütunlar taşımaktadır. İki ve üçüncü katta her bir pencere altında, balkon duvarlarının ve yan duvarlarının üzerinde çökertme süslemesine sahiptir. Çökertmelerin hemen altında denizliz görünümlü profiller vardır. Birinci kat başlangıcında, kat çizgisini belli eden bir silme bulunmaktadır. Birinci kat pencerelerinde denizlik altında konsol görünümlü küçük profilli destekler yer almaktadır. Çatı saçağında görünen ahşaplar kıvrımlı seçilmiştir. Çıkmaların köşelerinde pencere ile aynı yüksekliğe sahip altı üstü kıvrımlı pahlanmış girintiler görülür. Çıkmaları taşıyan konsollar özgün şekillere sahiptir. Zemin katta dükkanların pencerelerinin bittiği noktada iki cephede de metal bir plaka üzerinde bitkisel süslemeler bulunmaktadır. Batı cephede çıkmanın hemen altında özgün olduğu düşünülen bir bitkisel süsleme ile kıvrımlanmış demir elemana bağlı lamba mevcuttur. Güney cephe üçüncü katta pencere ve kapının belli bir mesafe üzerinden sıva kalınlığı verilerek süsleme niteliğinde biçimsel vurgusu yapılmıştır.

Üst örtü

Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının üst örtüsünde kırma çatı görülmektedir. Geniş saçak genel olarak bir dönem özelliği olsa da apartmanların sadece bir bölümünde karşımıza çıkmaktadır. İncelenen yapıların hepsi kırma çatıya sahip olsa da büyük bölümü kalkan duvar taşımakta ve çatının bir bölümünün veya tamamının dışarı taşmasını

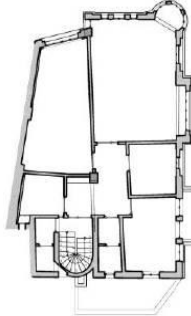

engellemektedir. Bu yapılarda dar saçak gözlemlemek daha olasıdır. Bazı yapılarda balkon üst örtüsü çatının devamı olarak kurgulanmıştır. Bir yapıda dairesel formlu balkon yine dairesel formlu bir ahşap çatı ile kapatılmıştır. Yapı köşesinde kuleye sahip olan yapılarda ise kubbe/soğan kubbe görülmektedir.

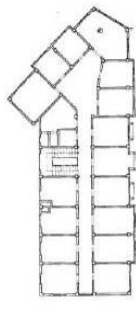

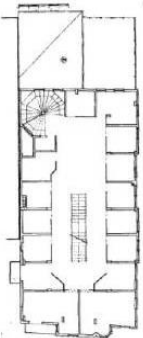

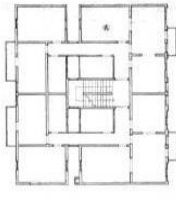

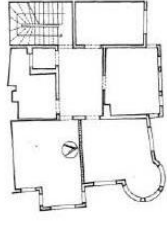

Resim 5.6: Üst Örtü Örnekleri(a)(b)(c)(d)

İlhan Aydın Apartmanı'nda kırma çatı bulunmaktadır. Çatı dar saçaklı olmakla birlikte saçakta gözlenen ahşaplar kıvrımlı oyulmuştur. Pahlı köşede bir kırılma daha yapılarak saçak genişliği tüm cephelerde aynı mesafede görülmektedir. Ahşap direkler üzerine oturmakta ve marsilya kiremit ile kaplanmış durumdadır. Yuvarlak balkonlu pahlı köşe için balkonu örten daire biçimli bir üst örtü daha mevcuttur. Bu örtü ahşap destekler üzerine sac kaplama ile inşa edilmiştir.

Çizelge 5.1. Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM MALZEME	CEPHE ÖZELLİKLERİ/ELEMANLARI											
								Tek Yapı/ Apartman	Kat Sayısı		pencere-kapı ağırlıkları	pencere özel form	çıkma	kule	pahl/ yuv. köşe	balkon	balkon korulukları	süsleme	üst örtü			
1	Posta caddesi, no:15	1927 (kitabe)	konut+ ticaret	TİCARETHANE				apartman	4	Yığma	dikdörtgen	x	üçlü pencere	1-3 kat arası	x	x	x	dikdörtgen	x	metal	2-3.kat yoğun kabartma	kurma çatı
2	Alsancak sokak no:15	1920 başı	konut+ ticaret	DÜKKAN+BOŞ				erzurum otel	5	betonarme	dikdörtgen		üçlü pencere	2-4 kat arası	2-4. kat	√		dikdörtgen	metal + beton duvar	gökertme + kabara	kurma çatı + soğan kubbe	
3	Susam sokak no:5	1920 başı	konut+ ticaret	DÜKKAN+BOŞ				apartman	5	Yığma/tuğla	dikdörtgen		x	2-4 kat arası	x	x	x	Yamuk(çıkma üzeri)	beton duvar	kabartma	kurma çatı	
4	Susam sokak no:7	1920ler	konut	DÜKKAN+BOŞ				apartman	4	betonarme	dikdörtgen			2-3 kat	x	x	x	x	metal koruluk			

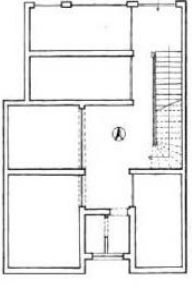

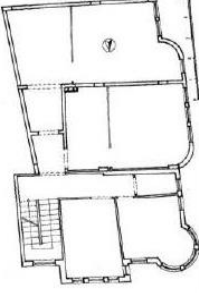

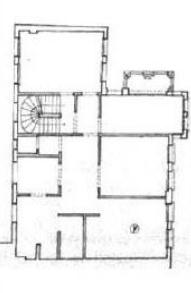

Çizelge 5.1. (Devam) Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM TEKNİĞİ/ MALZEME	CEPHE ÖZELLİKLERİ/ELEMANLARI									
								Tek Yapı/ Aptarman	Kat Sayısı		pençere-kapı ağıklıkları	pençere özel form	çıkma	kule	pahlı/ yuv. köşe	balcon	balcon korulukları	süsleme	üst örtü	
9	Anafatarlar cad no:62	1927	otel	İŞHANI				apartman	5	Yığılma taş	dikdörtgen+yuvarlak kemere+sivri kemere	ikiiz pençere+ üçlü pençere	3-4.kat	x	√	√	dikdörtgen	beton duvar	bitkisel kabartma + çim + silme	kalkan duvar+ kırma çatı
10	Anafatarlar cad no:60		konut	DÜKKAN+BOŞ				apartman	4+4	Yığılma+betonarme	dikdörtgen	x	1-2.kat	√	x	dikdörtgen	metal	sade	kırma çatı + soğan kubbe	
11	Anafatarlar cad no:50	1927	konut	İŞHANI				apartman	1+4	Yığılma+betonarme	dikdörtgen+sivri kemere	üçlü pençere	x	x	x	dikdörtgen	metal	bitkisel kabartma + çim + silme	kırma çatı	
12	Anafatarlar cad no:42	1925	konut	DÜKKAN+ DEPO				apartman	5	Yığılma+betonarme	dikdörtgen + basık kemere	üçlü pençere	2-3.kat	√	x	dikdörtgen	beton duvar	silmelet+ kabara + kabartma	kalkan duvar+ kırma çatı + soğan kubbe	

Çizelge 5.1. (Devam) Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM TEKNİĞİ/ MAT. ZEMME	CEPHE ÖZELLİKLERİ/ELEMANLARI								
								Tek Yapı/ Apartman	Kat Sayısı		pencere- kapı ağırlıkları	pencere özel form	çıkma	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korkulukları	süsleme	üst örtü
13	Anafatılar cad no:36	1920'ler	konut	DÜKKAN				ticarethane	3	Yığılma	pencere- kapı ağırlıkları: dikdörtgen + yuv. kenner	pencere özel form: x	çıkma: 1.kat	kule: x	pahlı/ yuv. köşe: x	balkon: yarım daire	balkon korkulukları: metal	süsleme: silme+ gökerte	üst örtü: kalkan duvar+ kırma çatı
14	Anafatılar cad no:27	1920'ler	konut+ ticaret	KARU KULLANIM				apartman	4	Yığılma tuğla	dikdörtgen+ sivri kenner	pencere özel form: x	çıkma: x	kule: x	pahlı/ yuv. köşe: x	balkon: x	balkon korkulukları: silme+ gökerte+ kabartma	süsleme: kırma çatı	üst örtü: kırma çatı
15	Anafatılar cad no:21	1920'ler	konut+ ticaret	İŞHANI				apartman + işhanı	5	betonarme	dikdörtgen + yuv. kenner + sivri kenner	pencere özel form: üçlü pencere	çıkma: 2-5.kat	kule: x	pahlı/ yuv. köşe: x	balkon: dikdörtgen+ beşgen	balkon korkulukları: metal+beton duvar	süsleme: birikisel kabartma+	üst örtü: kırma çatı + geniş saçak
16	Hükümet cad no:4	1920-27	konut	OTEL				konut	6	betonarme	dikdörtgen + yuv. kenner + basık kenner	pencere özel form: x	çıkma: 2-5.kat	kule: x	pahlı/ yuv. köşe: x	balkon: yarım daire + dikdörtgen	balkon korkulukları: metal+beton duvar	süsleme: silme+ kabartma	üst örtü: kalkan duvar+ kırma çatı

Çizelge 5.1. (Devam) Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM TEKNİĞİ/ MALZEME	pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkama	kule	pah/ yuv. köşe	balcon	balcon	korulukları	süsleme	üst örtü
								Tek Yapı/ Apartman	Kat Sayısı											
17	Hekimler sok no:4	1927 öncesi	konut+ ticaret	DÜKKAN+ DEPO/BOŞ?				apartman	5	Yığına taş	dikdörtgen+sviri kemer+yuv. Kemer	üçlü pencere	2-5.kat	X	X	X	dikdörtgen	beton duvar	silme+ çökertme+ çini kabartma+ çini	kalkan duvar+ kırma çati
18	Hekimler sok no:2	1927 sonrası	konut+ ticaret	DÜKKAN+ALLE HEKİMİ+BOŞ				apartman	6	Yığına taş	dikdörtgen +yuv. kemner	üçlü pencere	4-6.kat	√	√		dikdörtgen	beton duvar	silme + çökertme	kalkan duvar+ kırma çati + sogan kubbe
19	Konya sokak no:25	1920ler	konut	TİCARETHANE				apartman	3	betonarme	dikdörtgen	üçlü pencere	1-2.kat	X	X	X	dikdörtgen	metal		kırma çati+ geniş saçak
20	Konya sok no:29	1924 (kirişbe)	konut	DÜKKAN+BOŞ				apartman	3	Yığına taş+tuğla	dikdörtgen+sviri kemner+ basık kemner	X	1-2.kat	X	X	X	dikdörtgen	beton duvar	çöktürme+ silme + çini+ saçak altı işleme	kırma çati

Çizelge 5.1. (Devam) Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM TEKNİĞİ/ MALZEME	CEPHE ÖZELLİKLERİ/ELEMANLARI									
								Tek Yapı/ Apartman	Kat Sayısı		pencere- kapı ağıklıkları	pençere özel form	gıkma	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korulukları	süsleme	üst örtü	
21	Konya sok no:26 mevsim sok no:8	1920 sonları	konut+ ticaret	DÜKKAN+ DEPO				apartman	5	yığma tuğla	dikdörtgen	üçlü pencere	2-5.kat	x	x	x	yarım daire	beton duvar	silmeler	kalkan duvar+ kırma çatı
22	Konya sok no:21	1920 başı	konut	DÜKKAN+BOŞ				tek yapı	3	yığma	dikdörtgen	x	1.kat	x	x	x	x	x	gökertme+ kabartma +silme	kırma çatı
23	Konya sok. no:19	1920ler	konut	İŞHANI				işhanı	5	yığma	dikdörtgen+yuvarlak kenar +sırtı kenar	ikiz pencere+ üçlü	1-3.kat	x	x	x	x	beton duvar	birdikisel, sarnal rumu, palmel kabartma	kalkan duvar+ kırma çatı
24	Karaman (Kastamonu) sok. no:4	1920 başı	konut	DÜKKAN+ DEPO				tek yapı	3	yığma	dikdörtgen	üçlü pencere	2.kat	x	x	x	x	x	silme + gökerte	kırma çatı

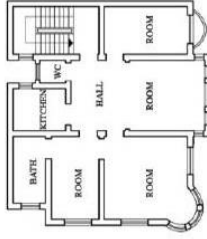

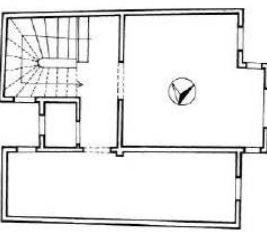

Çizelge 5.1. (Devam) Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM TEKNİĞİ/ MAL ZEMME	CEPHE ÖZELLİKLERİ/ELEMANLARI								
								Tek Yapı/ Apartman	Kat Sayısı		pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkama	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korkulukları	süsleme	üst örtü
25	Çıkrıkcılar sok. no:19	1920'ler	konut	TİCARETHANE				apartman	1+5	betonarme	pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkama	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korkulukları	süsleme	üst örtü
26	Çıkrıkcılar sok. no:68	1920 başı	konut	DÜKKAN+ DEPO				apartman	3	yığına	pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkama	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korkulukları	süsleme	üst örtü
27	Çıkrıkcılar sok. no:84	1920'ler	konut	DÜKKAN+ DEPO				tek yapı	3	kargir yığına	pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkama	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korkulukları	süsleme	üst örtü
28	İşıklar cad no:27	1930	apartman	BOŞ				apartman	5	betonarme	pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkama	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korkulukları	süsleme	üst örtü

Çizelge 5.1. (Devam) Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM TEKNİĞİ/ MAL ZEME	CEPHE ÖZELLİKLERİ/ELEMANLARI									
								Tek Yapı/ Apartman	Kat Sayısı		pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkma	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon korulukları	süsleme	üst örtü	
29	İşıklar cad no:22	1920 orta	konut+ ticaret	İŞHANI				apartman	6	yığma taş	dikdörtgen+ basık kemer+ yuvarlak kemer	iki pencere+ üçüz pencere	2-5.kat	x	x	x	dikdörtgen (çıkma üzeri)	metal+ beton duvar	bitkisel kabartma+ silme+ sütun	kalkın duvar+ kırma çatı
30	İşıklar cad no:16	1920ler	konut	BOŞKAMU				apartman	5	yığma	dikdörtgen+yuvarlak kemer + sivri kemer	x	1-3.kat	x	x	x	dikdörtgen	beton duvar	çökerten+ sınıt+ sütun+ çini kaplama	kırma çatı
31	Kocalar sok. no:5	1920ler	konut	BOŞ				apartman	3	yığma	dikdörtgen+sivri kemer	x	1-2.kat	x	x	√	dikdörtgen	metal	bitkisel kabartma	kalkın duvar+ kırma çatı
32	Alataş sok. no:21	1920 başı	konut	BOŞ				tek yapı	4	tuğla yığma	dikdörtgen+yuvarlak kemer + sivri kemer						dikdörtgen	metal	çökerten+ silme	kalkın duvar+ kırma çatı

Çizelge 5.1. (Devam) Karşılaştırmalı Çalışma

NO	KONUM	YAPIM TARİHİ	İLK İŞLEV	MEVCUT İŞLEV	YERLEŞİM	PLAN	GÖRÜNÜŞ	KÜTLE		YAPIM TEKNİĞİ/ MALZEME	CEPHE ÖZELLİKLERİ/ELEMANLARI											
								Tek Yapı/ Apartman	Kat Sayısı		pencere-kapı açıklıkları	pencere özel form	çıkma	kule	pahlı/ yuv. köşe	balkon	balkon	balkon korulukları	sistem	üst örtü		
33	Alataş sok. no:1	1926	apartman	TİCARETHANE				apartman	4	betonarme	dikdörtgen+ sivri kemer	X	X	1-3.kat	√	√	X	X	X	silme	kırma çatı	üst örtü
34	Niüfer sok. (gantacılar sok.) no:10	1920'ler	konut	DÜKKAN+ DEPO				apartman	3	yığıma	dikdörtgen+ sivri kemer	X	X	1-2.kat	X	X	X	X	X	bitkisel kabartma	kalkın duvar+ kırma çatı	üst örtü

5.3. Restitüsyon Analizi

Bu bölümde tüm veriler ışığında restitüsyon önerisi geliştirilmeden önce kaynaklardan elde edilen bilgiler sunulmuş ve sonrasında her bir restitüsyon müdahalesi görseller ile desteklenerek açıklanmıştır.

5.3.1. Kaynak kullanımı

Restitüsyon çizimi, çeşitli yöntemler ile toplanılan bilgi, belge ve veriler üzerinden yapılmıştır. Yapının mevcut halinde birçok değişim gözle görülebilir durumdadır. Özgünlüğünü yitirmiş her parçaya dair bilgi, bu bölümde güvenilirlik derecesi farklı olan kaynaklar ile tespit edilmiştir.

Kaynakların güvenilirlik derecesi;

- Yapıdaki izlerden tespit edilen bilgiler,
- Arşiv belgelerinden elde edilen bilgiler,
- Karşılaştırmalı çalışma ile elde edilen bilgiler,
- Sözlü kaynaklar,
- Mimari gereklilik sonucu tespit edilen bilgiler şeklinde sıralanabilir.

Yapıdaki izlerden tespit edilen bilgiler

Yerinde olan: Tespit ve belgeleme aşamasında(rölöve çizimleri) yerinde tespit edilenler

İzi olan, yapıdaki diğer örneklerden bilinenler: Birinci kat 101,102,103,104,105,106,110 nolu mahallerin özgün olmayan pencereleri, 110-109 nolu odalar arası geçiş kapısı, 301 nolu mahalın parça kaybına uğramış penceresi, 102 nolu odanın balkonu, 202-204 nolu odaların komşu yapıya bitişik duvarındaki açıklıklar

*İzi olmayan, yapıdaki diğer örneklerden bilinenler:*102-104 nolu odaların komşu yapıya bitişik duvarında kapalı bölümler, üst kattaki açıklıklar sebebiyle bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Arşiv belgelerinden elde edilen bilgiler

Yapılan araştırmalar sonucu Vakıflar Genel Müdürlüğü fotoğraf arşivinden Sulu Han'ın yıkılmadan önceki fotoğraflarına ulaşılmıştır. Suluhanın güneydoğu köşesinde yer alan İlhan Aydın Apartmanı 1956 tarihli fotoğrafta(Bkz. Resim 3.1) görülmüş ve tezin restitüsyon aşamasında arşiv belgeleri olarak nitelik kazanmıştır. Fotoğraf üzerinden tespit edilen; Altan Sokak'a bakan cephedeki mevcut yükseltinin o tarihte eğimli bir asfalt bir yol olduğu, üçüncü katın büyük bir bölümünün teras olduğu, terasa tek bir kapının açıldığı, terasın üzerinin çatı ile örtülü olduğu, çatının bu bölümde dört direk taşıdığı ve kırma çatının kırılma noktaları ve dolayısıyla yükseltisinin değiştiğidir.

Anafartalar bölgesi üzerine "A Study on Anafartalar Street-Ankara and a group of apartment houses defining it as a problem of conservation" tezi ile çalışmalar yapmış olan Gamze Kefu'ya ulaşılmış ve 1994 yılına ait yapıya dair görseller elde edilmiştir. İç mekan fotoğrafları aşağıda verilmiş olup, ait oldukları mahaller yazılmıştır.

Resim 5.7. 109 nolu oda tavanı

Resim 5.8. 109 nolu oda zemini (Gamze Kefu arşivi)

Resim 5.9. 206 nolu odanın tavanı

Resim 5.10. 206 nolu odanın balkon kapısı
(Gamze Kefu arşivi)

Resim 5.11. 108 veya 208 nolu banyo mahalinin zemini (Gamze Kefu arşivi)

Karşılaştırmalı çalışma ile elde edilen bilgiler

Tezin 5.2 bölümü kapsamında Ankara-Anafartalar Bölgesi alanında Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Apartmanlarının ortaya çıkışı ve tespit edilen yapıların mimari özellikleri değerlendirilmiştir. Bu kapsamda İlhan Aydın Apartmanı'nın özgün olmadığı düşünülen özellikleri, aynı dönemde inşa edilen yapıların benzer özellikleri ile tekrar değerlendirilmiştir. Yapı içerisinde yeri belli olan fakat boyut, biçim ve malzeme noktasında net bilgi bulunmayan elemanlar karşılaştırmalı çalışma ile elde edilen verilerle tamamlanmıştır.

Sözlü kaynaklar

Sözlü kaynaklar, yapı çevresindekiler, sobacılar çarşısında uzun yıllar çalışmış olan kişiler ve sahibinden elde edilen bilgiler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Güvenilirlik derecesi zayıf olan kaynaklardan biridir. Burada çok önemli olan ve değerlendirmeye alınan tek bilgi, mevcuttaki iki dükkânı ayıran katın aslında sonradan yapıldığı ve buranın geçmişte tek mekan olarak çalıştığıdır.

Mimari gereklilik

Bu bölümde yapının 1, 2 ve 3. katında iç mekanın tamamında kapısız bulunan açıklıklar, 209-305 nolu odaların komşu yapıya bitişik duvarlarının yerinde olmayışı üzerinden yaklaşmıştır.

5.3.2. Değerlendirme

İlhan Aydın Apartmanı, Ankara'nın başkent oluşu sonrası acil konut ihtiyacının doğmasıyla inşa edilen apartmanlardan biridir. Uzun dönem konut olarak kullanılsa da sözlü kaynaklardan bir dönem otel olduğu(Bünyan Otel?) bilgisi elde edilmiştir. Tescil fişinde mevcut kullanımına İşhanı bilgisi verilmesi sebebiyle 1980'lerde İşhanı olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Günümüzde tüm işlevlerini yitirmiş, alt katlar dükkan, üst katlar boş ve atıl durumdadır. Restitüsyonda konut olarak ele alınmıştır. Diğer dönem yapılarının planları incelendiğinde; mutfak, banyo ve wc, komşu yapıya bitişik duvara konumlandırıldığı görülmüştür. Bu nedenle 110 ve 210 nolu mahaller mutfak, 109

ve 209 nolu mahaller tek bağlantısının mutfak olması sebebiyle kiler, 108 ve 208 nolu mahaller banyo olarak yorumlanmıştır.

Sözlü kaynaklardan elde edilen bir diğer bilgi, mevcuttaki dükkan katlarının(bodrum kat, zemin kat) eskiden tek mekan olarak çalıştığı, sonradan araya bir asma kat yapıldığı yönündedir. Tescil fişinde yapının 4 kat olarak belirtilmesi bilgiyi doğrular niteliktedir. Restitüsyon çiziminde ara kat kaldırılarak projeye işlenmiştir.

Arşiv bilgileri olarak değerlendirdiğimiz yapıya ait 1956 tarihli fotoğraftan görüldüğü üzere, yapının güney cephesi önündeki Altan Sokak'ta yol yapıya bitişik eğimli biçimde yükselmektedir. Mevcuttaki dükkan önü yükselti kaldırılarak yapıda eğime uyumlu pencere boşlukları açılmıştır. Batı cephede görülen pencere düzeni(dükkan bölümü, bodrum/zemin kat), giriş aksının güney cephede de devam ettirilmesi sebebiyle üst pencereler küçük formda, alt pencerelerin araziye uyumlu küçülen biçimde (Resim 5.13deki gibi) diğer cephede tamamlanması uygun görülmüştür.

Resim 5.12. Zeminde kapıların kısalarak eğime uyumlu gitmesi

Resim 5.13. Pencere altı girişin cephelerde devamlılığı

Dükkan katlarındaki pencere ve kapıların, karşılaştırmalı çalışmalar sonucu demir malzemeden olduğu ve düz sade korkuluk benzeri elemanlarla tamamlandığı görülmüş ve İlhan Aydın Apartmanı'nın restitüsyon projesine de bu şekilde işlenmiştir.

Apartmanın giriş kapısının mevcut hali(Resim 5.14) ahşap görünümlü pvc olmakla beraber, tescil fişinde geçen "Kapının demiri yapıldığı dönemin özellikleri yansıtıyor." ibaresi bu kapının da demir malzemeden ve özgün olduğunu vurgulamaktadır. 1994 tarihli Gamze Kefu fotoğraf arşivinden edinilen görsele(Resim 5.15) göre kapının geçmişte daha

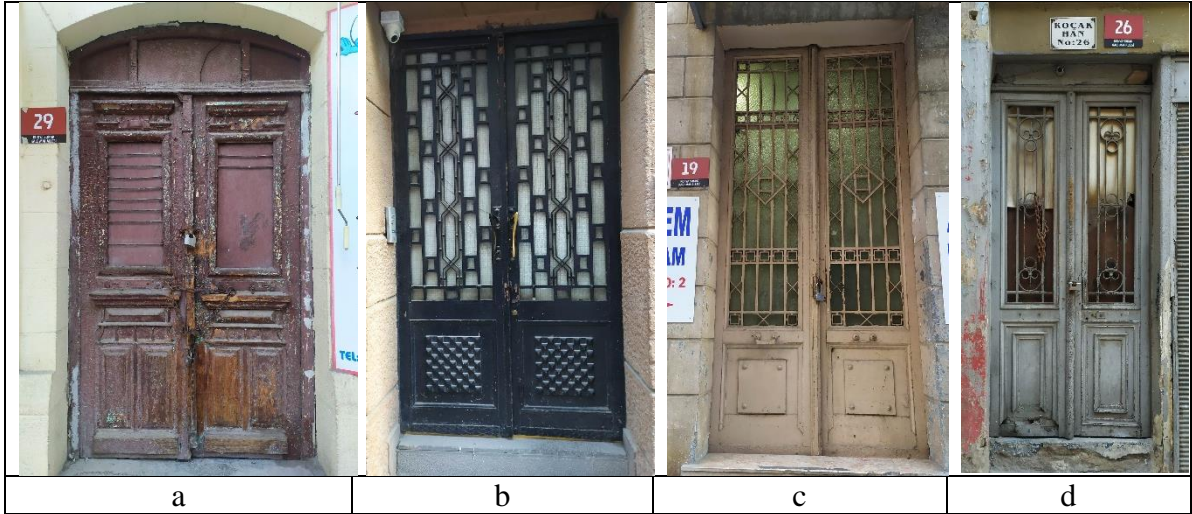
dar olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Dönem yapıları içerisindeki karşılaştırmalı çalışmada tespit edilen özgün kapıların(Resim 5.16) bazıları aşağıda verilmiştir. Restitüsyon çiziminde yapı girişi için demir olan kapılardan biri(Resim 7) seçilmiştir.

Resim 5.14. Mevcut kapı

Resim 5.15. 1994 tarihinde yapının giriş kapısı

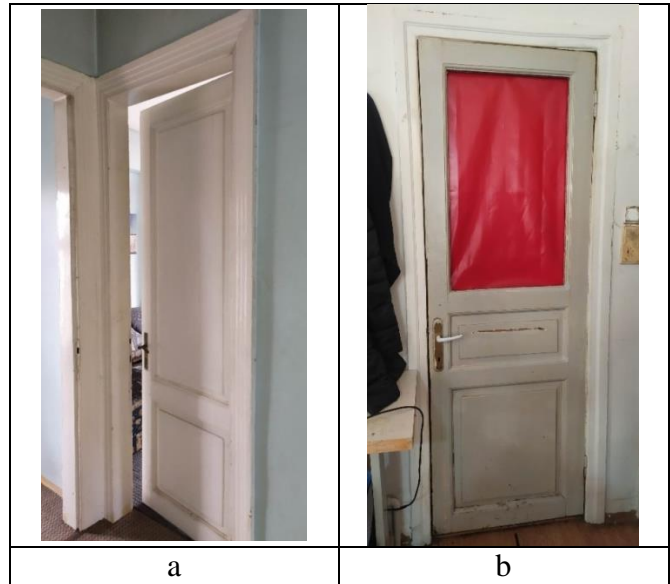
Resim 5.16. Karşılaştırmalı çalışma sonucu ulaşılan apartman giriş kapıları(a)(b)(c)(d)

Birinci katta cepheye bakan tüm pencere ve balkon kapıları beyaz pvc olarak mevcutta yerini almıştır. Özgün halinin değerlendirilmesinde bu noktada yapıdaki örnekler ele alınmış, ikinci katta aynı izdüşümdeki tüm pencere ve kapılar, birinci kata uyarlanmıştır. İç mekanda mutfak ve kiler bağlantı kapısı ise(109-110, 209-210) ikinci katta parçalı halde bulunan kapının(Resim 5.16(c)) tamamlanarak birinci kata da uyarlanması ile çizime yansıtılmıştır.

İç mekandaki tüm odalar arası bağlantı kapıları(üstteki örnek hariç) günümüze sadece birer boş açıklık halinde veya özgün olmayan mdf niteliksiz(107 ve 108 nolu mahallerde) kapı ile kapatılmış biçimde gelmiştir. Yapı içerisinde herhangi bir örneğe rastlanamaması bu noktada mimari gereklilik değerlendirmesine götürmektedir. Konya Sokak no:21 de yer alan kapı 2.35 m, Alataş sokak no:1 deki ise 2 m yüksekliğindedir. İlhan Aydın Apartmanı'nın mevcut kapı boşlukları göz önüne alındığında yüksekliğin 2.40 m olduğu ve Resim 10'daki kapıya daha yakın olduğu tespit edilmiştir. İç mekan kapıları olarak; kat yüksekliği yaklaşık 3.5 m olan katlarda(birinci ve ikinci) yüksekliği 2.40 olan biçimsel benzerlik gösteren kapılar, kat yüksekliği 2.7 m olan üçüncü katta ise 2 m yüksekliğinde kapı tercih edilmiştir. Kapı açıklığı geniş olan çıkmaya açılan odalarda(103,105,203,205) ise aynı yüksekliklerde çift kanatlı kapı uygun görülmüştür.

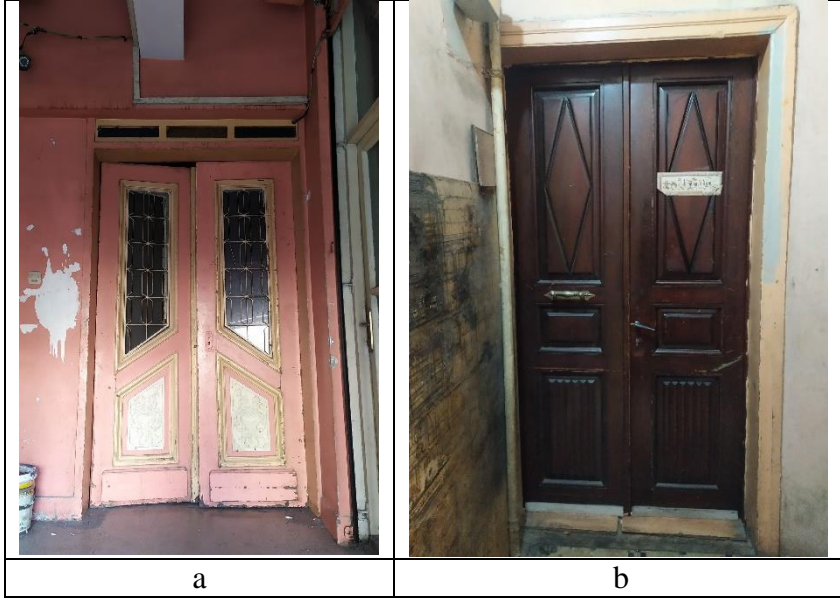

Resim 5.17. Tamamlanan iç kapı

Resim 5.18. İç kapı örnekleri(a)Konya Sok. No:21, (b)Alataş Sok. No:1

Karşılaştırmalı çalışma sonucu elde edilen veriler ile daire giriş kapılarının da yüksek ve çift kanatlı olduğu, bazılarının üzerinde sabit pencere bulunduğu gözlenmiştir. Restitüsyon çalışmasında iç mekan kapıları yüksekliğinin üzerine daire giriş kapısında sabit pencereler eklenmiştir.

Resim 5.19. Dış kapı örnekleri (a)Işıklar Cad No:22, (b)Alataş Sok. No:1

102 nolu mahalın mevcut balkonunun betonarme oluşu ve boyutları, yapının özgünüyle fazlasıyla uyumsuz olmakla birlikte, yapıdaki diğer izleri takip ederek özgün formun ve süslemelerin bu balkona da taşınması gerektiği düşünülmektedir.

202 ve 206 nolu mahalde komşu yapıya bitişik duvarda pencere büyüklüğündeki açıklıklar ve arşiv fotoğrafı değerlendirildiğinde, komşu parsellerin yapılarının eskiden daha geriden yükseldiği ve burada pencere açıklıkları olduğu anlaşılmaktadır. Boyutları itibarıyla Tip-p1 pencerenin bu açıklıklara uygun olacağı düşünülmektedir. Tüm plan düzleminde birbirini takip eden birinci ve ikinci kat, bu pencere açıklıkları için de 102 ve 106 nolu odalarda benzer özellik gösteriyor olarak değerlendirilip, birinci kattaki kapatılmış duvar bölümünde de aynı pencere açıklığının olduğu varsayılmıştır.

Arşiv belgeleri bölümünde bahsi geçen Gamze Kefu fotoğraf arşivinden elde edilen bilgiler doğrultusunda 109 nolu oda/kiler ile 108nolu banyo mahallerinin zeminlerinin karo ile kaplı olduğu görülmüştür. 109 nolu oda tavanı görseli, yapıda carbon fiber güçlendirme yapıldığı fikrini doğurmuştur. Yine aynı görselden 209 ve 308 nolu mahallerde komşu yapı ile bitişik duvarın 1994 yılında da mevcut olmadığı gözlenmiş, VGM'nin 1954 yılına ait görselinden yola çıkıldığında ise duvar yerine bu bölümün camekan ile kaplı olduğu tespit edilmiştir.

1956 tarihli fotoğraf incelendiğinde üçüncü katın büyük bir bölümünün teras olduğu, plan düzeninde önemli ölçüde değişiklik olduğu görülmüştür. Ön terasa tek bir kapıdan çıkılmaktadır. Mevcut plan kurgusu dikkate alındığında, üçüncü kattaki iki hol olması durumu, eski duvar sınırını göstermekte, ikinci holün bittiği noktada kapı terasa açılmaktadır. Fotoğrafın netlik düzeyi düşük olsa da mevcutta 310 nolu holün batı cephe duvarının devam edip köşesinin pahlanarak güney cephe duvarına birleştiği söylenebilmektedir. Teras yapının kendi çatısı ile örtülüdür ve teras kenarında korkuluk duvarlarının üzerinde 5 ayakla taşınmaktadır. Yine aynı fotoğrafta çatının kırılma yönünün ve noktalarının farklı olduğu, dolayısıyla eğimin ve yükseltisinin azaldığı gözlenmiştir. Mevcutta 308 ve 309 nolu odaların da açık olduğu yani teras olduğu gözlenmiştir. Üçüncü katta ön terasın kapatıldığı dönem eklenen pencereler ile 309 nolu odanın penceresinin aynı tipte olması aynı dönem kapatıldığını ve öncesinde teras kullanımını doğrulamaktadır. Bu terasın sınırlarını belirlerken 310 nolu holün batı cephesindeki duvarın tuğla ile örülü olması yardımcı olmuş, merdivenin ve korkuluklarının eskime oranına bakıldığında bu mahalın üzerinin kapalı olması gerektiği tespit edilmiştir. Güney cephe kabartma süslemesinin devamlılığı da 302 ve 303 nolu mahalın geçmişte kullanımda olduğunu anlamamızı sağlamış ve restitüsyon çalışmasında üçüncü kat planı bu veriler ışığında hazırlanmıştır.

6. RESTORASYON

İlhan Aydın Apartmanı'nın mevcut durumuna yapılacak tüm müdahaleler ve yeni kararlar bu başlık altında incelenmiştir. Öncelikle yeni işlevi üzerine değerlendirme yapılmış ve oluşan yeni mekanların kullanımları anlatılmış, yapıya dair müdahaleler alt başlıklar halinde detaylı bir şekilde verilmiş ve uygulamada izlenilmesi gereken aşamalar tespit edilmiştir.

6.1. Yaklaşım-Yeni İşlev

Ulus Tarihi Kent Merkezi'nin, tespit edilen Roma ve Bizans Uygarlığı'nın izleri, Anadolu Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ticari değeri, Cumhuriyet ile gelişen ulusal mimari akımların merkezi olması ve idari merkezin taşınmasıyla günden güne kaybettiği önemi görülmektedir. Anafartalar Bölgesi olarak seçilen tezin çalışma alanı da tam bu merkezde bulunmakta ve farklı dönemlere tarihlenen yapıları içermektedir. Bölgenin hemen yakınındaki Hamamönü'nün, Hacı Bayram Veli Cami ve onu çevreleyen alanın daha da yakınlaştıkça Anafartalar Bölgesi olarak tarifleyerek seçtiğimiz bölgenin hemen dibindeki Ankara Kalesi ve çevresinin yenilenme süreci ile dönüşümünün nitelikli bir çevre oluşması bağlamında nasıl etkilediği görünmektedir. Bu çevrenin tam ortasında kalmış çalışma alanımız, atıl ve niteliksiz ticari alan statüsüne idari merkezin taşınması ile zamanla yerleşmiştir. Çalışma kapsamında seçilen yapının, bölgenin en belirgin özelliği olan 1.Ulusal Mimarlık Dönemi apartmanlarından biri olması, onun restorasyonu ile başlayan bir canlandırmanın bölgeye yayılması beklenmektedir.

Harita 6.1. Ulus Bölgesi İnceleme

Bu noktada yapının restorasyonu yapılırken yeni işlev önerisinin Ulus'un dönüşümü sırasında kaybolan değerlerin izini sürmek, varolanı korumak, bölgenin asıl değerine dönmesini sağlamak için "Ulus Tarihi Araştırma Merkezi" olarak belirlenmesi uygun görülmüştür. Tüm araştırma ve geliştirme çalışmalarını bir noktada toplamak, ulusal ve uluslararası çapta bölgedeki tarihin açığa çıkarılmasında bir bütün oluşturmak, alana dair tüm araştırmacıları bir araya getirebilmek adına önem arz etmektedir.

6.2. Mekan Kullanımı

Ulus Tarihi Araştırma Merkezi olarak yeniden işlevlendirilen İlhan Aydın Apartmanı, beş kattan oluşmaktadır. Yapının bodrum katı ticari işlevini korurken, kalanı araştırma merkezine hizmet etmektedir. Bu kapsamda; sergi alanları, sergi deposu, çalışma odaları, arşiv, idari birim, konferans salonu, mutfak, şehirdışı veya yurtdışından gelen misafirler

için uzman konaklama odaları, atölye bölümleri ve kafeterya gibi çeşitli fonksiyonlar tercih edilmiştir.

-Bodrum kat mevcut durumda dükkan bölümü ve ölçüm için girilemeyen odaları dahil yapının geri kalanından bağımsız çalışmakta ve bu kata batı cepheden girilmektedir. Öneri restorasyon projesinde işlevini aynı özelliği ile devam ettirmesi planlanmaktadır.

-Zemin kat, mevcut durumunda dükkan bölümü ve apartman girişi olarak ikiye bölünmüş durumdadır ve bu kata ulaşım güney cepheden sağlanmaktadır. Yeni öneride iki mahal arasındaki duvarın güney bölümündeki ince ve sonradan örüldüğü tahmin edilme duvarın kaldırılarak birbirine bağlanması ve Ulus Tarihi Araştırma Merkezi'nin giriş katı olması düşünülmüştür. Cephenin tam ortasından bir giriş bölümü açılacak, sirkülasyon buradan başlayacaktır. Bu katta Ulus'un günümüze ulaşana kadar geçirdiği sürece dair bilgilerin yer aldığı sergi alanları yer alacaktır. Giriş bölümünden merdiven holüne geçilerek üst kata ulaşılabilir. Mevcutta Z03 depo görünen bölümün mekanik oda olarak değerlendirilmesi uygun görülmektedir.

-Birinci kat, kentlinin veya meraklısı olan kişilerin de bilgi sahibi olabileceği sergi alanlarının bulunduğu, araştırmaların sunulduğu müze niteliği taşıyan bir kat olarak belirlenmiştir. İdare bölümü de bu katta yer almaktadır. Mevcut durumun dışında WC olan koridor bölünmüş ve burası sergi depo, wc, uzman konaklama mahallerinin ayrıldığı bir parça oluşturmuştur.

-İkinci kat, araştırma katı olmakla beraber çalışma odalarına sahiptir. Katmanların izini sürmek, gelenekseli keşfetmek ve üretim yoluna çıkmak bu katta gerçekleşmektedir. Konferans salonu da etkileşim adına bu katta konumlandırılmıştır. Aktif hareketin ve çalışmanın bu katta olması mutfak ve arşive de bir oda ayrılmasını sağlamıştır. Arşiv, wc ve uzman konaklama, birinci kattaki gibi tek holden dağılmaktadır.

-Üçüncü kat, güney cepheye bakan iki büyük odanın birleşimiyle kafeteryaya dönüştürülmesi uygun görülmüştür. Restitüsyon ile tespit edilen üçüncü kat terası, günümüzde özgün haline döndürülerek kullanıma açılması planlanmaktadır. Kalan iki oda atölye olarak düşünülmüştür. Kent manzarası ve seyri açısından üçüncü yani en üst katın kafeye dönüşmesi kentliyi de yapıya çekerek, bilgi yayılımı ve paylaşım, araştırma konusunda katılımı artırmaya yönelik bir seçim olmuştur.

6.3. Müdahaleler

İlhan Aydın Apartmanı'nın restorasyonu boyunca izlenecek müdahale kararları bu bölümde; temizleme, sağlamlaştırma, bütünleme, yeniden yapım-yenileme ve çağdaş ek başlıkları ile sunulmuştur.

6.3.1. Temizleme

Bu işlemde yapının özgün olmayan veya zarar görmüş malzemelerden arınması sağlanacaktır. Yüzeyin ihtiyacına bağlı olarak fiziksel temizleme ve kimyasal temizleme olarak iki farklı yöntem seçilmiştir.

Fiziksel temizleme

Öncelikle yapının tüm katlarında görülen yeni görünümlü, kirlenmiş veya dökülmüş, nemlenmiş sıvalar kaldırılacak ve müdahale yöntemini belirlemek adına gerçek yüzeyin açığa çıkması sağlanacaktır.

Oda bölmeleri arasına yeni eklendiği görülebilen tuğla-gazbeton duvarlar sökülecektir.

Restitüsyonda 102 ve 106 nolu odada pencere açıklığı bulunduğu tahmin edilen duvarlar açığa çıktığında örülen malzeme özgün değilse kaldırılacaktır.

Merdivenlerdeki muşamba kaplama, bodrum kattaki zemin kaplama, birinci kattaki 104,107,108,109,110 nolu ve 208,210 nolu mahallerde zemin kaplama, 107,108,110 nolu ve 207,208 nolu mahallerin duvarlarında seramik kaplama; özgününe uygun müdahale için sökülecektir.

Birinci kattaki tüm özgün olmayan pencere ve kapılar ile 102 nolu odanın balkonu kaldırılacaktır.

Çatı döşemesinin doğal etkenler sonucu fazlasıyla eğimlenmiş ahşapları ve özgün formunu kaybetmiş çatısı sebebiyle, çatı döşemesi ve çatı tamamen kaldırılacaktır. Kule

biçimli yuvarlak balkonu örten sac kaplama da eskime ve aşınmadan dolayı yenilenmek amacıyla sökülecektir.

Restitüsyonda tespit edilen üçüncü katta 3 oda ve bir hol ile sonradan eklenmiş bölüm bütünüyle sökülecektir. Çıkan ahşaplar ve özgün malzeme var ise depolanacaktır.

Muhdes eklerden tüm yapının arınmasıyla ve tozlarının temizlenmesiyle beraber her malzemenin kendi özelinde temizliğine geçilecektir:

Kimyasal Temizleme

Yapının açığa çıkan taş ve tuğla malzemesindeki bozulmalara gerekli kimyasal temizleme işlemlerine uzmanlarınca yapılacak incelemeler sonucunda karar verilecektir.

Üçüncü kat duvarlarında görülen ahşaplardan fazlasıyla bozulma, erime ve aşınmaya uğramış olanlar ayıklanacak, kalanların yüzeyleri kazınarak temiz ahşaba ulaşılarak kimyasal temizleme malzemesi uygulanacak ve sonrasında koruyucu sürülecektir.

Metal malzemelere, merdiven ve pencere korkuluklarında ve özgün pencere-kapıların ikinci katmanında rastlanmıştır. Boyalı yüzeylerin soyulduğu görülmektedir. Kir, pastan arındırılması ve temiz bir yüzeye ulaşılması için burada kimyasal malzeme ile temizlik şarttır. Akabinde koruyucu malzemesi ve boyası sürülerek kullanılır hale getirilecektir.

6.3.2. Sağlamlştırma

Sağlamlştırma işlemi; taşıyıcı sistemin sağlamlştırılması ve malzemenin sağlamlştırılması olarak iki ana başlığa bölünmektedir (Ahunbay, 2017). Yapının taşıyıcı sistemi; yığma duvar ile çevrelenmiş betonarme iskelet olarak tanımlandığında malzemeyi korumanın da taşıyıcıyı korumak olduğu bütünleşik bir müdahale gibi değerlendirilebiliriz.

Öncelikle kolon-kiriş sisteminin görüldüğü yapı içerisinde uzmanlarınca hazırlanacak statik rapor ve analizler sonucu müdahaleye karar verilmesi gerekmektedir. Bu noktada kolon kiriş sayılarında artış veya kesit genişletme bir çözüm olabilmektedir.

Döşemelerdeki fazla eğimlenme mutlaka müdahaleye ihtiyaç duymakta bu konuda ilgili uzman görüşünce güçlendirme yapılması gerekmektedir. Yapının geçmiş tarihli görselinde bir mahalın tavanında carbon fiber güçlendirme olması muhtemel bir malzemeye rastlanmış ve diğer mahallere de benzer uygulamanın uygun olabileceği düşünülmüştür.

Yapının bodrum ve zemin katını çevreleyen taş duvarlarda ise sıvanın soyulması ile açığa çıkıp temizlenme işlemi uygulandığında tekrar kullanıma geçmeden önce sağlamlaştırma yapılmalıdır. Taşın cinsine bağlı olarak uygulama yöntemi ve malzemesi değişmektedir. Bu sebeple Ahunbay'ın deyişiyle "taşa püskürtülerek, fırça ile sürülerek veya vakumla uygulanan taş sağlamlaştırıcıların koruma kimyası ile uğraşan uzmanlar tarafından seçilmelidir."(Ahunbay, 2017). Tuğla duvarlar için de aynı uygulama ve analiz geçerlidir.

Taş duvarlarda tespit edilen açıklıklar, taş erimesi, bozulması kaynaklı veya sıva açılması kaynaklı olabilir. Bu noktada gerekli laboratuvar analizleri ile özgün harcının veya uygun enjeksiyon harcının tespit edilmesi ve uygulanması gerekmektedir.

Tuğla duvarlardaki açıklıklarda harç bölümü taşlarla benzer şekilde tekrar ederken, yenilenmesi gereken tuğlalar özgünü bulunarak yerine koyulmalı ve sağlam bir bütün oluşturmalıdır.

İşlemeli ahşap öğelere denk gelinemesi de üçüncü katın tüm duvarları, çatı döşemesi ve iskeleti, özgün tüm pencere-kapıların malzemesi ahşap olmakta beraber fazlasıyla yıpranma görülmektedir. Özgün pencere-kapılardaki ahşaplar tekrar kullanılamayacak düzeyde yıprandığı için onu bu bölümde ele almak mümkün değildir. Fakat üçüncü kat duvarları ile çatı malzemesindeki aşınmalar giderilebilecek düzeyde olup temizlenme sonrası koruyucu malzeme ile kaplanarak sağlamlaştırılması gerekmektedir.

6.3.3. Bütünleme

Yapının iç mekan kapılarının tamamının eksik olduğu görülmektedir. Ahunbay'ın "Bütünleme ancak gerçek yapısal verilere ya da belgelere dayandırıldığında kabul edilen bir uygulamadır." sözüyle hareket ederek tezin beşinci bölümünde yapılan restitüsyon çalışması ile bu açıklıklara özgününe uygun öneriler getirilmiştir. Restorasyon

aşamasında da özgün mimari elemanlara uygun olarak tamamlanması uygun görülmüştür. 101nolu merdiven holünün penceresi ve 110 nolu mahalın bahçe çıkış kapısı da yine bütünleme kapsamına alınmıştır.

Cephelerde çökertme süslemelerde, silmelerde, balkon duvarlarında, sıvalarda kopan eriyen ve aşınan parçalar mevcuttur. Sağlamlığını koruyanlara bütünleme işlemi uygulanacaktır.

6.3.4. Yeniden yapım-yenileme

Bodrum kat ile zemin kattaki tüm pencere ve kapıların özgünlüğünü kaybettiği açıkça görülmektedir. Bu noktada yine restitüsyondan referans alınarak iki katta da mevcut olan dükkan kapıları yenilenecektir. Bina giriş kapısı ise özgününe en yakın örnek olan bir kapının yeniden üretilmesi ile değiştirilecektir.

Birinci katın cepheye bakan tüm pencere ve kapıları niteliksiz durumdadır. Özgününün ikinci kattakiler ile aynı olduğu düşüncesi ile bu pencere-kapılar tamamıyla yenilenecektir.

102 nolu odanın balkonu daha önceki bölümlerde muhdes olması sebebiyle kaldırılmıştı, bu bölümde benzer örneği olan bir üst kattaki balkonun yeniden üretimi ile yenilenecektir.

106 ve 206 nolu odaların balkonu kopma aşamasına gelmiştir ve yapı duvarından ayrılmaya başlamıştır. Bu sebeple balkonların da özgün malzeme ve forma uygun yeniden üretimi gerekmektedir.

İkinci ve üçüncü kat pencere ve kapılarının camlarının kırılması veya yok olması, ahşaplarının yoğun hasarlı ve çatlaklı oluşu sebebiyle ahşap kapı-pencerelerde yapı genelinde özgününün yeniden üretimi yoluna gidilecektir. Demir bir ikinci katmanı olanlarda ise temizleme ve sağlamlaştırma bölümünde incelediğimiz gibi işlemler uygulanacak camları yenilenecek yerine takılacaktır.

Özgün malzeme ile örülmediği tespit edilen iç mekanlar arası duvarlar kaldırılıp yerine özgün malzeme ile yeniden örülecektir.

Özgün olmayan muhdes ek kaldırma bölümünde tespit edilen tüm kaplamaların yerine yapının özgününe uygun yeni zemin-duvar kaplamaları veya sıva boya yenilenmesi tercih edilecektir.

Bodrum kattan başlamak üzere tüm yüzeylerde kirliliğin görülmesi sebebiyle, gerekli temizlik sonrası sıva ve boyaların yenilenmesi yapılacaktır.

6.3.5. Çağdaş ek

Yapının yeni işlevi dolayısıyla birinci katta sergi deposu, wc ve uzman konaklama; ikinci katta arşiv, wc ve uzman konaklama bölümleri genel dolaşım hattından bir duvar ve kapı ile ayrılarak üçü tek küçük hole bağlanmıştır.

Uzman konaklama odaları özellikle wc mahalinin yanında tercih edilmiştir. Tesisatın bağlanmasını kolaylaştıracak ve yapıya en az müdahale gerektirecek konuma yerleştirilmiştir. Çünkü odanın içerisine banyo-wc diyebileceğimiz bir küçük mahal koyulmuştur.

Ulus Tarihi Araştırma Merkezi'nin girişi olan(eski zemin kat dükkan girişi) bölümdeki düzlük alan korkuluk ile çevrelenecektir. Cepheye uygun bir tente ile örtülecektir.

Yeni işlevle gelen özellikler tefrişler ile mekana yansıtılacak ve kullanımı canlandırılacaktır.

Apartmanın mevcut konfor koşullarında değişim için ısıtma, yangın ve elektrik tesisatı, sıhhi tesisat projelendirilmesi yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda ıslak hacim zeminlerinin ve duvarlarının bir bölümünün seramik kaplama olması gerektiğini, yangın geciktirici malzemenin uygun yüzeylerde kullanılması gerektiğini ve zemin kaplamaları yenilenmeden tesisatların yerleştirilmesi gerektiğini söylemek mümkündür.

6.4. Uygulama Aşaması

İlhan Aydın Apartmanı'nın restorasyonunda izlenecek yol sırasıyla şu şekilde verilebilir:

1.Aşama: Yapının tamamında bulunan tüm muhdes ekler kaldırılacak, yüzeyler temizlenecek, malzemelere uygun yaklaşımlarla tüm zararlı maddelerden arındırılacaktır. Üçüncü kat teras bölümü özgüne uygun tekrar açılacaktır.

2.Aşama: Yapı cephelerinde oldukça fazla görülen bozulmaların yenilenebilmesi için iskele kurulacaktır. Sıva soyulacak, kopan parçalar tamamlanacak, balkon çatısı yenilenecek, 206 ve 106 nolu mahallerin yeni balkonları yerleştirilecek, duvar malzemelerinde bozulma ve açıklık var ise uygun analizler sonucu tamamlaması yapılacak, cephe özgün malzemeye uygun tekrar sıvanıp özgün rengine boyanacaktır.

3.Aşama: Kapı ve pencerelerin tamamında müdahale paftalarında belirtilen, bütünleme, sağlamlaştırma, yeniden üretim işlemleri yapılarak yerine takılacaktır. İç mekan duvarlarında örülmesi gereken yerler örülecek, kaplama malzemeleri yerleştirilecektir.

4.Aşama: Çatının döşemesi ve kendisi tamamen yenilenecek, kaplama malzemesi olarak alaturka kiremit tercih edilecek, yağmur olukları ve iniş boruları yenilenecektir. Yapı çevre drenajı yapılarak zemin sularının toplanması ve yapıdan uzaklaştırılması sağlanacaktır.

5.Aşama: Yapı strüktürel sistem, sıhhi tesisat ve elektrik tesisatı için konunun uzmanları tarafından gerekli incelemeler yapılarak problemler giderilecektir.

6.Aşama: Yapı çevresi için belirlenen peyzaj eklemeleri yapılacaktır.

7.Aşama: Yeni işlevinin getirdiği tefriş ve dekorasyon projeye uygun tamamlanacaktır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarihin birçok anına şahitlik etmiş ve izlerini içinde barındıran Ankara-Ulus Bölgesi, kültür varlıklarının korunarak gelecek nesillere aktarılması bağlamında büyük bir önem arz etmektedir. Ankara’da meclisin açılması ile kentteki yoğunluğun artması, mevcut yapı stoğu yetersizliği öncelikle Ulus Bölgesi’ni konut bazında geliştirmiş, apartmanlar oteller ile yeni biçimlenmeler oluşturmuştur. Planlama aşamasına geçildiğinde bir başkent için Anafartalar Caddesi ve çevresinin de yetersiz kalması sonucu kent kendine yeni alanlar oluşturmuş, merkezini değiştirmiş ve Ulus da zamanla eski değerini ve önemini kaybetmiştir. Günden güne alanın ticari bir bölgeye dönüşmesi konut yapılarında da kendini göstermiştir.

Her bir tarihi katmanı ayrı değer gören bölgenin, kullanım ve yaşatma potansiyelinin yüksek olmasına rağmen gittikçe atıllaşan Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi’ne ait apartmanları bu tez kapsamında incelenmiştir. Bir kısmının terkedildiği tespit edilirken, diğer bölümünün değişime ayak uydurduğu görülmüştür. Çoğu otel, işhanı, kamu yapısı veya sadece bir dükkanla dahi olsa varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. Ana yollar üzerinde bulunan ve aktif kullanılan yapılar, daha bakımlı ve iyi durumda görünmektedir. Ara yollara girildiğinde karşılaşılan yapılar ile üst katların depo olarak kullanıldığı veya hiç kullanılmadığı yapılar ise zaman içerisinde harabe konumuna sürüklenmektedir. Yüksek katlı konut yapılarının işlevinin dönüştürülerek bir veya 2 katının ticari amaçla kullanımı köhneme sürecini ciddi oranda hızlandırması bağlamında zarar vermektedir. Bu noktada nitelikli bir dönüşümün önünü açacak olan Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi’ne ait kentin ilk apartman örneklerinden biri olan İlhan Aydın Apartmanı seçilmiştir.

Tez konusu olan apartmanın öncelikle mevcut durumu analiz edilerek belgelenmiştir. Gerekli arşiv araştırması yapılmış ve aynı bölgede Anafartalar Caddesi ve çevresinde bulunan diğer dönem yapıları ile karşılaştırmalı çalışması yapılmıştır. Bu doğrultuda restitüsyon projesi çizilmiş ve kaynak kullanımı paftaları hazırlanmıştır. Elde edilen tüm veriler ışığında yapının yaşatılarak korunması için müdahale kararları belirlenmiş ve restorasyon projesi hazırlanmıştır. Restorasyon projesi hazırlanırken Anafartalar Bölgesi genelinde değerlendirilerek yeni işlev önerisi geliştirilmiştir.

Yapının yeni işlevinin Ulus Tarihi Araştırma Merkezi olarak önerilmesi ile hem alana dair ilgili araştırmacıları bir araya getirmek, hem dönem yapılarından birini kentliye açarak tarihi bilgi aktarımını kolaylaştırmak, hem de bölgenin dönüşümü için bir merkez belirlemek hedeflenmiştir. Yapıya ulaşabilen kullanıcı çeşitliliğinin fazla olması bilgi yayılımını da hızlandıracaktır. Yapı bodrum katta mevcut sokağa adaptasyonunu ticari fonksiyonu ile devam ettirirken, kütlenin geri kalanı araştırma merkezinin çeşitli bölümlerine hizmet edecektir. Bu kapsamda restitüsyondan referans alınarak üçüncü katta teras açma gibi yapısal müdahaleler de bulunmaktadır. Tez çalışması kapsamında üretilen restorasyon projesinin gerekli statik analizler ile desteklenmesi önerilmektedir.

Diğer dönem yapılarına referans olabilecek bilgi ve çözümlerle alandaki dönüşümün hızlanması beklenmektedir. Yapıların bulunduğu konum göz önüne alınarak ilk iki katlarının ticarete ayrılmasının problem oluşturmayıp devamlılığının sağlanması gerektiği düşünülmektedir. Alanı çevreleyen dönüştürülmüş kültürel bölgelerin ortasında kalması sebebiyle turizm ve konaklamaya yönelik işlevsel bir dönüşüm yaşanması, hem dokuyu değiştirecek hem ticari ortamın niteliğini ve kullanıcılarını değiştirecektir. Bu noktada bazı yapıların konut işlevini yeniden yüklenmesi ve sonrasında tamamı ile ticaret işlevi sebebi ile gece güvenliğinin sağlanamadığı bölgenin konut, konut+ticaret, butik otel, kültür merkezi işlevleriyle 24 saat canlılığı sayesinde güvenliği artması beklenmektedir. Dolayısıyla Ankara'nın tarihinin en önemli noktalarından biri olan bölge atıl bir ticari alan ve kullanılmayan tarihi yapılara sahip bu konumdan sıyrılacaktır. Tez konusu apartmanın araştırma merkezi olması ile bölgede çeşitli kültürel merkezlerin de çoğalması bu durumda beklenmektedir. Yapının hemen batısında bulunan Sobacılar Çarşısı'nın varolan değerini kaybetmeden sağlıklılaştırılarak tekrar kullanıma katılması, tarihi yapılara zarar veren eklerin arındırılması dahil en yakından uzağa bölgenin dönüşümü restorasyon sonrası, kapsamlı planlamalar ve düzenlemelerle düşünülebilir. Kaleden başlayarak müzelerle oluşturulan kültür-sanat etkisinin aşağı indikçe turistik alan çeşitliliği oluşturması beklenmekte, kullanıcı profilinde değişiklik öngörülmektedir. Mahalle ile yeni nitelikli ticaretin birlikteliği bölgede bir kent-müze oluşumunun önünü açacaktır. Bu bağlamda alandaki niteliksiz yapıların bazılarında restorasyon ve renovasyon ihtiyaç duyulmaktadır. Yoğun ticari alan işleviyle gelen otopark problemi, konut bölgesi olarak şekillenmesinin getirdiği etkilerle azalmakla birlikte alanın detaylı değerlendirilmesi sonucu bazı niteliksiz yapıların kaldırılarak uygun boşluklara otopark alanlarının eklenmesi gerekmektedir.

Tüm yapıların bakım-onarım, restorasyon, sağlıklılaştırma, cephe iyileştirme gibi çeşitli aşamalardan geçmesi mümkün olsa dahi korumanın sürdürülebilirliği kullanıcıların ve yapı sahibinin koruma bilinci ile mümkündür. Tüm ulusun kültür varlıklarının korunması konusunda bilgilendirilerek bilinçlendirilmesi; kültür varlıklarının problemlerle karşılaşmadan gelecek nesillere aktarımını sağlayacak en önemli adımları oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z. (2017). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. (9. Baskı). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, 90-115.
- Aktüre, S. (1978). *19. yüzyılın sonunda Anadolu kenti mekânsal yapı çözümlemesi*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 97-129.
- Anıktar, S. (2013). *19. yüzyıl batılılaşma hareketlerinin Osmanlı mimari biçimlenişine etkisi: Vallaury Yapıları örneği*. II. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi. Bursa, 1205-1220.
- Aslanoğlu, İ. (2001). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, 1923-1938*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 20-31.
- Aydın, N. B. (2017). *A Survey on plan typologies in apartment blocks: the case of Necatibey Neighbourhood, Ankara (1920s-1960s)*. Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, İ. (2021) *Sözlü Görüşme*, Ankara.
- Batur, A., & Eminoğlu, M. (1999). *Bir usta bir dünya: Mimar Vedat Tek*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, 52-68.
- Cengizkan, A. (2004). *Ankara'nın ilk planı: 1924-25 Lörcher planı, kentsel mekan özellikleri, 1932 Jansen Planı'na ve bugüne katkıları, etki ve kalıntıları*. (1. Baskı). Ankara: Ankara Estitüsü Vakfı, 43-63.
- Çavuş, F. (2014). *Ankara Kaleiçi Dürdane Özkan Evi Restorasyon Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Denel, S. (1982) *Batılılaşma sürecinde İstanbul'da tasarım ve dış mekanlarda değişim ve nedenleri*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 32-53.
- Durukan Kopuz, A. (2016). Adana'da Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi'ne Ait Bir Yapı Örneği; Adana Tren Garı. *Tasarım+ Kuram*, 12(22), 21-33.
- Gamze Kefu Fotoğraf Arşivi
- Görgülü, T. (2012). *Modernite ve Mimari*. İstanbul; Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları, 93-117.
- Güney, Y. I., & Wineman, J. (2008). The evolving design of 20th-century apartments in Ankara. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 35(4), 627-646.
- Güncan, A. (1993). *19. yy Avrupa mimarlık hareketlerinin ve batılılaşmanın Osmanlı konut mimarisine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hasol, D. (2020). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü* (18. Baskı). İstanbul: Yem Yayın, 210, 278, 424.

Hasol, D. (2021). *20. yy Türkiye Mimarlığı*. (4. Baskı). İstanbul: YEM Yayın, 32-55.

Hosanlı, D. A. (2020). 1920'lerin Ankara'sından Bir Mahallenin ve Konutlarının Anlattıkları. *İDEALKENT*, 11(31), 1517-1548.

İnternet: URL-1: <http://www.ankara.gov.tr/genel-cografya-ve-yeryuzu-sekilleri> Son Erişim Tarihi:05.04.2021

İnternet: URL-2: <http://www.ankara.gov.tr/ilcelerimiz> Son Erişim Tarihi:05.04.2021

İnternet: URL-3: <http://ankara.gov.tr/iklimi> Son Erişim Tarihi:05.04.2021

İnternet: URL-4: <https://www.cografya.gen.tr/tr/ankara/iklim.html> Son Erişim Tarihi:05.04.2021

İnternet: URL-5: <http://ankaratarihi.blogspot.com/2009/12/ankara-angora-sehri-merkez-gelistimi-14.html> Son Erişim Tarihi:06.04.2021

İnternet: URL-6: <https://kansu.weebly.com/hisarkale-ve-ccedilevresi.html> Son Erişim Tarihi:11.04.2021

İnternet: URL-7: <https://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/sta/loe/trindex.htm> Son Erişim Tarihi:11.04.2021

İnternet: URL-8: <https://saltonline.org/tr/2236/tbmm-yapilari> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-9: <https://kulturenvanteri.com/yer/ankara-palas/?lang=en#16/39.940678/32.8522> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-10: <https://ayrancim.org.tr/?p=9622> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-11: <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/122025> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-12: <http://wikimapia.org/18864893/tr/%C4%B0%C5%9F-Bankas%C4%B1-Ankara-%C5%9Eubesi-Eski-Genel-M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BCk> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-13: <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/FKA/id/1285/> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-14: <https://www.istanbulburda.com/kultur-sanat/istanbulda-ilk-betonarme-bina-harikzedegn-apartmanlari-h15516.html> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-15: <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/AEFA/id/91/> Son Erişim Tarihi:25.12.2022

İnternet: URL-16: <https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/39.939169314757955/32.85895943641663> Son Erişim Tarihi:12.04.2021

Kadioğlu, M., Görkay, K., & Mitchell, S. (2018). *Roma Döneminde Ankyra*. (2. Baskı) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 243-252.

Kefu, G. (2001). *A Study on Anafartalar Street-Ankara and a group of apartment houses defining it as a problem of conservation*. Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KUDEM Arşivi

Kuban, D. (1954). *Türk barok mimarisi hakkında bir deneme*. (1. Baskı) İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden aktaran Güncan, A. (1993). *19. yy Avrupa mimarlık hareketlerinin ve batılılaşmanın Osmanlı konut mimarisine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

KVKBK Arşivi

Mutdoğan, S. (2014). Türkiye'de Çok Katlı Konut Oluşum Sürecinin İstanbul Örneği Üzerinden İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, 1, 1-27.

Nalbantoğlu, G. (1981). 1928-1946 Döneminde Ankara'da Yapılan Konutların Mimarisinin Değerlendirilmesi. *Tarih İçinde Ankara*. (1.Baskı). Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi İşliğı, 253-271.

Nalbantoğlu, G. (1981). *An architectural and historical survey on the development of the 'apartment building'in Ankara, 1923-1950*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özakbaş, D. (2015). İstanbul konut mimarisinin 1923-1940 yılları arasındaki gelişim süreci. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 40, 283-309.

Özcan, B. (2002). *Ankara Anafartalar Caddesi ve Çevresindeki Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özgüven, Y., & Cantürk, E. (2019). Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde yapı malzemesi endüstrisi ve mimari üretim/kültür ortamı. *Megaron*, 14(4), 507-520.

Sözen, M. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı*. (1. Baskı) Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 27-150.

- Tankut, G. (2000). Jansen Planı: Uygulama sorunları ve Cumhuriyet Bürokrasisinin Kent Planına Yaklaşımı. *Tarih İçinde Ankara*. (2. baskı). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi-Ankaralılar Vakfı, 301-316.
- Tunçer, M. (2001). *Ankara (Angora): şehri merkez gelişimi (14.-20. yy)*. (1. Baskı) Ankara: Kültür Bakanlığı, 19-33, 77-94.
- Tunçer, M. (2011). Ankara Sulu Han (Hasan Paşa Hanı), Tahtakale çarşısı ve çevresi: 1929 yangını öncesi. *İDEALKENT*, 2(4), 38-59.
- Tunçer, M. (2019). Ankara'nın Kaybolan Doğal ve Kültürel Değerleri. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 108-138.
- Yavuz, Y. (1976). İkinci Meşrutiyet Döneminde Ulusal Mimari Üzerindeki Batı Etkileri (1908-1918). *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 2(1), 9-34.
- Yavuz, Y. (1981a). *Mimar Kemalettin ve birinci ulusal mimarlık dönemi*. (1. Baskı) Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, 6-11.
- Yavuz, Y. (1981b). *Mimar Kemalettin ve birinci ulusal mimarlık dönemi*. (1. Baskı) Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, 57-71.
- Yavuz, Y. (1984). 1923-1928 Ankara'sında Konut Sorunu ve Konut Gelişmesi. *Tarih İçinde Ankara*. Ankara: ODTÜ, Mimarlık Fakültesi İşliği, 235-256.
- Yergün, U. (2002). *Batılılaşma Dönemi Mimarisinde, Yapım Teknolojisindeki Değişim ve Gelişim*. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yurdugüzel, O. T. (2017). *Karma Sit Alanı Sınırları İçinde Fiziksel Ve Sosyal Katmanlaşmanın Belgelenmesi Ve Kentsel Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi İçin Bir Yöntem Araştırması: Ankara Örneği*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

(Ekler Tezin arka kapağında CD ortamında verilmiştir.)

Gazili olmak ayrıcalıktır